

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

**PRÁVNÍ ÚPRAVA NAKLÁDÁNÍ SE ZVÍŘATY
V LIDSKÉ PÉČI**

Diplomová práce

Veronika Židlická

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 3. září 2015

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 3. září 2015

Veronika Židlická

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce, doc. JUDr. Vojtěchu Stejskalovi, Ph.D., za vstřícný přístup, odborné vedení, cenné rady a podnětné připomínky při zpracování této práce. Dále děkuji své rodině za podporu po celou dobu studia.

Obsah

Úvod.....	3
1. Prameny právní úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči	6
1.1. Nakládání se zvířaty a jejich ochrana v mezinárodním právu	7
1.1.1. Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě.....	9
1.1.2. Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely	11
1.1.3. Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat	13
1.1.4. Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely	14
1.1.5. Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu.....	16
1.2. Nakládání se zvířaty a jejich ochrana v právu Evropské unie	17
1.2.1. Zvířata používaná pro vědecké účely	20
1.2.2. Usmrcování zvířat	23
1.2.3. Zvířata chovaná pro hospodářské účely	25
1.2.4. Přeprava zvířat.....	28
1.2.5. Neobchodní přesuny zvířat.....	31
1.3. Nakládání se zvířaty a jejich ochrana v právu České republiky	33
2. Vymezení některých pojmů	47
2.1. Pojem zvíře, živočich a zvěř. Právní povaha zvířete	47
2.1.1. Zvíře	47
2.1.2. Živočich.....	48
2.1.3. Zvěř	49
2.1.4. Občanskoprávní povaha zvířete	50
2.2. Kategorizace pojmu	52
2.2.1. Hospodářské zvíře	54
2.2.2. Zvíře v zájmovém chovu.....	54
2.2.3. Pokusné zvíře	56
2.3. Welfare zvířat.....	57
3. Nakládání se zvířaty v lidské péči.....	60
3.1. Chov hospodářských zvířat	61
3.2. Zájmový chov zvířat	67
3.3. Zákaz opuštění zvířete	69

3.4. Veřejná vystoupení zvířat	74
3.5. Přeprava zvířat	76
3.6. Pokusy na zvířatech	79
3.7. Usmrcování zvířat	83
4. Deliktní odpovědnost	87
4.1. Správněprávní odpovědnost.....	87
4.2. Trestněprávní odpovědnost	92
5. Institucionální zajištění ochrany zvířat v lidské péči	97
5.1. Ministerstvo zemědělství	97
5.2. Státní veterinární správa.....	100
5.3. Státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů	103
5.4. Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany v rámci své působnosti	103
5.5. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností	103
5.6. Obec	104
Závěr	107
Seznam použitých zkratk	112
Seznam použitých zdrojů.....	114
Učebnice, monografie a články.....	114
Právní předpisy a důvodové zprávy	116
Judikatura	120
Internetové zdroje.....	121
Příloha.....	123
Abstrakt.....	131
Abstract.....	131
Summary.....	132

Úvod

V každém z nás je poměrně hluboce zakořeněn postoj nadřazenosti člověka nad zvířaty, jež nás společnost učí již od útlého věku. Vždyť každé malé dítě ví, že zvířata jsou zde pro náš užitek.

Naši pravěcí předkové sice byli na zabíjení a využívání zvířat závislí,¹ avšak od té doby urazili dalekou cestu vývojem a podmínky se tak již zásadně změnily. V dnešní době je nám dáno na výběr mnohem více potravin, oděvů, způsobů přepravy atd. Přesto se ke zvířatům v mnoha ohledech i nadále chováme jako k pouhé surovině či výrobnímu stroji. To platí především pro využívání zvířat pro hospodářské a pokusné účely. Vědecký a technický pokrok nabral v posledních dvou stoletích obrovské tempo. Člověk našel nové způsoby a metody, jak zvířata co nejintenzivněji (ale zároveň s nejvýraznějším potlačením jejich základních životních podmínek) využít.

Špatné zacházení se zvířaty se často také děje za účelem zábavy. Sem můžeme řadit například býčí zápasy, rodeo, cirkusy, koňské dostihy, film, ale také myslivost a rybaření, dokonce některé zoologické zahrady i přemrštěnou starost o domácí mazlíčky.

Určující pro zacházení člověka se zvířaty je tak především to, že „*jsme si zvykli považovat potřeby vědy či výroby za automatické ospravedlnění každého postupu, jako bychom mimolidským živočichům nebyli dlužní žádný ohled.*“² Velká většina případů nevhodného nakládání se zvířaty, vedoucího často až k jejich týrání, tak není způsobena krutostí, sobectvím či bezohledností člověka vůči nim, ale tím, jakou hodnotu jsme jako lidstvo zvířatům přiřkli.

Jistým paradoxem je, že stejně jako se zvyšuje intenzita využívání zvířat k lidskému užitku, zvyšuje se i uvědomění společnosti o jedinečnosti zvířat. Zvířata jsou citlivé a cítící bytosti, schopné trpět, pociťovat radost, smutek nebo strach a navazovat sociální vztahy. V minulosti tak již legislativní orgány států přistoupili k zakotvení jejich ochrany a k regulaci nakládání s nimi v právních normách.

---

¹ Kromě potravy potřebovali zvířecí kožešinu jako oděv a zvířecí kosti pro výrobu nástrojů. Později se zvířata stala také dopravním prostředkem a pracovní silou.

² KOHÁK, E. *Zelená svatozář*. 2. přepracované vydání. Praha: Slon, 2000.

Cílem předkládané diplomové práce je komplexně zmapovat a podat ucelený přehled platné právní úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči a pokusit se tím alespoň částečně zjednodušit orientaci ve velkém a nepřehledném množství úmluv, nařízení, směrnic, zákonů, vyhlášek atd., a přiblížit tak povinnosti a pravidla při nakládání se zvířaty v lidské péči stanovené k jejich ochraně.

Úvodní kapitola je věnována pramenům právní úpravy. S ohledem na členství České republiky v Evropské unii a na její účast v řadě mezinárodních dohod přijatých na poli ochrany zvířat, kterými je dle čl. 10 Ústavy vázána, a jež společně s primárními, sekundárními předpisy i koncepčními nástroji unijního práva podstatným způsobem ovlivňují vnitrostátní úpravu, je těmto zahraničním pramenům věnována většina této kapitoly. Zbylá část se zaměřuje na stručné shrnutí a rozbor hlavních právních předpisů právní úpravy zacházení se zvířaty a jejich ochrany v České republice. Dominantní postavení zde zaujímá zákon na ochranu zvířat proti týrání.

Kapitola druhá rozebírá pojem zvířete jako takového, jeho odlišnost od pojmů živočichů a zvěř, jeho kategorizaci, a jeho poměrně novou kvalifikaci v soukromoprávní rovině, jež zvíře zbavuje jeho dlouhotrvajícího statusu věci v právním smyslu. Podstatná část kapitoly je také věnována nastínění problematiky welfare, tedy dobrých životních podmínek a životní pohody zvířat, jež je klíčovým pojmem pro celou oblast ochrany zvířat.

Jádrem práce je pak kapitola třetí zaměřená na popis pravidel a povinností chovatelů při hlavních způsobech nakládání se zvířaty vymezených za pomoci zákona na ochranu zvířat proti týrání. Popsány jsou podmínky hospodářského chovu, zájmového chovu, chovu pokusných zvířat, a pravidla veřejných vystoupení zvířat, přepravy zvířat, opuštění zvířete a usmrcování zvířat.

Předposlední kapitola je věnována deliktivní odpovědnosti za porušení stanovených povinností při nakládání se zvířaty, a to jak odpovědnosti za správní delikty, tak odpovědnosti trestní, včetně případných správněprávních a trestněprávních sankcí.

Pátá, a tedy i poslední kapitola, se zabývá postavením správních orgánů, jež vykonávají působnost v oblasti ochrany zvířat, a to z pohledu zákona na ochranu zvířat proti týrání a veterinárního zákona.

Závěr práce slouží ke shrnutí poznatků, dílčích závěrů, postřehů, výhrad k platné právní úpravě a k případnému nastínění návrhů právní úpravy de lege ferenda.

Tato diplomová práce vychází především z platných právních předpisů, dostupné odborné literatury v podobě vysokoškolských učebnic, tematických monografií, odborných časopisů a okrajově využívá i judikatury. Text práce byl uzavřen ke dni 3. 9. 2015.

1. Prameny právní úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči

Právní úprava nakládání se zvířaty v lidské péči, a v jejím rámci především úprava ochrany zvířat proti týrání, je zajišťována na třech úrovních, a to na úrovni Rady Evropy (tedy na úrovni práva mezinárodního), na úrovni Evropské unie a na úrovni právních řádů jednotlivých států. Na všech těchto úrovních se prameny právní úpravy zabývají, podle zvoleného kritéria členění, několika více či méně stejnými oblastmi nakládání se zvířaty v lidské péči. Dle názoru doc. JUDr. Vojtěcha Stejskala, Ph.D. se jedná zejména o:

- „1) podmínky vlastního nabývání živých zvířat do vlastnictví resp. držení*
- 2) pravidla nakládání se zájmovými či hospodářskými zvířaty (chovy), včetně třeba držení v zoo, záchranných centrech či záchranných stanicích pro handicapované živočichy*
- 3) pravidla zajištění welfare zvířat*
- 4) pravidla provádění pokusů na zvířatech*
- 5) ochrana zvířat proti týrání*
- 6) veterinární podmínky chovů a ochrana proti nemocem*
- 7) pravidla šlechtění a plemenitby*
- 8) pravidla obchodování s ohroženými druhy CITES včetně zajištění jejich dobrých životních podmínek.“³*

Ani na jedné z uvedených úrovní právních systémů však právní úprava nakládání se zvířaty zatím není komplexní a je tak roztržena do velkého množství právních norem. „*Prameny najdeme pak v rozličných oborech a subodvětvích práva, zejména v právu životního prostředí, v právu zemědělském, ale i v rámci právních norem na*

---

³ STEJSKAL, V. – LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 10

ochranu lidského zdraví.“⁴ Nicméně tradice právní úpravy celé problematiky nakládání se zvířaty je stále, dá se říci, na samém počátku a lze tak očekávat postupný vývoj směrem k ucelené kodifikaci.

1.1. Nakládání se zvířaty a jejich ochrana v mezinárodním právu

Na úrovni práva mezinárodního jsou prameny právní úpravy ochrany a nakládání se zvířaty v lidské péči představovány mezinárodními úmluvami, a to úmluvami především regionálními. Žádná komplexní mezinárodní dohoda závazná pro všechny členské státy, zaměřená na ochranu zvířat při nakládání s nimi, či na ochranu zvířat proti týrání dosud nebyla přijata.

K rozvoji diskuzí na téma ochrany zvířat jako jedinců dochází na mezinárodní úrovni až po 2. světové válce, kdy se začínají objevovat nejrůznější deklarace ochrany zvířat, přijímané především organizacemi a institucemi soukromoprávní povahy.

Klíčovou pozici v rámci těchto deklarací zaujímají snahy o přijetí všeobecné deklarace práv zvířete jako výsledku úsilí nevládních organizací na ochranu zvířat prosadit ochranu práv zvířat jako určitou obdobu mezinárodní ochrany lidských práv.⁵

Po četných formulačních změnách první verze textu tak byla dne 15. 10. 1978 v sídle UNESCO v Paříži vyhlášena **Všeobecná deklarace práv zvířat**, jež zakotvila „do té doby nevídané zásady: Deklarace prohlásila jednak, že zvíře není věc – tzv. zásada dereifikace, jednak že zvířeti přísluší práva – zásada personifikace.“⁶

Jak již bylo výše zmíněno, tato deklarace si kladla za cíl stát se obdobou Všeobecné deklarace lidských práv a práva zvířat v ní obsažená byla tak z velké části pouhou modifikací práv lidských. Lze tedy dovodit, že formulace jednotlivých článků deklarace „byla motivována snahou postavit člověka a ostatní živočišné druhy na

---

⁴ STEJSKAL, V. – LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 10

⁵ ZÁSTĚROVÁ, J. *Nazrál čas k přijetí 3. všeobecné deklarace práv zvířat?* In: *České právo životního prostředí* č. 4/2004 (14), s. 23

⁶ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 154

stejnou úroveň.“⁷ Dle ustanovení článku 14 b) deklarace mají být práva zvířete hájena zákonem právě tak jako práva člověka. Je tak především chráněno právo zvířat na existenci, na důstojnost, na život v jejich přirozeném životním prostředí, na ochranu před krutým zacházením, na pozornost, péči a ochranu člověka, a za neslučitelné s právy zvířat jsou označeny pokusy na zvířatech způsobující jim fyzické či psychické utrpení.

S ohledem na nevydařené snahy uvést tuto deklaraci do aplikační praxe byla ta později na základě biocentrické koncepce ovlivněné tzv. hlubinnou ekologií přeformulována Mezinárodní ligou práv zvířat⁸ a dne 21. 10. 1989 v Ženevě přijata jako tzv. 2. Všeobecná deklarace práv zvířat.

Ve srovnání s deklarací původní představuje tato výrazné vylepšení a posun v myšlení, kdy narozdíl od úpravy deklarace z roku 1978, podle níž měla být práva zvířat hájena, zakotvuje zcela nové chápání právního postavení zvířat, když článek 9 odst. 1 stanoví: „*Právní subjektivita zvířat a jejich práva musí být uznány zákonem.*“

Ani jedna z uvedených Všeobecných deklarací však nebyla prohlášena na vládní úrovni, nemají tedy povahu pramene mezinárodního práva veřejného a nejsou právně závazné, působí pouze svým morálním významem a slouží jako inspirace pro právní předpisy upravující nakládání se zvířaty různých evropských států.

Jejich cílem bylo především stát se vzorem pro budoucí tvorbu mezinárodního, všeobecně závazného nástroje ochrany zvířat a také posloužit jako inspirace pro národní právní úpravy. Jejich extrémní pojetí však způsobilo, že tendence upravit význam a postavení zvířat na mezistátní úrovni zůstaly spíše neúspěšným snažením.

Marným pokusům ochránců zvířat o přijetí celosvětového, právně závazného a především funkčního prostředku upravujícího postavení a práva zvířat kontrastuje mezi státy na regionální úrovni o poznání úspěšnější pozvolna vznikající normativní systém charakteru *hard law*⁹. Jedná se ale především o aktivity států ekonomicky

---

⁷ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 154

⁸ STEJSKAL, V. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006, s. 220

⁹ Právní normy, které jsou mezinárodním společenstvím přímo vymahatelné.

vyspělého Severu, především v Evropě. Mezi nimi dochází, v rámci Rady Evropy¹⁰, téměř celé desetiletí před přijetím první všeobecné deklarace ke sjednání mezinárodních dohod, jejichž předmětem je pohoda zvířat a ochrana zvířat proti týrání.

V současnosti Rada Evropy zajišťuje v oblasti ochrany zvířat držených v zajetí celkem pět konvencí. Jsou jimi, dle pořadí jejich vzniku: (i) Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě, (ii) Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, (iii) Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat, (iv) Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely a (v) Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu.

Kontrolovatelnost a vynutitelnost těchto dohod je nicméně poměrně nízká, neboť postrádají úpravu vymáhání splnění společných povinností a stanovení sankcí za jejich nesplnění. Přesto jejich význam spočívá právě v jejich materiálním obsahu, představujícím základní pramen normotvorby na ochranu zvířat Evropské unie a v obecných zásadách i českých právních předpisů.

1.1.1. Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě

Jako první byla v rámci systému úmluv Rady Evropy přijatých na ochranu zvířat přijata dne 13. 12. 1968 v Paříži Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě, jež vstoupila v platnost dne 20. 2. 1971, pro Českou republiku dne 24. 3. 1999. K jejímu původnímu znění byl pak ve Štrasburku dne 10. 5. 1979 přijat Dodatkový protokol, který umožnil tehdy ještě Evropskému hospodářskému společenství stát se stranou úmluvy, v platnost však vstoupil až 7. 11. 1989.

V listopadu 2003 byla přijata revidovaná verze této dohody¹¹, která vstoupila v platnost 14. 3. 2006. Tato nová verze Evropské dohody o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě je založena na praktických zkušenostech a výsledcích vědeckých

---

¹⁰ Rada Evropy je mezivládní organizace se sídlem ve Štrasburku, založená roku 1949 a sdružující v současné době 47 zemí. Členství je otevřené všem evropským zemím, které akceptují a zaručují právní stát, základní lidská práva a svobodu pro své občany. Mimo zaručení těchto práv a demokracie členové Rady Evropy dále spolupracují např. v oblastech kultury nebo vzdělávání.

¹¹ *Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě* [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1821/Tr_193_1_.pdf

bádání a hlavním cílem jejího přijetí bylo stanovit základní principy ochrany zvířat při transportu použitelné pro všechny druhy zvířat. Oproti úmluvě z roku 1968 se tak vztahuje na přepravu všech obratlovců a ne jen na vyjmenované druhy zvířat.¹²

Pro možný konflikt mezi původními ustanoveními úmluvy z roku 1968 a novou, přepracovanou úmluvou bylo stanoveno, že žádný stát, který je smluvní stranou Evropské dohody o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě z roku 1968, nesmí uložit své listiny o ratifikaci, přijetí nebo schválení revidované úmluvy, pokud již nevyověděl úmluvu z roku 1968 nebo ji nevyovědí současně s přijetím nového znění.

„V rámci EU platí nařízení Rady ES č. 544/2004/ES o podpisu Evropské dohody a nařízení o implementaci závazků z dohody do unijního práva, č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností.“¹³

Jak již bylo výše řečeno, dohoda stanoví minimální standardy pro zabezpečení pohody zvířat při jejich mezinárodní přepravě a vztahuje se na všechny obratlovce. Má tedy velmi širokou působnost. Vztahuje se však pouze na přepravu mezinárodní, tedy, dle definice dohody, na jakýkoli přesun z jedné země do druhé, s výjimkou cest kratších než 50 km a přesunu mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie. A neuplatní se ani na případy, kdy jednotlivé zvíře doprovází osoba, jež je za něj během transportu odpovědná, a kdy jsou přepravována zvířata v zájmovém chovu, která doprovází jejich vlastník, za nekomerčními účely. Při každé přepravě, včetně výše uvedené výjimky, je však nutno dostatečně zajistit zvířatům jejich pohodu a zdraví, a je zakázáno přepravovat jakékoliv zvíře nezpůsobilé k cestě, či zvíře nemocné nebo poraněné.

Dohoda stanoví jednak obecné požadavky zacházení se zvířaty při přepravě, jednak speciální ustanovení pro železniční, silniční, vodní a leteckou dopravu. Mezi hlavní zásady patří např. povinnost, je-li to možné, přepravit zvířata do místa určení neprodleně, povinnost upřednostňovat na kontrolních stanovištích zásilky zvířat, povinnost uvazovat zvířata pouze za situací, kdy je to nezbytně nutné z hlediska jejich pohody nebo opatření ochrany před nákazami, povinnost v případě takto uvázaných

---

¹² Dle svého čl. 2 se Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě z roku 1968 vztahuje na mezinárodní přepravy: (i) domestikovaných lichokopytníků, skotu, ovcí, koz, prasat, (ii) domestikovaných ptáků a králíků, (iii) domestikovaných psů a koček, (iv) ostatních savců a ptáků a (v) studenokrevných zvířat.

¹³ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 156

zvířat přijmout odpovídající opatření k zajištění péče o ně, a je-li to třeba, k jejich vyložení a ustájení. Dále dohoda upravuje celou řadu konkrétních podmínek ohledně plánování přepravy, včetně povinnosti provedení veterinární prohlídky před naložením, doprovodu zvířat osobou odpovědnou za jejich pohodu a ošetřovatelem, konstrukce dopravního prostředku, prostorových podmínek, kdy je zvířatům třeba zajistit dostatečný prostor, popř. místo k ležení a krmení, ohledně odpočinku, napájení a krmení apod. Odděleně je nutno transportovat zvířata, která by si navzájem mohla způsobit poranění nebo společnou přepravou trpět jinak.

Povinností všech signatářů je uplatňovat ustanovení této dohody, poskytnout si při tom vzájemnou pomoc, provádět kontrolu a dozor nad jejím dodržováním a nad to přijmout opatření k vyloučení nebo snížení utrpení zvířat na minimum v těch případech, kdy nepředvídatelné okolnosti na jejich území brání její přísné aplikaci.

Podrobněji rozvedené podmínky mezinárodní přepravy ve vztahu k potřebám jednotlivých druhů zvířat pak obsahují doporučení přijatá Výborem ministrů členských států¹⁴. „*Tato doporučení mohou členské státy po jejich schválení odmítnout, a pokud tak neučiní, považují se po stanoveném termínu za daným státem přijatá. Doporučení nemají závazný charakter, ale byla a jsou odborným ujednocujícím podkladem pro přípravu národních resp. v EU mezinárodních předpisů.*“¹⁵

Česká republika je stále signatářem pouze Evropské dohody o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě z roku 1968 včetně dodatkového protokolu¹⁶.

1.1.2. Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely

V oblasti ochrany hospodářských zvířat byla dne 10. 3 1976 ve Štrasburku přijata Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely¹⁷, jež vstoupila

---

¹⁴ Doporučení č. R (87) 17 Výboru ministrů členských států k přepravě koní, přijaté dne 17. 9. 1987, Doporučení č. R (88) 15 Výboru ministrů členských států k přepravě prasat, přijaté dne 22. 9. 1988, Doporučení č. R (90) 1 Výboru ministrů členských států k přepravě skotu, přijaté dne 15. 2. 1990, Doporučení č. R (90) 5 Výboru ministrů členských států k přepravě ovcí a koz, přijaté dne 21. 2. 1990, Doporučení č. R (90) 6 Výboru ministrů členských států k přepravě drůbeže, přijaté dne 21. 2. 1990

¹⁵ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 157

¹⁶ Viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 20/2000 Sb.m.s. [online]. [cit. 2. 6. 2015].

<http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=ss00020&cd=77&typ=r>

v platnost o dva roky později, dne 10. 9. 1978. V roce 1992 byla tato dohoda za účelem přizpůsobení se vývoji vědy a vývoji v oblasti chovatelství novelizována Dodatkovým protokolem. Pro Českou republiku pak vstoupila dohoda v platnost dne 24. 3. 1999. „*Rada ES rozhodla o podpisu této Dohody v roce 1978.*“¹⁸

Tato dohoda stanoví základní podmínky výživy, ošetřování a ustájení zvířat, a to zejména v moderních systémech intenzivních chovů,¹⁹ kdy se ve smyslu této dohody rozumí „*„zvířaty“ ta, která jsou chována nebo držena pro produkci potravin, vlny, kůže, kožehin nebo pro jiné chovatelské účely (např. kachna divoká, husa domácí apod.)*“,“²⁰ včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací.

Každá smluvní strana se ratifikací této dohody zavázala uplatňovat v ní zakotvené zásady dobrého stavu zvířat, jejichž cílem je zamezit zbytečnému utrpení nebo poranění zvířat. Každému zvířeti musí být zajištěny takové podmínky ustájení, výživy a ošetřování, které odpovídají jeho potřebám fyziologickým a etologickým, a to v souladu se získanými zkušenostmi a vědeckými poznatky, a se zřetelem na druh zvířete, jeho stupeň vývoje, adaptace a domestikace.²¹ Dohoda tak mimojiné stanoví povinné prohlídky zdravotního stavu a kondice zvířat, které v případě zvířat chovaných v moderních systémech intenzivních chovů musí být prováděny nejméně jednou denně.

Stručná ustanovení dohody pak svou činností rozvádí Stálý výbor zřízený u Rady Evropy pověřený zpracováním a přijímáním doporučení pro smluvní strany k provedení jednotlivých zásad upravených v ustanoveních dohody. Tento výbor je také odpovědný za řádné sledování vývoje vědeckých poznatků a nových chovatelských metod a může na žádost smluvních stran poskytovat konzultativní rady k otázkám týkajícím se ochrany zvířat.

---

¹⁷ *Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely* [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1434/HZ_087_1_.pdf

¹⁸ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 157

¹⁹ Moderními systémy intenzivních chovů rozumí úmluva v čl. 1 takové chovy, které používají především technická zařízení využívaná hlavně pomocí automatických mechanismů.

²⁰ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 157

²¹ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 157

1.1.3. Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat

Podmínky pro zacházení se zvířaty určenými k porážce a jatečnému zpracování upravuje Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat²² přijatá ve Štrasburku dne 10. 5. 1979, v platnosti od 11. 6. 1982. Pro Českou republiku je dohoda platná od 21. 9. 2003. „*Rada ES rozhodla o podpisu této dohody v roce 1988.*“²³

Dohoda se vztahuje na přehánění²⁴, přechovávání²⁵, znehybnění²⁶, omračování²⁷ a porážení²⁸ lichokopytníků, přežvýkavců, prasat, králíků a drůbeže. Signatáři dohody „*berouce v úvahu, že porážecí metody uchraňující zvířata v možné míře od bolesti a utrpení musí být jednotně užívány v jejich zemích; berouce v úvahu, že strach, úzkost, bolest a utrpení zvířete při porážení mohou ohrozit kvalitu masa,*“²⁹ se zavázaly dbát o to, aby zvířata porážená uvnitř jatek i mimo ně byla ušetřena jakékoliv bolesti či utrpení, jimž se lze vyhnout. Je výslovně zakázáno zvířata bít či tlačit na zvlášť citlivých místech, drtit, kroutit nebo lámat jim ocas nebo je držet za oči; zakázány jsou také nešetrné rány, zejména kopání.

Dohoda dále do detailu popisuje podmínky, ve kterých mají být zvířata držena, a jednotlivé kroky porážky, od přivezení zvířete na jatka, až po samotnou porážku. Závazně stanovuje možné způsoby omračení a porážky a k tomu vhodné nástroje. Například je zakázáno používat způsoby znehybnění vyvolávající utrpení, kterému je možno předejít, a svazovat zvířatům zadní končetiny nebo je před omračením zavěšovat. Stejně tak stavba, uspořádání jatek, i jejich provoz musí v nejvyšší možné míře vylučovat riziko způsobení u zvířat rozrušení, bolesti a utrpení.

---

²² *Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat* [online] [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1785/Por_102_1.pdf

²³ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 158

²⁴ Pro účely dohody se přeháněním v čl. 1 odst. 2 rozumí vykládka nebo přivádění zvířete ze shromažďovacích ploch nebo z ustajovacích míst nebo ohrad jatek až k místům porážení.

²⁵ Pro účely dohody se přechováváním v čl. 1 odst. 2 rozumí držení zvířete za účelem poskytnutí nezbytné péče před jeho porážením (napojení, krmení, odpočinek) v místech ustájení, v ohradách nebo zastřešených místech jatek.

²⁶ Pro účely dohody se znehybněním v čl. 1 odst. 2 rozumí užití jakéhokoliv postupu, který je v souladu s ustanoveními této Dohody určen k omezení pohyblivosti zvířete za účelem snadnějšího omračení nebo porážení.

²⁷ Pro účely dohody se omračováním v čl. 1 odst. 2 rozumí postupy v souladu s ustanoveními dohody, které, jestliže jsou u zvířete použity, je uvedou do stavu bezvědomí, ve kterém je zvíře udržováno až do usmrcení. Při omračování je třeba vyloučit každou možnou příčinu utrpení zvířat.

²⁸ Pro účely dohody se porážením v čl. 1 odst. 2 rozumí usmrcení zvířete po znehybnění, omračení a vykrvení kromě výjimek uvedených v kapitole III dohody.

²⁹ Preambule Evropské dohody o ochraně jatečných zvířat

Do větších podrobností jsou podmínky usmrcování zvířat rozvedeny v Doporučení č. R (91) 7 Výboru ministrů členských států o porážení zvířat³⁰, přijatém dne 17. 6. 1991.

Smluvním stranám nicméně nejsou dána omezení přijmout na svém území přísnější pravidla na ochranu jatečných zvířat.

Dohoda představuje i právní základ pro povolování rituálních porážek v rámci náboženských komunit. Každý členský stát, který povoluje porážky dle náboženských rituálů, je povinen kontrolovat u náboženských organizací odbornou způsobilost osob, které rituální porážky provádějí.

1.1.4. Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely

„Členské státy Rady Evropy, uvědomující si, že člověk má mravní povinnosti respektovat všechna zvířata a brát náležitě v úvahu, že mohou trpět a pamatovat si, připouštějící však, že člověk při získávání nových poznatků a v zájmu bezpečnosti a ochrany zdraví musí používat zvířata, pokud lze v rozumné míře očekávat, že výsledek rozšíří poznání nebo přinese celkový prospěch člověku nebo zvířatům, se rozhodly omezit používání zvířat k pokusným a jiným vědeckým účelům s cílem nahradit je tam, kde je to proveditelné, zejména hledáním alternativních metod a jejich prosazováním,“³¹ a to Evropskou dohodou o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely³² přijatou ve Štrasburku dne 18. 3. 1986, jež vstoupila v platnost dne 1. 1. 1991. K dohodě byl pak v roce 1998 přijat Dodatkový protokol. Česká republika k dohodě přistoupila dne 1. 10. 2003. Evropská společenství provedla závazky z této dohody směrnicí č. 86/609/EHS ve znění Směrnice č. 65/2003/ES.

Ustanovení dohody se vztahují na *„všechna zvířata, která se používají nebo mají být použita v pokusných nebo jiných vědeckých procedurách, pokud tyto procedury*

³⁰ Doporučení č. R (91) 7 Výboru ministrů členských států o porážení zvířat [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1741/Por_Dop_porazeni_1_.pdf

³¹ Preambule Evropské dohody o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely

³² Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1801/ZCH_Usn_chovVZZ_1_.pdf

*mohou vyvolat bolest, utrpení, úzkost nebo dlouhodobé poškození. Nevztahuje se na zvířata, která se nepoužívají v pokusech, a na zvířata v běžné zemědělské a veterinární praxi.*³³ Zvířetem se ve smyslu této dohody rozumí jakýkoliv obratlovec mimo člověka, a to včetně volně žijících zvířat a larválních forem, nikoliv však fetální a embryonální formy.

Cílem dohody je zajistit zvířatům ochranu tak, aby co nejmenší počet z nich podstupoval při procedurách co nejmenší bolest a utrpení. Je zakázáno provádět pokusy, pokud k dosažení téhož cíle existuje jiná vyhovující metoda, při níž se nepoužívají zvířata.³⁴ Výsledkem, ke kterému konkrétní pokus či jiná procedura vede, má být poznatek natolik důležitý, že v co největší možné míře vyváží způsobené utrpení. Dohoda proto stanoví taxativní výčet povolených účelů, ke kterým smí být procedura³⁵ provedena. Mezi tyto schválené účely patří např. prevence nemocí, výroba a testování léků, diagnostika nebo léčba nemocí, zkoumání fyziologických stavů, to vše jak u člověka, tak i u ostatních obratlovců, bezobratlých nebo rostlin, dále ochrana životního prostředí, vědecký výzkum, výuka a výchova, soudní vyšetřování .

K zamezení opakování procedur provedených na zvířatech dohoda vyzývá členské státy k uznávání výsledků procedur provedených na území jiného státu. Každý stát má dále povinnost shromažďovat statistické údaje o používání zvířat a tyto informace zpřístupnit veřejnosti, nebrání-li tomu zákony daného státu.

Úprava v této dohodě je oproti ostatním dohodám přijatým v rámci Rady Evropy za účelem ochrany zvířat rozsáhlejší, a to především díky obsáhlé příloze upravující podrobné pokyny pro umístění pokusných zvířat a péči o ně.

---

³³ Čl. 1 odst. 1 Evropské dohody o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely

³⁴ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 159

³⁵ Procedura dle čl. 1 odst. 2 písm. c) Evropské dohody o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely znamená jakékoliv pokusné nebo vědecké použití, které může způsobit bolest, utrpení, úzkost nebo dlouhodobé poškození včetně jakéhokoliv postupu, jehož účelem je nebo může být narození zvířete do takových podmínek, nikoliv však metody způsobující minimální bolest, které se v moderní praxi používají k usmrcování nebo značení zvířat (tzv. "humánní metody"). Procedura začíná v okamžiku, kdy je zvíře poprvé připravováno k použití a končí v době, kdy se již nebudou dělat žádná další pozorování. Definice se vztahuje i na procedury, při nichž byly bolest, utrpení, úzkost nebo dlouhodobé poškození potlačeny použitím účinných anestetik, analgetik nebo jiných metod

1.1.5. Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu³⁶

Tato dohoda byla přijata ve Štrasburku dne 13. 9. 1987 a vstoupila v platnost dne 1. 5. 1992. Česká republika úmluvu ratifikovala 23. 9. 1998 s platností od 24. 3. 1999.

Za zvíře v zájmovém chovu se dle definice dohody považuje každé zvíře držené či určené k držení člověkem, zejména v jeho domácnosti, pro jeho potěšení a jako společník. Ustanovení této dohody se však vztahují i na útulky a obchodníky se zvířaty určenými k zájmovému chovu, i na zvířata toulavá, kterými jsou zvířata v zájmových chovech, která buď nemají domov, nebo se nachází mimo hranice domova svého majitele či svého opatrovníka a nejsou pod jeho kontrolou nebo přímým dohledem.

Hlavní zásady, na kterých je dohoda postavena, jsou zákaz zvířeti v zájmových chovech způsobit zbytečně bolest, utrpení nebo úzkost, zákaz zvíře v zájmových chovech opustit, a odpovědnost každého, kdo má v držení zvíře v zájmových chovech nebo se ujal péče o ně, za jeho zdraví a dobrý stav.

Dohoda dále zakotvuje základní podmínky pro držení, chov a výcvik zvířat, podmínky chirurgických zákroků na zvířatech, podmínky veřejných vystoupení, výstav, provozování soutěží zvířat, podmínky utrácení těchto zvířat a opatření k regulaci počtu toulavých zvířat, včetně útluků pro zvířata, přičemž zvláštní podmínky jsou stanoveny pro případ chovu a držení zvířat za obchodním účelem.

Česká republika učinila výhradu ohledně stanoveného věkového limitu pro získání zvířete. Dle dohody tak nesmí být žádné zvíře v zájmových chovech prodáno osobám mladším 16 let bez vyjádřeného souhlasu jejich zákonných zástupců, kdežto v České republice tato věková hranice činí 15 let.

Česká republika dále učinila výhradu ze zákazu chirurgických zákroků na zvířatech za účelem změny jejich vzhledu nebo za jinými neléčebnými účely, v souladu s níž je za stanovených podmínek povoleno u selat mladších sedmi dnů, jehňat a štěňat mladších osmi dnů krácení ocasu bez použití znecitlivění.

---

³⁶ *Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu* [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1795/ZCH_125_1_.pdf

K podpoře a šíření informovanosti a znalosti ustanovení a zásad dohody se pak smluvní strany zavázaly podporovat rozvoj programů vzdělávání a výchovy pro organizace i jedince zabývající se držením, chovem, výcvikem, obchodem a ochranou zvířat v zájmových chovech.

Žádné ustanovení této dohody nezasahuje do možnosti každé smluvní strany přijmout přísnější pravidla k zajištění ochrany zvířat v zájmových chovech nebo aplikovat ustanovení dohody na kategorie zvířat, které zde nejsou výslovně upraveny.

1.2. Nakládání se zvířaty a jejich ochrana v právu Evropské unie

Hlavním smyslem evropské unijní právní úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči je zajistit, aby zvířata nebyla vystavována zbytečné bolesti či utrpení a aby jejich vlastníci či držitelé respektovali minimální požadavky na dobré životní podmínky. Sjednocení legislativy členských států v této oblasti si rovněž klade za cíl harmonizovat minimální standardy zacházení se zvířaty a jejich pohody a zároveň organizovat trh se zvířaty a zabránit tak možnému narušení hospodářské soutěže.

V rámci práva Evropské unie se můžeme setkat s úpravou ochrany zvířat jak na primární tak na sekundární úrovni. Vývoj v této oblasti a vyhodnocování učiněných pokroků potom zajišťují akční plány a strategie.

Mimo vlastní úpravu se Evropská unie na tomto úseku zapojuje i do diskuzí vedených na mezinárodní úrovni. Je smluvní stranou většiny dohod Rady Evropy věnujících se ochraně zvířat. Pravidla těchto dohod pak implementovala do svých sekundárních legislativních norem.

Co se týče právní úpravy ochrany zvířat na úrovni primárního práva, Římská smlouva o založení EHS/ES z roku 1957 výslovnou ochranu zvířatům jako vnímajícím bytostem neposkytovala a nevěnovala se ani ochraně životního prostředí jako celku. Tu poprvé upravoval až tzv. Jednotný evropský akt (*Single European Act*) v roce 1986, účinný od roku 1987. Ani tím však stále ještě nebyla na úrovni primárního práva zakotvena ochrana zvířat při nakládání s nimi v lidské péči a proti týrání.

Snaha posilovat politiku ochrany zvířat byla potvrzena o několik let později, v roce 1992, připojením 24. Prohlášení o ochraně zvířat k závěrečnému aktu Maastrichtské smlouvy o Evropské unii,³⁷ v němž jsou Evropský parlament, Rada, Komise i samotné členské státy vyzvány, aby při tvorbě a provádění legislativy Společenství v oblastech společné zemědělské politiky, dopravy, vnitřního trhu a výzkumu věnovaly pozornost požadavkům *welfare* zvířat.

Zásadní význam pro právní úpravu ochrany zvířat v lidské péči mělo až přijetí Protokolu o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat roku 1999,³⁸ připojeného ke Smlouvě o založení ES Amsterdamskou smlouvou. Ten uznal zvířata za vnímající bytosti a k zajištění jejich ochrany a dobrých životních podmínek zakotvil, že: „*při stanovování a provádění politik Společenství v zemědělství, v dopravě, v oblasti vnitřního trhu a ve výzkumu berou Společenství a členské státy plně v úvahu požadavky na dobré životní podmínky zvířat; přitom zohlední právní nebo správní předpisy a zvyklosti členských států spojené zejména s náboženskými obřady, kulturními tradicemi a regionálním dědictvím*“.

Revoluci na poli ochrany zvířat i obecně životního prostředí znamenala ratifikace Lisabonské smlouvy v roce 2009, jež novelizovala stávající zakládající smlouvy (tj. Smlouvu o EU a Smlouvu o založení ES, nově Smlouvu o fungování EU). Dnes je tak hlavním pramenem primárního práva Evropské unie ve sféře ochrany zvířat a zajištění jejich dobrých životních podmínek Smlouva o fungování Evropské unie, především do ní nově začleněný článek 13: „*Při stanovování a provádění politik Unie v oblastech zemědělství, rybolovu, dopravy, vnitřního trhu, výzkumu a technologického rozvoje a vesmíru zohledňují Unie a členské státy plně požadavky na dobré životní podmínky zvířat jako vnímajících bytostí; přitom zohlední právní nebo správní předpisy a zvyklosti členských států spojené zejména s náboženskými obřady, kulturními tradicemi a regionálním dědictvím*.“

---

³⁷ 24. Prohlášení o ochraně zvířat k závěrečnému aktu Maastrichtské smlouvy o Evropské unii [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf

³⁸ Protokol o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/764-amsterdam.pdf>

Významnou roli v rámci ochrany zvířat hrají i koncepční nástroje Evropské unie, mezi něž řadíme také akční plány vytyčující hlavní cíle v dané oblasti, opatření k dosažení těchto cílů a časový harmonogram pro jejich realizaci.

První akční plán v oblasti ochrany zvířat zveřejnila Evropská komise na počátku roku 2006. Přijetím tohoto **Akčního plánu v oblasti dobrých životních podmínek a ochrany zvířat 2006 – 2010** Evropská komise formálně uznala ochranu zvířat jako důležitý prvek své politiky a poprvé od přijetí Protokolu o ochraně a dobrých podmínkách zvířat jasně vytyčila cíle a strategie k dosažení těchto cílů v oblasti dobrých životních podmínek zvířat, a to zejména nadále důsledně prosazovat normy týkající se těchto podmínek, podporovat budoucí vývoj v jejich výzkumu a alternativní metody k pokusům na zvířatech další podporou „zásady „tří R“ (*replacement, reduction, refinement*) tj. nahrazení (pokusů na živých zvířatech), snížení (počtu používaných pokusných zvířat) a zdokonalení (metod pokusů)“³⁹.

Komise v souvislosti s Akčním plánem podala dne 28. 10. 2008 Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů zprávu nazvanou Možnosti značení udávajícího status, pokud jde o životní podmínky zvířat a zřízení evropské sítě referenčních center pro ochranu zvířat a dobré životní podmínky zvířat.

V roce 2010 pak Evropský parlament vyhodnotil a posoudil Akční plán a vývoj právní úpravy v usnesení, v němž uzavřel, „že převážná většina opatření stanovených ve stávajícím akčním plánu byla provedena uspokojivě.“⁴⁰ a že „Evropa dosáhla jedné z nejvyšších úrovní na světě, pokud jde o životní podmínky zvířat.“⁴¹ Zdůrazňuje ale také naopak potřebu tvorby nových právních předpisů především v oblasti dalších kategorií zvířat, nejen těch hospodářských.

Aby navázala na vývoj právní úpravy v oblasti ochrany zvířat dosažený na základě Akčního plánu, vypracovala Komise pro období let 2012 až 2015 Strategii

³⁹ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 165

⁴⁰ Usnesení ze dne 5. 5. 2010, číslo 3 (P7_TA(2010)0130, (2009/2202(INI), (2011/C 81 E/05)) [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:081E:0025:0032:CS:PDF>

⁴¹ Usnesení ze dne 5. 5. 2010, písm. F (P7_TA(2010)0130, (2009/2202(INI), (2011/C 81 E/05)) [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:081E:0025:0032:CS:PDF>

Evropské unie v oblasti ochrany a dobrých životních podmínek zvířat, v níž mimojiné zdůraznila potřebu dalšího vzdělávání a informování veřejnosti o dobrých životních podmínkách zvířat, a potřebu zjednodušit a vyvinout jasná pravidla pro dobré životní podmínky zvířat.

Z primárního práva, konkrétně z čl. 288 Smlouvy o fungování Evropské unie, vychází i oprávnění Evropské unie vydávat sekundární právní akty, tedy směrnice, nařízení, rozhodnutí, stanoviska a doporučení. Především směrnice a nařízení bezprostředně ovlivňují právní úpravu nakládání se zvířaty. Soustředí se na čtyři hlavní oblasti: chov hospodářských zvířat, přeprava, porážka zvířat a využití zvířat pro pokusné a jiné vědecké účely, a kopírují tak úmluvy Rady Evropy.

1.2.1. Zvířata používaná pro vědecké účely

Používání tzv. laboratorních zvířat, s nimiž by, stejně jako s každým jiným zvířetem, vždy mělo být zacházeno jako s vnímajícími bytostmi, ani dnes přes veškerý pokrok vědy není možné plně nahradit jinými metodami, nýbrž je i nadále nezbytné k ochraně zdraví lidí a zvířat a životního prostředí.

Platnou právní úpravu na úseku nakládání s laboratorními zvířaty a jejich ochrany představuje **Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/63/EU** ze dne 22. 9. 2010, **o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely**⁴², která s účinností od 1. 1. 2013 zrušila a nahradila dosavadní Směrnicí Rady č. 86/609/EHS ze dne 24. 11. 1986, o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se ochrany zvířat používaných pro pokusné a jiné vědecké účely.

Původní směrnice stanovila společná pravidla a zakotvila zásady, cíle a základní ustanovení Evropské úmluvy o ochraně obratlovců používaných pro vědecké a jiné pokusné účely. Jejím cílem bylo sblížit právní a správní předpisy členských států na ochranu zvířat používaných pro pokusné a jiné vědecké účely, aby se zabránilo tomu, že

---

⁴² Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/63/EU, o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely [online]. [cit. 10. 6. 2015].

Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32010L0063>

by se tyto předpisy mohly nepříznivě projevit na fungování společného trhu, a to zejména narušením hospodářské soutěže nebo překážkami v obchodu.

Od přijetí této směrnice se však mezi členskými státy objevily další odlišnosti, některé přijaly přísnější pravidla, jiné zase omezily úpravu na pouhá minima stanovená směrnicí. Krom toho jsou vědeckým poznáním a pokrokem známy nové poznatky o faktorech ovlivňujících dobré životní podmínky zvířat a o schopnosti zvířat vnímat a dávat najevo bolest, utrpení, strach a trvalé poškození.⁴³ Z tohoto důvodu Evropský parlament a Rada přijaly revidovanou směrnici, která obsahuje přísnější a transparentnější opatření v oblasti pokusů na zvířatech, zvýšila minimální normy pro ochranu zvířat používaných k vědeckým postupům, a zlepšila tak životní podmínky těchto zvířat.

Nová směrnice na ochranu laboratorních zvířat se dle čl. 1 odst. 3 vztahuje na živé obratlovce s výjimkou člověka včetně samostatně se živících larválních forem, a rozšiřuje svou působnost také na živé hlavonožce, jelikož je vědecky doložena jejich schopnost cítit bolest, utrpení a strach a utrpět trvalé poškození, a dále na plody savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, jelikož z vědeckých důkazů vyplývá, že u těchto forem existuje v poslední třetině jejich vývoje zvýšené riziko, že vnímají bolest, utrpení a strach, což může rovněž nepříznivě ovlivnit jejich další vývoj.⁴⁴ Omezeno je využívání subhumánních primátů, zvířat odchycených ve volné přírodě, opuštěných a toulavých zvířat a zvířat patřících mezi ohrožené druhy. Zakázáno je, s výjimkou použití ve výjimečných případech, pakliže je vědecky dokázáno, že účelu výzkumu nelze dosáhnout za použití jiných živočišných druhů, pro zajištění přežití živočišného druhu nebo v případě neočekávaného výskytu nemoci, která ohrožuje lidský život, použití lidoopů.

Za jakým účelem je tedy možné pokusy provádět? I zde nová směrnice rozšiřuje svou působnost, když taxativní výčet možných účelů, pro které lze v rámci vědeckého postupu či procedury použít zvíře, doplňuje o další tři povolené účely (základní výzkum, vzdělávání a odbornou přípravu). „*Postupy lze provádět výhradně pro tyto účely:*

---

⁴³ Viz. preambule Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/63/EU

⁴⁴ Viz. preambule Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/63/EU

a) základní výzkum;

b) translační nebo aplikovaný výzkum s jakýmkoli z těchto cílů:

i) zabránit a předejít chorobě, špatnému zdravotnímu stavu nebo jiným anomáliím nebo jejich následkům u lidí, zvířat nebo rostlin a je diagnostikovat nebo léčit,

ii) posoudit, zjistit, regulovat nebo upravit fyziologické předpoklady lidí, zvířat nebo rostlin, nebo

iii) zlepšit životní podmínky a podmínky produkce zvířat chovaných k zemědělským účelům;

c) pro jakýkoli z cílů uvedených v písmenu b) při vývoji, výrobě nebo zkoušení kvality, účinnosti a nezávadnosti léčiv, potravin, krmiv a jiných látek nebo výrobků;

d) ochrana přírodního prostředí v zájmu zdraví nebo dobrých životních podmínek lidí nebo zvířat;

e) výzkum zaměřený na zachování druhů;

f) vyšší vzdělávání nebo odborná příprava za účelem získání, udržení nebo zlepšení odborných znalostí;

g) soudní vyšetřování.⁴⁵

Používání zvířat k pokusům by mělo být omezeno na oblasti, jež mohou skutečně prospívat zdraví lidí a zvířat nebo životnímu prostředí. Využití zvíře za vědeckým nebo vzdělávacím účelem je tak dle směrnice povoleno pouze, není-li dostupná uspokojivá alternativní metoda bez použití zvířat. „Péče o živá zvířata a jejich používání pro vědecké účely se řídí mezinárodně uznávanými zásadami nahrazení a omezení používání zvířat a šetrného zacházení s nimi“.⁴⁶

---

⁴⁵ Čl. 5 Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/63/EU

⁴⁶ Preambule Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/63/EU

Pokud je tedy provádění pokusů na zvířatech nevyhnutelné, je nutno vybrat takovou metodu, která je schopna poskytnout co nejuspokojivější výsledky a která je ke zvířatům co nejšetrnější a zaručí, že se jim dostane náležitá péče, že budou ušetřena zbytečných bolestí, útrap, strachu a trvalých poškození. Vybrané metody by také měly zahrnovat použití minimálního počtu zvířat.

Příslušnými orgány členských států mají být dle směrnice prováděny pravidelné inspekce nad dodržováním stanovených požadavků. Příslušné orgány mají také za úkol posuzovat vliv jednotlivých pokusů na životní podmínky zvířat, schvalovat projekty a hodnotit splnění podmínek směrnice nutných ke schválení projektů.

Aby nedocházelo ke zbytečné duplicitě postupů, při nichž jsou používána zvířata, stanoví směrnice navíc povinnost členských států sdílet mezi sebou zjištěné údaje.

Směrnici není dotčeno právo států, pokud dodrží pravidla stanovená ve Smlouvě o fungování EU, ponechat v platnosti vnitrostátní pravidla, jejichž cílem je přísnější ochrana zvířat, než jsou pravidla dohodnutá na úrovni Unie.

Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1223/2009 ze dne 30. 11. 2009, **o kosmetických přípravcích**⁴⁷ je zakázáno uvádět na trh Evropské unie kosmetické přípravky, jejichž přísady, kombinace přísad, či konečné složení byly zkoušeny na zvířatech.

1.2.2. Usmrcování zvířat

*„I v nejlepších možných technických podmínkách mohou být zvířata při usmrcování vystavena bolesti, úzkosti, strachu nebo jiným formám utrpení. Některé úkony související s usmrcováním mohou působit stres a každá metoda omračování má své nevýhody“.*⁴⁸

---

⁴⁷ Nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1223/2009, o kosmetických přípravcích [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32009R1223>

⁴⁸ Preambule Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009

K právní úpravě usmrcování zvířat určených k produkci potravin, vlny, kůže, kožešin a jiných produktů, a usmrcování zvířat za účelem depopulace⁴⁹ přijala dne 24. 9. 2009 Rada Evropské unie **Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 o ochraně zvířat při usmrcování**⁵⁰. S účinností k 1. 1. 2013 tak byla zrušena a nahrazena úprava provedená Směrnicí Rady č. 93/119/EHS, o ochraně zvířat při porážení nebo usmrcování, ze dne 22. 12. 1993, do jejíž ustanovení byly mimo jiné zapracovány požadavky stanovené Evropskou dohodou o ochraně jatečných zvířat.

Ve smyslu tohoto nařízení jsou za zvířata považována zvířata patřící mezi obratlovce vyjma plazů a obojživelníků. Usmrcení je chápáno jako každý záměrný postup, který způsobí smrt zvířete, porážením je usmrcování zvířat určených pro lidskou spotřebu a omráčením se rozumí každý záměrný postup, který bez způsobení bolesti vede ke ztrátě vědomí a citlivosti, včetně každého procesu, který přináší bezprostřední smrt.⁵¹

Nařízení rovněž stanoví pravidla pro nouzové usmrcení, tedy usmrcení zvířat, která trpí zraněním nebo onemocněním působícím jim silnou bolest nebo utrpení, pokud ke zmírnění této bolesti nebo utrpení neexistuje žádná jiná přijatelná možnost, a usmrcení v případě ohrožení lidského života či boje proti nakažlivým nemocem. „*Za takových okolností nemůže být zvíře vzhledem k naléhavosti situace vždy usmrceno v souladu s nejlepšími podmínkami řádného zacházení se zvířaty.*“⁵² Je proto nezbytné stanovit odchylku od některých ustanovení nařízení.

Z působnosti tohoto nařízení je však vyňato usmrcování zvířat při vědeckých pokusech, při lovu nebo rekreačním rybolovu, při kulturních nebo sportovních událostech, při eutanázii prováděné veterinářem, a usmrcování drůbeže a králíků pro soukromou domácí spotřebu. Stejně tak na ryby se stanovená pravidla použijí pouze omezeně.

---

⁴⁹ Depopulací rozumí Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 v čl. 2 písm. n) proces usmrcování zvířat v zájmu veřejného zdraví, zdraví zvířat, řádného zacházení se zvířaty nebo životního prostředí pod dohledem příslušného orgánu.

⁵⁰ *Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 o ochraně zvířat při usmrcování* [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32009R1099>

⁵¹ Čl. 2 Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009

⁵² Preambule Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009

Nařízení zakotvuje především povinnost provozovatelů podniků či osob podílejících se na usmrcování zvířat učinit nezbytná opatření, aby ušetřili zvířata veškeré zbytečné bolesti a minimalizovali jejich úzkost a utrpení při porážení či usmrcování, s přihlédnutím k osvědčeným postupům a povoleným metodám. Obecným požadavkem pak je zajistit zvířatům dobré životní podmínky, aby zvířata:

„a) měla fyzické pohodlí a ochranu, zejména aby byla čistá, v odpovídajících teplotních podmínkách a nemohla upadnout či uklouznout;

b) byla chráněna před zraněním;

c) byla ustájena a bylo s nimi manipulováno s ohledem na jejich běžné chování;

d) nevykazovala známky zbytečné bolesti nebo strachu ani jiné neobvyklé chování;

e) netrpěla v důsledku dlouhodobějšího nedostatku krmiva či vody;

f) byla uchráněna zbytečné interakce s ostatními zvířaty, která by mohla zhoršit jejich životní podmínky.“⁵³

Co se týče jatek, ta musí být navržena, vybudována, udržována a provozována tak, aby byly splněny výše uvedené požadavky.

V přílohách nařízení jsou pak popsány povolené metody omračování, přesná pravidla pro uspořádání, konstrukci a vybavení jatek a jejich provozní řád.

Nařízení je v členských státech přímo aplikovatelné, a tudíž je jako právní předpis přímo účinné a nebylo nutné jej do českého právního řádu recipovat. Nicméně toto nařízení nebrání členským státům, aby ponechaly v platnosti jakákoli vnitrostátní pravidla, jejichž cílem je zajištění rozsáhlejší ochrany zvířat při usmrcování.

1.2.3. Zvířata chovaná pro hospodářské účely

Minimální normy týkající se ochrany zvířat chovaných pro hospodářské účely stanoví **směrnice Rady č. 98/58/ES** ze dne 20. 7. 1998, **o ochraně zvířat chovaných**

---

⁵³ Čl. 3 Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009

pro hospodářské účely⁵⁴, jež byla přijata k uplatnění zásad stanovených Evropskou úmluvou o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, kterou Evropské Společenství schválilo rozhodnutím Rady č. 78/923/EHS ze dne 19. 6. 1978. Jak sama směrnice ve své preambuli uvádí, k zajištění racionálního rozvoje produkce a usnadnění organizace trhu se zvířaty je mimo zakotvení společných minimálních standardů jejich ochrany vhodné také zajistit jim dobré životní podmínky.

Za zvíře považuje směrnice pro její účely „*jakékoli zvíře (včetně ryb, plazů nebo obojživelníků) chované nebo držené pro výrobu potravin, vlny, kůže nebo kožešin nebo pro jiné hospodářské účely.*“ Ze své působnosti však výslovně vylučuje bezobratlé živočichy, volně žijící zvířata, zvířata chovaná pro účast v soutěžích, na výstavách, kulturních či sportovních akcích a pokusná nebo laboratorní zvířata.

Směrnice, závazná pouze co do výsledku, uvádí pouze cíle, kterých má být dosaženo, nikoli i prostředky k jejich dosažení, obsahuje tak zejména pouze obecné příkazy, aby členské státy přijaly opatření k tomu, aby vlastníci či držitelé zvířat⁵⁵ provedli všechny vhodné kroky k zajištění dobrých životních podmínek zvířat v jejich péči, a aby tato zvířata nebyla vystavena žádné zbytečné bolesti, utrpení nebo poškození. Nadto jsou členské státy povinny zajistit, že podmínky, ve kterých jsou zvířata (jiná než ryby, plazi nebo obojživelníci) chována, s ohledem na jejich druh, stupeň vývoje, přizpůsobení a zdomácnění, a na jejich fyziologické a etologické potřeby v souladu s dosaženými zkušenostmi a vědeckými poznatky, budou odpovídat ustanovením stanoveným v příloze této směrnice.

Směrnice dále upravuje kontrolní mechanismy dodržování svých ustanovení, když stanoví povinnost států, prostřednictvím pověřených příslušných orgánů, zajistit provádění kontrolních inspekcí nad řádným plněním ustanovení směrnice a následně o nich předložit zprávu Komisi. Tyto inspekce pak mohou, je-li to nezbytné, na místě kontrolovat veterinární znalci Komise, kteří zároveň ověřují, zda členské státy plní přijaté závazky. Členský stát, na jehož území se inspekce provádí, je povinen poskytnout veterinárním znalcům z Komise veškerou součinnost. Než bude

---

⁵⁴ Směrnice Rady č. 98/58/ES, o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely [online]. [cit. 10. 6. 2015] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:31998L0058>

⁵⁵ Vlastníkem nebo držitelem chápe Směrnice Rady č. 98/58/ES v čl. 2 jakoukoli fyzickou nebo právnickou osobu, která je odpovědná za zvířata nebo je má na starosti, trvale nebo dočasně.

vypracována a vydána samotná závěrečná zpráva, musí být výsledek provedených kontrol projednán s příslušným orgánem dotyčného členského státu. Ten je pak povinen přijmout všechna opatření, která jsou nezbytná k tomu, aby výsledky kontroly byly vzaty v úvahu.

Jak již bylo výše uvedeno, součástí této směrnice je příloha, která podrobně upravuje hlavní požadavky na chov hospodářských zvířat tak, aby jim byla zajištěna náležitá a odborná péče a aby nikterak netrpěla. Zakotveny jsou zde především podmínky kladené na personál pečující o zvířata, vedení záznamů, pravidla provádění pravidelných kontrol zvířat v intervalech dostatečných k zamezení jakémukoliv strádání. Jeví-li se zvíře jako nemocné nebo zraněné, musí být bezodkladně náležitě ošetřeno a poskytnuta veterinární pomoc. K zajištění pohodlí a bezpečí zvířat je zapotřebí poskytnout jim dostatečný prostor v budovách určených k ustájení či volný pohyb, který nesmí být omezován způsobem vedoucím ke zbytečnému utrpení nebo poškození zvířete. Zvířata, která nejsou chována v budovách, je třeba zabezpečit před nepříznivými povětrnostními podmínkami, predátory a dalšími riziky ohrožujícími jejich zdraví. Všechna zvířata musí mít zaručen přístup ke krmivu a napájení v dostatečném množství a v intervalech odpovídajících jejich fyziologickým potřebám. Potrava musí být zdravá, nesmí obsahovat žádné látky, které by mohly zvířeti způsobit zbytečné utrpení nebo poškození, a být vhodná pro jejich věk a druh. Ani způsob krmení a napájení nesmí zvířatům způsobovat zbytečné utrpení nebo poškození.

Směrnice výslovně opravňuje členské státy po uplynutí transpoziční lhůty 31. 12. 1999 zachovat nebo používat na svém území přísnější předpisy, než jaké stanoví tato směrnice. Do českého práva byla směrnice plně transponována příslušnou novelou zákona č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání.

Mimo tuto obecnou směrnici na ochranu hospodářských zvířat klade Evropská unie specifické požadavky na ochranu zvířat podle jejich druhů, a to zejména ve směrnici Rady č. 2008/119/ES, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu telat, směrnici Rady č. 2008/120/ES, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu prasat, směrnici Rady č. 1999/74/ES, kterou se stanoví minimální požadavky na ochranu nosnic, a směrnici Rady č. 2007/43/ES o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso. „*Pravidla EU, jimiž se řídí ekologické zemědělství,*

*zahrnují další standardy dobrých životních podmínek pro produkci skotu, prasat a drůbeže.*⁵⁶

1.2.4. Přeprava zvířat

Zajištění dobrých životních podmínek živých obratlovců při přepravě pro obchodní účely prováděné v rámci Evropské unie upravuje **Nařízení Rady (ES) č. 1/2005** ze dne 22. 12. 2004, **o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností**⁵⁷ a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení Rady (ES) č. 1255/97, které s účinností od 5. 1. 2007⁵⁸ nahradilo stávající úpravu provedenou směrnicí Rady č. 91/628/EHS a nařízením Rady č. 411/98/ES o doplňkových požadavcích na ochranu zvířat u silničních vozidel používaných pro delší než osmihodinovou přepravu zvířat. Ta se totiž, jak vyplynulo ze zprávy Komise předložené Evropskému parlamentu a Radě podle směrnice 91/628/EHS o zkušenostech, které členské státy získaly od provedení směrnice Rady 95/29/ES ze dne 29. 6. 1995, kterou se mění směrnice 91/628/EHS o ochraně zvířat během přepravy, jež doporučila změnit právní předpisy Společenství v této oblasti, ukázala jako nedostatečná.

Bylo zapotřebí zabezpečit účinné provádění a přísné vynucování dodržování stávajících norem s cílem zlepšit ochranu a životní podmínky zvířat, předcházet výskytu a šíření infekčních chorob zvířat a zavést přísnější požadavky, aby se předešlo bolesti a utrpení zvířat během přepravy i po ní. Po zkušenostech a vzhledem k potížím vzniklým nejednotnou harmonizací směrnice č. 91/628/EHS, o ochraně zvířat během přepravy, s vnitrostátními předpisy se ukázalo jako vhodnější stanovit pravidla Společenství v této oblasti formou nařízení. Zároveň bylo nutné stanovit jednotné postupy ke zvýšení kontrol a ukládání sankcí za porušení právních předpisů o dobrých životních podmínkách zvířat. Sankce by měly být přiměřené, ale účinné a odrazující. A v neposlední řadě se ukázalo jako potřebné upravit požadavky na minimální kvalifikaci osob zacházejících se zvířaty během přepravy, neboť z praxe vyplynulo, že

---

⁵⁶ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 173

⁵⁷ Nařízení Rady (ES) č. 1/2005, o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností [online]. [cit. 10. 6. 2015] Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005R0001:CS:HTML>

⁵⁸ Vyjma ustanovení čl. 6, odst. 5 (Osvědčení o způsobilosti průvodce) – od 5. 1. 2008

špatné zacházení se zvířaty lze často přičíst nedostatečným odborným znalostem příslušných osob.

Jak již bylo výše uvedeno, nařízení se vztahuje na obchodní přepravu⁵⁹ živých obratlovců v rámci Evropské unie, včetně kontrol prováděných u zásilek vstupujících na její celní území nebo je opouštějící. Výslovně však ze své působnosti vylučuje přepravu, která se neuskutečňuje v souvislosti s hospodářskou činností a přepravu zvířat přímo k veterinárnímu lékaři a zpět dle pokynů tohoto lékaře. Nebrání ani přísnějším vnitrostátním opatřením ke zlepšení životních podmínek zvířat během přepravy, která se uskutečňuje výhradně na území členského státu, nebo během námořní přepravy, která je zahájena na území členského státu.

Obecně je stanoveno, že nikdo nesmí provádět ani nařídit přepravu zvířat způsobem, při němž by mohlo dojít k jejich zranění nebo zbytečnému utrpení. Mimo to musí být při přepravě dodržena řada dalších požadavků k zajištění vhodných podmínek k uspokojení potřeb zvířat, např. učinit všechna nezbytná opatření, aby se minimalizovala délka trvání cesty, a zabezpečit vhodné, pro zvířata bezpečné dopravní prostředky a zařízení k nakládce a vykládce. Je nutno uskutečnit přepravu do místa určení bez prodlení a pravidelně kontrolovat a náležitě zajišťovat dobré životní podmínky zvířat, spočívající mj. v dostatečné ploše a výšce přiměřené jejich vzrůstu a zamýšlené cestě. Zakázáno je přepravovat nezpůsobilá zvířata, přičemž podmínky jejich způsobilosti k přepravě určuje kapitola I. přílohy I nařízení. Všechna zvířata musí být napojena a nakrmena a musí jim být poskytnuty povinné přestávky k odpočinku dle odpovídajících druhů zvířat. Personál, který zachází se zvířaty, je nucen absolvovat školení nebo být kvalifikován pro tento účel a plnit úkoly bez použití násilí nebo metod, které mohou zvířatům přivodit zbytečný strach, zranění nebo utrpení.

Přeprava zvířat může být prováděna pouze s náležitými přepravními doklady uloženými po celou dobu přepravy v dopravním prostředku. Tyto doklady musí

---

⁵⁹ Obchodní přepravou se pro účely nařízení rozumí přesun zvířat prováděný jedním nebo více dopravními prostředky a související činnosti, včetně nakládky, vykládky, překládky a odpočinku, dokud není dokončena vykládka zvířat v místě určení.

obsahovat stanovené údaje, a sice původ a majitele zvířat, místo odeslání⁶⁰, den a čas odjezdu, plánované místo určení⁶¹, očekávanou délku trvání cesty.

Jako přepravci mohou působit pouze držitelé povolení vydaného příslušným orgánem za splnění stanovených obecných požadavků, případně požadavků zpřísněných v případě přepravců pro dlouhotrvající cesty. Stejně tak dopravní prostředek k dlouhotrvající přepravě zvířat podléhá předchozí kontrole a schválení.

Vyjma povinností přepravců upravuje nařízení také povinnosti chovatelů a sběrných středisek. V jednotlivých přílohách připojených k nařízení jsou pak podrobně určeny postupy pro nakládku, vykládku a manipulaci se zvířaty, podmínky způsobilosti zvířat k přepravě, požadavky na dopravní prostředky, pravidla pro napájení a krmení, délka trvání cesty a doba odpočinku. Zde je stanoveno, že délka trvání cesty nesmí překročit osm hodin a smí být prodloužena jen, pokud jsou splněny doplňkové požadavky pro dlouhotrvající cesty. Příloha dále vymezuje minimální kritéria, která musí splňovat prostory pro určené druhy zvířat, a způsob přepravy.

Jsou-li zvířata dopravena na výstupní místa nebo stanoviště hraniční kontroly, zkontrolují úřední veterinární lékaři členských států, zda jsou přepravována v souladu s nařízením. Příslušný orgán také provede kdykoli během dlouhotrvající cesty namátkové nebo cílené kontroly, aby mimojiné ověřil, zda jsou uvedené doby jízdy realistické.

Během přepravy není možno zdržovat zásilky zvířat, pokud to není nezbytně nutné pro dobré životní podmínky zvířat nebo z důvodu veřejné bezpečnosti. Mezi ukončením nakládky a odjezdem nesmí dojít ke zbytečnému prodlení. Pokud je nutné během přepravy pozdržet zásilku zvířat po dobu delší než dvě hodiny, příslušný orgán zajistí, aby byla přijata vhodná opatření týkající se péče o zvířata a případně aby zvířata byla nakrmena, napojena, vyložena a ustájena.

Pokud příslušný orgán zjistí, že není nebo nebylo dodrženo některé ustanovení tohoto nařízení, přijme veškerá nezbytná opatření k zajištění dobrých životních

---

⁶⁰ Místem odeslání rozumí Nařízení místo, kde je zvíře poprvé naloženo na dopravní prostředek, za předpokladu, že zde bylo před odjezdem ustájeno po dobu nejméně 48 hodin.

⁶¹ Místem určení rozumí Nařízení místo, kde je zvíře vyloženo z dopravního prostředku a ustájeno po dobu nejméně 48 hodin před dobou odjezdu, nebo poraženo.

podmínek zvířat nebo k tomu vyzve osobu odpovědnou za zvířata. Tato opatření nesmějí přivodit zvířatům zbytečné nebo další utrpení a musí být přiměřená závažnosti s tím spojených rizik. Pokud neexistuje žádná jiná možnost, jak zajistit dobré životní podmínky zvířat, musí být zvířata humánním způsobem poražena nebo usmrcena.

S přepravou zvířat úzce souvisí **nařízení Rady č. 1255/97** ze dne 25. 6. 1997, **o kritériích Společenství pro kontrolní stanoviště**⁶² (dříve tzv. místa zastávek) a o změně plánu cesty uvedeného v příloze směrnice č. 91/628/EHS, jež bylo s ohledem na zjištění, že vykládka a následná překládka zvířat mohou představovat pro zvířata stres a styk na kontrolních stanovištích může za určitých podmínek vést k šíření infekčních chorob, nařízením Rady (ES) č. 1/2005 změněno za účelem stanovení specifických opatření k zajištění zdraví a dobrých životních podmínek zvířat během odpočinku a na kontrolních místech.

1.2.5. Neobchodní přesuny zvířat

Úpravu přepravy zvířat k nekomerčním účelům pak obsahuje **nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 998/2003/ES o veterinárních podmínkách pro neobchodní přesuny zvířat v zájmovém chovu a o změně směrnice Rady č. 92/65/EHS**,⁶³ přijaté za účelem harmonizace veterinárních podmínek pro neobchodní přesuny zvířat v zájmovém chovu mezi členskými státy a ze třetích zemí. Stanoví se jím tedy veterinární požadavky na mezinárodní přesun zvířat v zájmovém chovu, která nejsou určena k prodeji, a pravidla pro kontroly těchto přesunů.

Cílem úpravy je zabezpečit ochranu lidského zdraví a zdraví zvířat a zároveň usnadnit přesuny zvířat v zájmovém chovu v doprovodu jejich majitelů.

Pro účely nařízení jsou zvířata v zájmovém chovu definována jako zvířata druhů uvedených v příloze I (psy, kočky, fretky, bezobratlí (s výjimkou včel a korýšů), okrasné tropické ryby, obojživelníci, plazi, všechny druhy ptáků (s výjimkou stanovené

---

⁶² Nařízení Rady č. 1255/97, o kritériích Společenství pro kontrolní stanoviště [online]. [cit. 10. 6. 2015] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:31997R1255>

⁶³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 998/2003/ES o veterinárních podmínkách pro neobchodní přesuny zvířat v zájmovém chovu a o změně směrnice Rady č. 92/65/EHS [online]. [cit. 10. 6. 2015] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32003R0998>

drůbeže), hlodavci a králíci domácí), která doprovázejí své majitele nebo fyzickou osobu, jež za tato zvířata během přesunu jménem majitele odpovídá, a která nemají být prodána ani předána jinému majiteli.

Pro přesun psů, koček a frettek mezi členskými státy stanoví nařízení v čl. 5 majitelům či fyzickým osobám, jež za zvíře v zájmovém chovu jménem majitele odpovídají, povinnost zajistit identifikovatelnost těchto zvířat elektronickým systémem identifikace (rádiový odpovídač, transpodér). Tato identifikace musí obsahovat údaje, které umožní zjistit jméno a adresu majitele zvířete. Dále nařízení vyžaduje, aby byli psi, kočky a fretky provázeni pasem, který vystavil veterinární lékař jmenovaný příslušným orgánem a který potvrzuje, že dané zvíře bylo podle doporučení výrobní laboratoře očkováno, případně opětovně očkováno proti vzteklině inaktivovanou očkovací látkou o účinnosti alespoň jedné mezinárodní antigenové jednotky (norma WHO). Dle odstavce druhého pak mohou členské státy povolit přesuny těchto druhů zvířat, která jsou mladší než tři měsíce a nejsou očkována, za podmínky že jsou provázena pasem a od narození pobývala v tomtéž místě, aniž přišla do styku s volně žijícími zvířaty, u nichž je pravděpodobné, že byla vystavena infekci, nebo jsou provázena matkou, na které jsou stále závislá.

Pro dovoz zvířat z třetích zemí nařízení podmínky zpřísňuje a snaží se tak zabránit šíření nemocí, především vztekliny. Komise rovněž přijala některé další předpisy k úpravě přesunů těchto zvířat: nařízení Komise (ES) č. 282/2004 ze dne 18. 2. 2004, kterým se zavádí doklad pro celní prohlášení u zvířat dovážených do Společenství ze třetích zemí a pro veterinární kontroly těchto zvířat, a nařízení Komise (ES) č. 599/2004 ze dne 30. 3. 2004, o přijetí harmonizovaného vzoru osvědčení a inspekční zprávy pro obchod se zvířaty a produkty živočišného původu uvnitř společenství.

Při jakémkoliv přesunu musejí být majitel nebo fyzická osoba odpovědná za zvíře v zájmovém chovu schopni předložit orgánům odpovědným za kontroly pas nebo příslušné osvědčení, kterými se potvrzuje, že zvíře splňuje pro takový přesun požadavky. Pokud pak tyto kontroly odhalí, že zvíře požadavky stanovené v nařízení nespĺňuje, rozhodne příslušný orgán po konzultaci s úředním veterinárním lékařem, že buď zvíře odešle zpět do země původu, zvíře izoluje pod úřední kontrolou na náklady majitele nebo fyzické osoby, která je za něj odpovědná, po dobu nezbytnou pro splnění

veterinárních požadavků, nebo jako poslední možnost zvíře usmrtí bez finanční náhrady, pokud jeho zpětné odeslání nebo izolace v karanténě nejsou možné.

Nařízení rovněž zakotvuje nutné poskytování jasných a snadno dostupných informací o veterinárních požadavcích na neobchodní přesuny zvířat v zájmovém chovu veřejnosti. Členské státy musí zajistit, aby i pracovníci v místech vstupu byli o těchto pravidlech plně informováni a aby je byli schopni používat.

1.3. Nakládání se zvířaty a jejich ochrana v právu České republiky

Právní úprava nakládání se zvířaty v lidské péči v České republice je, stejně jako na ostatních úrovních úpravy, tedy v právu mezinárodním a v právu Evropské unie, roztržštěna do značného množství legislativních norem. „*Nutno poznamenat, že zejména obsah jednotlivých českých zákonů není vzájemně provázán.*“⁶⁴ Nepřehlednost úpravy a složitost orientace v jejích pramenech a četných novelizacích nejen pro chovatele zvířat (adresáty příslušných norem), ale i pro odbornou veřejnost, je umocněna povinností znát právě i zmíněnou mezinárodní právní úpravu a nadnárodní právní úpravu v evropském právu.

Jak stanoví čl. 1 Ústavy ČR, Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva. Mezi prameny české právní úpravy tak patří také mezinárodní smlouvy a dohody (přijímané zejména v rámci OSN a Rady Evropy), jejichž závaznost vychází z čl. 10 Ústavy ČR, který stanoví, že řádně ratifikované mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas, jsou součástí českého právního řádu. V případech, kdy zákon stanoví něco jiného než takováto mezinárodní smlouva, použije se mezinárodní smlouva, která tak má tzv. aplikační přednost. V minulosti přijala Česká republika všech pět výše uvedených konvencí přijatých členskými státy Rady Evropy k ochraně zvířat.

Od vstupu České republiky do Evropské unie musí být zároveň česká legislativa v souladu s unijním zákonodárstvím a některé právní akty Evropské unie jsou v České

---

⁶⁴ STEJSKAL, V. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. Praha: Linde, 2006, s. 473

republiky dokonce bezprostředně závazné a účinné (přímo aplikovatelné) – nařízení Rady, případně rozhodnutí Komise. Unijní právní úprava nakládání se zvířaty tedy velmi významně ovlivňuje i úpravu dané problematiky v českém právním řádu, a to buď zmíněnými nařízeními, nebo harmonizačními opatřeními ve formě směrnic.

Smyslem právní úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči je především jejich ochrana proti týrání za všech podmínek a činností, které s nimi provádí člověk. Tato ochrana je jim nepřímo (jako součástí přírody) poskytována již samotnou Ústavou ČR a Listinou základních práv a svobod, tedy předpisy nejvyšší právní síly, a to odvozeně prostřednictvím úpravy využívání přírodních zdrojů, ochrany přírodního bohatství a ochrany životního prostředí. V článku 7 Ústavy je zakotveno, že: „*Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství*“. Tyto hodnoty zmíněné již v preambuli Ústavy je nutno chránit v zájmu celé společnosti a zachovat je pro další generace. Patří mezi ně i zvířata, která lze považovat za přírodní zdroje či přírodní bohatství. Musí jim být proto vytvořeny přiměřené podmínky pro život. Ani vlastnictví nesmí být zneužito proti těmto obecným zájmům a jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu, životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.⁶⁵

Listina základních práv a svobod v čl. 35 odst. 3 pak upravuje, že „*při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.*“

Četnou škálu právních předpisů různé právní síly upravujících nakládání se zvířaty v lidské péči, od ústavního pořádku České republiky, přes zákony, obecně závazné vyhlášky obcí vydávané v rámci jejich samostatné působnosti, až po podzákoné předpisy, můžeme členit na předpisy obsahující *vlastní úpravu* zacházení se zvířaty, tedy úpravu chování člověka vůči zvířatům, a postihující jednání, které by bylo jejich porušením a mohlo by později vést až k samotnému týrání zvířat, a předpisy *tzv. související úpravy*, u nichž není hlavním cílem upravit legální způsoby nakládání se zvířaty, ale které vymezují, zakazují a postihují činnosti považované za týrání zvířat, věnují se tedy zakázaným způsobům zacházení se zvířaty a tím nepřímo ke stanovení povolených způsobů nakládání se zvířaty přispívají.

---

⁶⁵ PAVLÍČEK, V. - HŘEBEJK, J. *Ústava a ústavní řád České republiky, Komentář*, 1. Díl Ústavní systém. 2. doplněné a podstatně rozšířené vydání, Praha: Linde, 1998, s. 70

Právní normy věnující se přímé úpravě zacházení se zvířaty, a to rozdílně v závislosti na jejich druhu, stanoví především podmínky chovu těchto zvířat, ochrany jejich pohody a zdraví (welfare), jejich výživy, šlechtění a vhodné plemenitby.⁶⁶

Smyslem této práce však není podrobný rozbor všech těchto právních předpisů, nicméně uvedení a nastínění problematiky některých z nich se jeví jako vhodné.

Obecnou ochranu zvířatům jako členům živočišné říše, a tedy součástí přírody, poskytuje **zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny**. V souvislosti s nakládáním se zvířaty upravuje tento zákon zejména nabývání volně žijících živočichů do vlastnictví, kontrolu chovu volně žijících živočichů, ochranu živočichů odchovaných v lidské péči, podmínky vypouštění těchto živočichů ze zajetí do volné přírody, režim provozování záchranných stanic, včetně regulace nakládání s handicapovanými živočichy.

V návaznosti na zákon o ochraně přírody a krajiny upravující nabývání volně žijících živočichů do vlastnictví a následný chov těchto živočichů v zajetí je nezbytné zmínit rovněž **zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)**, jež se stal prováděcím předpisem k nařízení Rady (ES) č. 338/97, ze dne 9. 12. 1996, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi, a je rovněž provedením obsahu Úmluvy o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin, tzv. CITES.⁶⁷ Uvedené nařízení platí na území České republiky bezprostředně a zákon o obchodování s ohroženými druhy tak provádí pouze jeho adaptaci, především v oblasti stanovení orgánů veřejné správy a rozdělení jejich kompetencí. Zákon dále stanoví způsob kontroly a sankce za

---

⁶⁶ SPURNÁ, J. – DOUSEK, J. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ s. r. o., 2004, s. 9

⁶⁷ Úmluva CITES je globální mezinárodní dohodou v rámci Organizace spojených národů platnou ode dne 1. 7. 1975. Jejím hlavním účelem je postavit mezinárodní obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami pod společnou kontrolu všech zemí světa, s cílem zajistit ochranu ohrožených druhů fauny a flóry před jejich vyhubením v důsledku obchodování s nimi.

porušení příslušných předpisů Evropské unie a zákona, včetně zabavení exemplářů, a stanoví postup státních orgánů při nakládání se zabavenými exempláři.

Veterinární péči o zvířata upravuje **zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon)** a jeho prováděcí vyhlášky. Tento zákon stanoví požadavky veterinární péče na chov a zdraví zvířat a na živočišné produkty, upravuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob, soustavu, působnost a pravomoc orgánů vykonávajících státní správu v oblasti veterinární péče, jakož i některé odborné veterinární činnosti a jejich výkon. Do veterinární péče zahrnuje především péči o zdraví zvířat a jeho ochranu, zejména předcházením vzniku a šíření nálezů a jiných onemocnění zvířat, ochranu zdraví lidí před nemocemi přenosnými ze zvířat na člověka, péči o zdravotní nezávadnost živočišných produktů a krmiv, ochranu území České republiky před zavlečením nálezů zvířat, ochranu životního prostředí před nepříznivými vlivy souvisejícími s chovem zvířat, veterinární asanaci, a dozor nad dodržováním povinností a požadavků stanovených k zajištění těchto úkolů (státní veterinární dozor).

„Jednu z nejdůležitějších problematik z hlediska ochrany zvířat podle zákona o veterinární péči představuje obecná ochrana zdraví zvířat. Zákon stanoví povinnosti zejména chovatelům, dále veterinárním odborníkům, případně ostatním osobám. Jedná se vesměs o preventivní opatření, která mají zabránit možnému vzniku nálezů. Povinnosti chovatelů lze rozdělit na povinnosti při chovu zvířat a na povinnosti při výskytu nebezpečné nákazy.“⁶⁸ Chovatelé jsou především dle ustanovení § 4 zákona povinni chovat zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav, a předcházet poškození jejich zdraví, sledovat zdravotní stav zvířat, poskytnout jim včasnou první pomoc a požádat o odbornou veterinární pomoc, podávat zvířatům léčivé přípravky, jejichž výdej je vázán na předpis veterinárního lékaře, jen se souhlasem a dle pokynů tohoto lékaře. Každý chovatel je dále povinen bránit vzniku a šíření nálezů a jiných onemocnění, zajistit, aby byli psi a některá další zvířata držena v zajetí pravidelně očkovaná proti

---

⁶⁸ DAMOHORSKÝ, M. a kolektiv. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, s. 412

vzteklíně, a poskytnout nezbytnou součinnost a pomoc k tomu, aby mohlo být řádně provedeno nařízené vyšetření zvířete, odběr vzorku, ochranné očkování nebo jiný odborný veterinární úkon. K ochraně zdraví lidí slouží povinnost chovatele zajistit, aby bylo neprodleně a v rozsahu nezbytně nutném pro vyloučení podezření z onemocnění vzteklinou veterinárně vyšetřeno zvíře, které poranilo člověka. Nadto je zapotřebí také dodržovat povinnosti plynoucí z předpisů Evropské unie.

Veterinární zákon dále stanoví podmínky pro přemístění a vnitrostátní přepravu zvířat, podmínky pro pořádání svodu zvířat, povinnosti chovatelů při předcházení, zjišťování, zdolávání a zabránění šíření nálezů a nemocí přenosných ze zvířat na člověka. Hlava III zákona zakotvuje veterinární požadavky na živočišné produkty a stanoví podmínky pro jejich zdravotní nezávadnost⁶⁹. Zvláště podstatná je úprava odborné veterinární činnosti, jejího výkonu a veterinárních přípravků. Veterinární zákon neopomíjí ani úpravu veterinárních podmínek obchodování se zvířaty a živočišnými produkty mezi členskými státy Evropské unie, jejich dovozu a tranzitu z třetích zemí a jejich vývozu do těchto zemí. dále také podmínky veterinární asanace

Hlava V veterinárního zákona pak upravuje pravidla provádění veterinární asanace, tedy sběru, svozu, neškodného odstraňování a dalšího zpracovávání vedlejších živočišných produktů, dezinfekce, deratizace, dezinsekce, popřípadě i dezodorizace, a odchyty toulavých a opuštěných zvířat a jejich umístování do karantény nebo izolace.

Veterinární asanační činnosti lze vykonávat jen na základě povolení Státní veterinární správy a osoba, jíž byl výkon takovéto činnosti, je povinna vykonávat ji tak, aby nedocházelo k ohrožení zdraví lidí a zvířat, k týrání zvířat nebo k poškození životního prostředí⁷⁰. Odchyt toulavých a opuštěných psů a koček, popřípadě i jiných zvířat, a sběr a neškodné odstraňování kadáverů zvířat v zájmovém chovu může provádět navíc i fyzická osoba, která absolvovala specializovanou odbornou přípravu se zaměřením na tuto činnost organizovanou vysokou školou s veterinárním studijním

---

⁶⁹ Základními veterinárními požadavky na živočišné produkty jsou zejména zdravotní nezávadnost a bezpečnost živočišných produktů, z hlediska ochrany zdraví lidí a zvířat, musí odpovídat požadavkům stanoveným příslušnými právními předpisy, včetně předpisů Evropské unie na jejich výrobu, zpracování, skladování, přepravu a uvádění do oběhu. V případě, že jsou určeny k lidské spotřebě, musí být získány ze zvířat, která splňují veterinární požadavky na zvířata příslušného druhu, stanovené veterinárním zákonem a dalšími právními předpisy.

⁷⁰ § 41 odst. 1 veterinárního zákona

programem a získala osvědčení o způsobilosti k této činnosti. Pečovat o toulavá a opuštěná zvířata v útulcích mohou pouze osoby, které mají uvedené osvědčení ⁷¹. Odchycené zvíře může být vydáno chovateli, který je povinen držet toto zvíře podle pokynů krajské veterinární správy po nezbytně nutnou dobu v karanténě, nebo je takové zvíře utraceno, rozhodne-li tak okresní veterinární správa z nálezových nebo diagnostických důvodů, vyžaduje-li to povaha nebezpečné nákazy a okolnosti případu ⁷².

Veterinární požadavky na prostředí, v němž jsou zvířata chována, na jejich ošetřování a ochranu před nákazami a nemocemi přenosnými ze zvířat na člověka, podmínky vydávání veterinárního osvědčení, organizace, obsah a podmínky odborných kurzů pro odchyt toulavých a opuštěných zvířat a zacházení s nimi včetně péče o ně v útulcích pro zvířata stanoví prováděcí předpis, kterým je vyhláška č. 342/2012, o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činnostech.

Veterinární zákon v neposlední řadě zakotvuje také úpravu orgánů státní správy ve věcech veterinární péče, kterou vykonávají Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra, obce a orgány veterinární správy, tj. Státní veterinární správa.

Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon) upravuje šlechtění a plemenitbu skotu, buvolů, koní, oslů, prasat, ovcí, koz, drůbeže, plemenných ryb a včel, ochranu, uchovávání a využívání genetických zdrojů zvířat, označování zvířete ve farmovém chovu a vyjmenovaných hospodářských zvířat, vyjma drůbeže, plemenných ryb a včel, evidenci zvířete ve farmovém chovu a vyjmenovaných hospodářských zvířat a evidenci hospodářství. Jeho působnost se však nevztahuje na šlechtění, plemenitbu, označování a evidenci zvířat v zoologických zahradách, a jen omezeně se vztahuje na šlechtění a plemenitbu při výzkumu a vývoji. ⁷³

---

⁷¹ § 42 odst. 2 veterinárního zákona

⁷² § 42 odst. 3 veterinárního zákona

⁷³ § 1 plemenářského zákona

Tento zákon si klade za cíl zakotvit podmínky a pravidla pro šlechtění a plemenitbu vyjmenovaných hospodářských zvířat chovaných na území České republiky tak, aby tato činnost byla, za podpory ze státních prostředků, nástrojem pro zvelebování populací těchto zvířat a zachování jejich genetické rozmanitosti.

Specifická pravidla pro zájmový chov volně žijících živočichů v lidské péči, ale též i domácích zvířat obsahuje **zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách)**. Zoologickou zahradou se podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) tohoto zákona rozumí *„trvalé zařízení, v němž jsou chováni a po dobu nejméně 7 dnů v kalendářním roce vystavováni pro veřejnost volně žijící živočichové, popřípadě též zvířata domácí.“*

Pro účely zákona o zoologických zahradách se volně žijícím živočichem rozumí jedinec takového živočišného druhu, jehož populace se udržuje, anebo udržovala u druhů v přírodě nezvěstných nebo vyhynulých, samovolně v přírodě, ale může jít i o jedince chovaného v lidské péči nebo závislého na lidské péči. Domácím zvířetem pak živočich, který patří k biologickému druhu, jenž vznikl činností člověka domestikací a žije převážně v přímé závislosti na péči člověka, případně druhotně zdivočelý živočich původně domestikovaného druhu nebo poddruhu.

„Právní regulace provozování zoologických zahrad tak stojí z hlediska cílů právní úpravy kdesi na pomezí druhové ochrany (v zoologických zahradách jsou často chováni jedinci ohrožených druhů) a ochrany zvířat jako jednotlivců. Primárním a převažujícím účelem je ovšem ochrana druhová, neboť posláním zoologických zahrad je „přispět k zachování druhové rozmanitosti volně žijících živočichů jejich chovem v lidské péči, se zvláštním zřetelem na záchranu ohrožených druhů, jakož i výchova veřejnosti k ochraně přírody“ [§ 2 odst. 1 písm. b) zákona o zoologických zahradách].“⁷⁴

Provozovat zoologickou zahradu může fyzická nebo právnická osoba pouze po splnění nezbytných podmínek a na základě licence udělené Ministerstvem životního

---

⁷⁴ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 441

prostředí. Tento zákon tak upravuje podmínky pro vydání licence k provozování zoologických zahrad, postup při vydávání této licence, kontrolu nad dodržováním povinností plynoucích z tohoto zákona.

„Mezi české právní předpisy týkající se nakládání se zvířaty v rámci lidské péče patří systematicky i zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství (i když oba jen dílčím způsobem – chovy v oborech a bažantnicích, faremní chovy, sokolnictví, rybníkářství).“⁷⁵ „V právních úpravách myslivosti a rybníkářství však najdeme i podmínky chovu zvěře či introdukce zvěře do honiteb či chráněné oblasti chovu ryb. Jedná se o speciální pravidla nakládání se zvěří a rybami a jinými vodními organismy, přičemž úprava zákona na ochranu zvířat je jen doplňuje.“⁷⁶

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, upravuje mimo jiné chov a zachování druhů zvěře volně žijících na území České republiky, výjimečné držení zvěře v zajetí, dovoz a vývoz živé zvěře, dovoz a vypouštění živočichů, kteří zatím nežijí na území České republiky, užívání honebních pozemků a zlepšování životních podmínek zvěře, regulaci stavů zvěře, provádění lovu zvěře, včetně lovu zvěře na nehonebních pozemcích, provádění lovu živočichů, kteří nejsou zvěří.⁷⁷

Chov zvěře v zajetí je možný jen se souhlasem orgánu státní správy myslivosti. Za tento chov se nepovažuje chov zvěře prováděný pro účely zazvěřování honiteb, péče o zraněnou zvěř po nezbytnou dobu, záchranné chovy a stanice potřebné péče o zraněné živočichy zřizované podle předpisů o ochraně přírody.⁷⁸

Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybníkářství) upravuje především chov, zušlechťování, ochranu a lov ryb, pěstování

---

⁷⁵ STEJSKAL, V. – LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 19

⁷⁶ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 424

⁷⁷ § 1 zákona o myslivosti

⁷⁸ § 7 zákona o myslivosti

a lov vodních organismů a ochranu jejich života a životního prostředí, rybníkářství, výkon rybářského práva, vyhlášení, změnu a rušení rybářských revírů a jejich ochranu, výkon státní správy v rybníkářství a ochranu mořských zdrojů.⁷⁹

Základním právním předpisem upravujícím ochranu zvířat, tedy předpisem vymezujícím, zakazujícím a postihujícím činnosti považované za týrání zvířat, je v České republice **zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání** (dále jen „zákon na ochranu zvířat proti týrání“).

Tento zákon byl schválen 15. 4. 1992 Českou národní radou, vychází z mezinárodních předpisů vydaných Radou Evropy, a v minulosti prošel již řadou novelizací převážně za účelem harmonizace s právními předpisy Evropské unie.

Zákon zakazuje týrání zvířat i všechny formy jeho propagace. Jeho účelem je, jak je vymezeno v § 1 tohoto zákona, chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem. Tento účel je třeba respektovat při výkladu a aplikaci nejen všech ustanovení tohoto zákona, ale i ustanovení dalších právních předpisů na úseku úpravy nakládání se zvířaty.

Zákon stanoví, které činnosti jsou považovány za týrání zvířat, důvody k usmrcení zvířete, upravuje ochranu zvířat při usmrcování, použití znecitlivění, ochranu zvířat při veřejném vystoupení a povinnosti pořadatelů těchto akcí, ochranu zvířat při přepravě. Stanoví podmínky, které je nutno dodržovat při chovu hospodářských zvířat a zvířat v zájmových chovech, podmínky chovu a ochrany pokusných zvířat a podmínky ochrany volně žijících zvířat. Dále zákon stanoví orgány ochrany zvířat a jejich působnost, upravuje rovněž správní delikty a přestupky na úseku ochrany zvířat.

Jak je zřejmé a jak již bylo výše zmíněno, tento zákon zakotvuje zákaz týrání a vymezuje okruhy nakládání a činností se zvířaty, které jsou za jejich týrání považovány. Především se jedná o činnosti, které mohou zvířatům způsobit bolest, poškození zdraví, vyčerpání či jiné fyzické nebo psychické utrpení.

---

⁷⁹ § 1 zákona o rybářství

Všem, fyzickým i právnickým osobám, tedy zakazuje činit vše, co by naplňovalo znaky týrání zvířat, za něž zákon považuje:

„a) nutit zvíře k výkonům, které neodpovídají jeho fyzickému stavu a biologickým schopnostem a prokazatelně překračují jeho síly,

b) podrobit zvíře výcviku nebo veřejnému vystoupení anebo obdobnému účelu, je-li toto pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením⁸⁰, zraněním nebo jiným poškozením, jakož i vychovávat, cvičit nebo účelově používat zvíře k agresivnímu chování vůči člověku nebo jiným zvířatům,

c) z jiných než zdravotních důvodů

1. omezovat výživu zvířete včetně jeho napájení, nestanoví-li zvláštní předpis⁸¹ jinak,

2. podávat zvířeti potravu obsahující příměsi nebo předměty, které mu způsobují bolest, utrpení nebo jej jinak poškozují,

3. omezovat bez nutnosti svobodu pohybu nutnou pro zvíře určitého druhu, pokud by omezování způsobilo utrpení zvířete,

d) vydat slabé, nevyлéčitelně nemocné, vyčerpané nebo staré zvíře, pro které je další přežívání spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením, k jinému účelu než neodkladnému a bezbolestnému usmrcení,

e) podávat zvířeti dopingové látky a jiné látky poškozující organismus s cílem změnit jeho výkon nebo vzhled,

f) cvičit nebo zkoušet zvíře na jiném živém zvířeti, s výjimkou výcviku loveckého dravce, používat jiných živých zvířat jako lákadel nebo nástrah, aniž by to vyžadoval lov, štvát zvířata proti sobě, aniž by to vyžadoval lov anebo příprava zvířete k jeho vypuštění do volné přírody, výcvik nebo použití ovčáckého nebo pasteveckého psa,

---

⁸⁰ Utrpením se dle § 3 písm. l) zákona rozumí stav zvířete způsobený jakýmkoliv podnětem nebo zákrokem, kterého se zvíře nemůže samo zbavit a který u zvířete způsobuje bolest, zranění, zdravotní poruchu anebo smrt.

⁸¹ Tím se myslí veterinární zákon

příprava zvířete k jeho vypuštění do volné přírody nebo k činnosti uvedené v § 14 odst 8,

Pro ochranu letišť, městských aglomerací nebo jiných objektů je použití loveckých vycvičených dravců povoleno.

g) provádět chirurgické zákroky za účelem změny vzhledu nebo jiných vlastností zvířete, a to i v případě, že by uvedené zákroky byly provedeny za použití prostředků pro celkové nebo místní znecitlivění, prostředků snižujících bolest nebo jiných metod, nejde-li o případy uvedené v § 7 odst. 3 a 4,

Zakázanými zákroky zákon rozumí zejména kupírovat uši (v souladu s Evropskou dohodou na ochranu zvířat v zájmových chovech), ničit hlasivky nebo používat jiných prostředků k omezení hlasitých projevů zvířat anebo z jiných než zdravotních důvodů amputovat drápy, zuby, jedové nebo pachové žlázy, z jiných než zdravotních důvodů řezat paroží nebo jeho části ve vývojové fázi živé tkáně, poškozovat kosti, svaly nebo nervy křídel ptáků starších 3 dnů tak, aby bylo zabráněno jejich létání. Ustanovení § 7 odst. 3 a 4 obsahuje výjimky, kdy například kastrace samců mladších 7 dnů u prasat nebo krácení ocasu u selat mladších 7 dnů, jehňat a štěňat mladších 8 dnů, odrohování nebo tlumení růstu rohů u telat a kůzlat ve věku do 4 týdnů, označování zvířat jejich tetováním, ušní známkou nebo elektronickým čipem je možné provádět bez znecitlivění, avšak pouze osobou odborně způsobilou.

h) používat podnětů, předmětů nebo bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat, tedy bezdůvodně zvířata bít či kopat

i) podávat zvířeti bez souhlasu veterinárního lékaře veterinární léčiva a přípravky s výjimkou těch, které jsou volně v prodeji, provádět krvavé zákroky, pokud nejsou prováděny osobou odborně způsobilou nebo úprava kopyt a podkovářské úkony, pokud nejsou prováděny osobou, která splňuje odbornou způsobilost podle zvláštního právního předpisu; za tyto zákroky se nepovažují paznehtářské úkony,

- j) vyvolávat bezdůvodně nepřiměřené působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy,*
- k) chovat zvířata v nevhodných podmínkách nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení,*
- l) zasahovat do průběhu porodu způsobem, který neodpovídá obtížnosti porodu, zvyšuje bolest anebo poškozuje zdraví matky i mláďete,*
- m) zacházet se zvířetem, přepravovat je nebo je pohánět způsobem, který vyvolává nepřiměřenou bolest, utrpení nebo poškození zdraví anebo vede k jeho neúměrnému fyzickému vyčerpání,*
- n) používat k vázání nebo k jinému omezení pohybu zvířete prostředky, které zvířeti způsobují, anebo lze předpokládat, že budou způsobovat, poranění, bolest nebo jiné poškození zdraví,*
- o) usmrtit zvíře způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení,*
- p) překrmovat nebo krmit zvíře násilným způsobem, nejde-li o zákrok nezbytný k záchraně jeho života nebo zachování jeho zdraví,*
- r) používat živá zvířata ke krmení těch druhů zvířat, u nichž z biologických důvodů není takový způsob výživy nutný,*
- s) opustit zvíře s výjimkou zvířete volně žijícího s úmyslem se ho zbavit nebo zvíře vyhnat,*

Opuštění zvířete je také samostatně zakázáno v § 6 zákona.

- t) při manipulaci s živými rybami zbavovat ryby šupin nebo ploutví, vsouvat rybám prsty pod skřele do žáber nebo jim vtlačovat prsty do očnic anebo násilně vytlačovat jikry nebo mlíčí, pokud se nejedná o výzkum a umělý chov ryb a nejde-li o postup stanovený zákonem o rybářství a zákonem o ochraně přírody a krajiny,*

- u) označovat zvíře vymrazováním s výjimkou ryb, a označovat zvíře výžehem, s výjimkou koní, stanoví-li tak zvláštní právní předpis⁸²,
- v) používat elektrický proud k omezení pohybu končetin nebo těla zvířete mimo použití elektrických ohradníků nebo přístrojů pro elektrické omračování a usmrcování zvířat anebo odchyt ryb podle zvláštního právního předpisu,
- w) jiné tímto zákonem zakázané jednání, v jehož důsledku dojde k utrpení zvířete.⁸³

Jedná se o tzv. zbytkovou klauzuli, která činí výčet demonstrativním, kdy si zákonodárce ponechal prostor pro postih dalších jednání, která mohou způsobit zvířatům utrpení. Za týrání zvířete je třeba považovat nejen činnosti uvedené ve výčtu, ale vzhledem k hlavnímu cíli zákona chránit zvířata před týráním, také porušení všech dalších ustanovení zákona v případě, že dojde ke zranění zvířete, poškození jeho zdraví, bolesti, utrpení, či chovu v nevhodných podmínkách.

V odstavci druhém a třetím pak zákon určité jednání z okruhu týrání výslovně vylučuje. Jedná se o zákroky nebo činnosti spojené s naléhavou potřebou záchrany života zvířat nebo lidí v naléhavých situacích záchranných prací, a zákroky či činnosti prováděné podle schváleného projektu pokusů, a to i přesto, že by jinak naplňovaly znaky týrání zvířat. Zákaz podrobit zvíře výcviku nebo veřejnému vystoupení, které je pro zvíře spojeno s bolestí, utrpením, zraněním nebo jiným poškozením, se nevztahuje na výchovu, výcvik a použití zvířete k plnění úkolů, stanovených ozbrojeným silám, bezpečnostním sborům nebo obecní policii, stejně jako na výchovu a výcvik psů prováděný chovatelskými sdruženími nebo organizacemi v rámci zájmové činnosti.

Kromě zákazu týrání zvířat zakazuje zákon na ochranu zvířat proti týrání i všechny formy propagace týrání zvířat. Za tu se považuje mimo jiné „vystavování, jiné demonstrace nebo předvádění zvířete, na kterém byl proveden zákrok uvedený v § 4 odst. 1 písm. g) (tedy kupírování uší, amputace drápů, zubů, řezání paroží atd.), na veřejném vystoupení, a zveřejnění popisu, vyobrazení nebo audiovizuálního záznamu,

---

⁸² Tím se myslí plemenářský zákon

⁸³ § 4 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

kteřé navádí k postupům, praktikám chovu nebo vřcviķu, odchytu nebo usmrcování, úpravám vřhledu zvířete a zásahům do jeho zdravotního stavu spojeným s týráním zvířete tak, jak je vymezeno tímto zákonem, pokud v doprovodné informaci není uvedeno, nebo to jinak nevyplývá, že se jedná o činnosti zakázané tímto zákonem“⁸⁴.

K provedení příslušných ustanovení zákona byla přijata celá řada prováděcích předpisů, zejména vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat, vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu, vyhláška č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování, vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat, vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči aj.

Obecně je právní ochrana zvířat v České republice představována tzv. veřejnoprávními nástroji (veřejné právo), nicméně úprava nakládání s nimi se dotýká i práva soukromého; zde je hlavním pramenem občanský zákoník č. 89/2012.

Další právní předpisy, ve kterých je obsažena úprava nakládání se zvířaty v lidské péči a jejich ochrana, jsou uvedeny v příloze k této práci.

---

⁸⁴ § 4a zákona na ochranu zvířat proti týrání

2. Vymezení některých pojmů

2.1. Pojem zvíře, živočich a zvěř. Právní povaha zvířete

Jak nám již vyplynulo z rozboru pramenů veřejnoprávní úpravy nakládání se zvířaty, je tato roztříštěna do značného a nepřehledného množství právních předpisů, jejichž obsah ani není vzájemně provázán. To se mimo jiné projevuje i v odlišnosti základních definic těmito předpisy používaných. Každá z aplikovaných legislativních zkratek, jako je zvíře, volně žijící živočich či zvěř, má rozdílný význam, je proto nutné důsledně je diferencovat.

Soukromoprávní úprava nadto s přijetím nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. zakotvuje pro své účely vlastní definici pojmu zvíře a konečně také upravuje jeho právní status.

2.1.1. Zvíře

„Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.“⁸⁵

Ačkoli je termín „zvíře“ obecně srozumitelný zřejmě každému, jeho legální vymezení v českém právním řádu není jednotné.

Pro účely zákona na ochranu zvířat proti týrání se zvířetem rozumí: *„každý živý obratlovec, kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo“⁸⁶*. Z toho vyplývá, že bezobratlí tímto zákonem proti týrání chráněni nejsou. Původní důvodová zpráva k zákonu uváděla: *„Návrh zákona je zaměřen na ochranu obratlovců. Jiní živočichové jsou chráněni v určitém rozsahu obecně závaznými právními předpisy upravujícími ochranu přírody a ochranu volně žijících živočichů. To však neznamená, že by neexistovala morální povinnost člověka chránit zvířata a nejšířší formy života i nad rámec nezbytné právní úpravy. Toto nejšířší působení k ochraně života a zdraví zvířat je*

⁸⁵ Preambule zákona na ochranu zvířat proti týrání

⁸⁶ § 3 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání

zajišťováno především výchovným působením, a to i za spolupůsobení státních orgánů a jiných institucí. Zároveň na tomto úseku se ve velké míře uplatňují zájmové organizace ochrany zvířat.⁸⁷ Výjimkou z uvedeného je v případě pokusných zvířat aplikace příslušných ustanovení i na živé hlavonožce, a to z důvodu implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/63/EU ze dne 22. 9. 2010, o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely, jež právě tyto druhy chrání, jsou-li pokusnými zvířaty.

„Definice zvířete v zákoně na ochranu zvířat proti týrání je v současné době jedinou tzv. legální definicí tohoto pojmu v českém právním řádu, tj. výslovným vymezením pojmu v právním předpisu o síle zákona. Proto je třeba z ní v zásadě vycházet i pro další oblasti právního řádu, ovšem nevyplývá-li z jiné konkrétní úpravy, že pojem zvíře je v ní nutno interpretovat v jiném rozsahu. V této souvislosti je třeba ihned podotknout, že s pojmem zvíře a zejména jeho podkategoriemi pracují právní předpisy napříč právním řádem různým způsobem.“⁸⁸ Tak například veterinární zákon sice definici termínu zvíře nepodává, operuje však s podkategorií hospodářské zvíře, kterým mimojiné rozumí i včely. To znamená, že veterinární zákon, pokud je to vhodné, považuje za zvířata i jiné živočichy než jen obratlovce. Potvrzuje to i ustanovení § 10 odst. 1 písm. d) podle něhož se „vektorem“ rozumí každé zvíře patřící k obratlovcům nebo bezobratlým.

2.1.2. Živočich

Dalším klíčovým pojmem veřejnoprávní úpravy vedle zvířete je pojem „živočich“. Tento termín je definován v české právní úpravě hned třikrát, a to zákonem o ochraně přírody a krajiny, zákonem o zoologických zahradách, a zákonem o obchodování s ohroženými druhy.

Základní vymezení podává zákon o ochraně přírody a krajiny v § 3 odst. 1 písm. d): *„Volně žijící živočich (dále jen „živočich“) je jedinec živočišného druhu, jehož populace se udržují v přírodě samovolně, a to včetně jedince odchovaného v*

⁸⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

⁸⁸ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 311

lidské péči vypuštěného v souladu s právními předpisy do přírody. Živočichem se rozumí všechna vývojová stádia daného jedince. Jedinec zdivočelé populace domestikovaného druhu se za volně žijícího živočicha nepovažuje.“

Zákon o obchodování s ohroženými druhy, obsahuje definici živočicha o něco širší, když přidává i živočišné druhy, které se ve volné přírodě již nevyskytují. Volně žijícím živočichem tedy rozumí „*jedince živočišného druhu, jestliže se populace tohoto druhu v přírodě udržují anebo udržovaly samovolně, včetně druhu v přírodě neznámého nebo v přírodě vyhynulého, a to i v případě chovu jedince v lidské péči nebo jiného ovlivňování jeho vývoje člověkem*“⁸⁹

Definice volně žijícího živočicha uvedená v ustanovení § 2 odst. 1 písm. d) zákona o zoologických zahradách se s touto definicí de facto shoduje.

Můžeme tedy srovnat, že se pod pojmem živočich, vzhledem k jeho aplikaci i na bezobratlé, rozumí vyšší počet živočišných druhů, než pod pojmem zvíře.

2.1.3. Zvěř

Jistě je vhodné také uvést, jak zvíře chápe zákon o myslivosti, jež operuje s pojmem „zvěř“.

Podle § 2 písm. b) zákona o myslivosti se zvěří rozumí „*obnovitelné přírodní bohatství představované populacemi druhů volně žijících živočichů uvedených v písmenech c) a d).*“ V uvedených ustanoveních potom zákon provádí kategorizaci zvěře na *druhy zvěře, které nelze lovit* podle mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána nebo *druhy zvěře, které jsou zvláště chráněnými živočichy*, a na *druhy zvěře, které lze obhospodařovat lovem*, a provádí jejich taxativní výčet. Ve všech případech se jedná o obratlovce.

---

⁸⁹ § 2 písm. a) zákona o obchodování s ohroženými druhy

Obecně se dá uzavřít, že pojem „živočich“ se v českém právním řádu užívá převážně v oblasti ochrany živočišných druhů, zatímco pojem „zvíře“ spíše v souvislosti s ochranou jednotlivých zvířat a péčí o ně. Objektem zájmu právních úprav nakládání se zvířaty v lidské péči je tedy ochrana zvířete jako jedince, nikoliv tedy ochrana z důvodu jeho příslušnosti k určitému druhu a populaci, jako je tomu v případě právní úpravy ochrany volně žijících živočichů.

2.1.4. Občanskoprávní povaha zvířete

Pokrok v nahlížení na zvířata, jako živé tvory, znamená s přijetím nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. výslovná úprava jejich právního statusu a vymezení nové definice zvířete pro potřeby soukromoprávní úpravy.

Zatímco dle právní úpravy účinné do 1. 1. 2014 měla zvířata chovaná v lidské péči prakticky srovnatelné postavení s věcmi, neboť občanský zákoník č. 40/1964 Sb. žádné zvláštní ustanovení o zvířatech jako o objektech práva neobsahoval. Zvířata se proto s ohledem na svou povahu pokládala za věci movité. Obecně tedy mohla být předmětem vlastnictví, prodeje, darování, podílového spoluvlastnictví i předmětem společného jmění manželů. Zvířata byla zmíněna pouze v souvislosti s odpovědností vlastníka za škodu zvířetem způsobenou a za neoprávněné zásahy do práv sousedů vzniklé např. psím štěkáním, pronikáním na pozemek souseda apod.

„Právní status zvířete jako věci v právním smyslu ovšem ani ve světle občanského zákoníku z roku 1964 neznamenal, že by snad vlastník mohl se zvířetem jako předmětem svého vlastnictví zacházet libovolně či svévolně. Vždy platila zásada, že pravidla stanovená pro ochranu zvířat zvláštními zákony z oblasti veřejného práva (např. zejména zákonem na ochranu zvířat proti týrání) mají před obecnou úpravou věcí potažmo zvířat v občanském zákoníku přednost. Sám občanský zákoník v § 123 stanovil, že vlastník věci je oprávněn předmět svého vlastnictví držet, užívat, požívat jeho plody a užitky a nakládat s ním v mezích zákona, tzn. v případě zvířat jako předmětů

*vlastnického práva nikoli libovolně, ale v souladu s příslušnými veřejnoprávními předpisy.*⁹⁰

Současná právní úprava toto pojetí zvířete jako věci v právním smyslu opouští, když § 494 věta druhá zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „nový občanský zákoník“), stanoví: „*živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze*“. „*Tento posun v občanském právu, označovaný jako dereifikace zvířat, je veden ekologickými hledisky a etikou ochrany zvířat.*“⁹¹

První věta § 494 nového občanského zákoníku pak výslovně upravuje právní postavení zvířete, když definuje, že „*živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný tvor*“. Na rozdíl od úpravy provedené občanským zákoníkem z roku 1964 nahlíží již tedy na zvíře jako na cítící bytost. Ve srovnání s pojetím zvířete v zákoně na ochranu zvířat proti týrání, jako tvora schopného pociťovat bolest a utrpení, však zachází nový občanský zákoník se svou definicí zvířete, jako tvora nadaného smysly, dál, když tímto vymezením defacto uznává jeho schopnost pociťovat nejen bolest, ale i podléhat stresu, navazovat emoční vazby ke svému pánovi apod. „*Tím se zvíře liší od člověka nadaného nejen smysly, ale především rozumem (§ 19); z toho důvodu má člověk přirozená práva. Nicméně povaha zvířete jako živého tvora justifikuje jeho vyloučení z kategorie věcí; ustanovení o věcech se proto na živá zvířata aplikují obdobně, avšak jen v rozsahu, v jakém to neodporuje povaze zvířete jako živého tvora.*“⁹²

Na druhou stranu mohou být zvířata v lidské péči stále ve vlastnictví osob a lze na ně aplikovat úpravu vlastnického práva, stejně jako ostatní soukromoprávní ustanovení upravující majetková práva, nicméně pouze pokud to v daném případě nebude odporovat povaze zvířete jako živého tvora. Přičemž jeho zvláštní povahu je třeba chápat nikoliv jako soubor charakterových vlastností, ale právě jako skutečnost, že je nadán smysly, pocity, je schopen cítit bolest a může podléhat stresu. Současná právní

⁹⁰ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 391

⁹¹ *Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012, občanský zákoník*, s. 119-120, [online]. [cit. 20. 6. 2015]. Dostupná z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

⁹² *Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012, občanský zákoník*, s. 119, [online]. [cit. 20. 6. 2015]. Dostupná z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

úprava také respektuje, že mezi zvířetem a jeho pánem existuje vzájemný vztah a emoční vazba. Podle nového občanského zákoníku je tak například nemyslitelné, aby byl pes předmětem exekuce nebo aby kočka byla předána zástavnímu věřiteli jako zástava, za podmínky, že jsou silně citově vázáni na svého majitele a takovéto jednání by jim působilo stres.

Nový občanský zákoník nebere tedy zřetel jen na samotné zvíře, ale i na jeho pána, když klade důraz na jeho zvláštní význam a hodnotu, což se odráží např. i v úpravě náhrady škody, kdy se při poranění zvířete počítá jak s citovou újmou (v podobě nahrazení tzv. ceny zvláštní obliby), tak s náhradou nákladů spojených s péčí o zdraví zraněného zvířete, a to i v případě, že převyšují jeho cenu, pokud by je ve stejné situaci vynaložil rozumný chovatel.

Zde je třeba upozornit, že výše uvedená úprava se uplatní pouze na živé zvíře, jak o něm hovoří nový občanský zákoník. Smrtí se ze zvířete stává věc v právním smyslu se všemi důsledky s tím spojenými.

Nutno ještě dodat, že narozdíl od zákona na ochranu zvířat proti týrání, který, jak již bylo uvedeno, definuje zvíře jako živého obratlovce odlišného od člověka, přiznává nový občanský zákoník zvláštní ochranu všem živým zvířatům, ať už se jedná o obratlovce nebo bezobratlé. Každé živé zvíře, je-li schopno cítit bolest nebo stres, požívá ochrany občanského zákoníku.

2.2. Kategorizace pojmu

Zvířetem v lidské péči je podle ustanovení § 3 písm. c) zákona na ochranu zvířat proti týrání „*zvíře, které je přímo závislé na bezprostřední péči člověka*“. Je ho tedy nutno chápat jako zvíře, které by se bez pomoci člověka ve volné přírodě neuchytilo a pravděpodobně by došlo k jeho úhynu.

Cílem právní úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči je tak stanovení podmínek jejich držení a nakládání s nimi, a tím ochrana každého zvířecího jedince bez ohledu na příslušnost k živočišnému druhu a stupeň jeho ohrožení před bolestí a utrpením.

Od zvířete v lidské péči je nutno odlišit **zvíře volně žijící**, jehož definice je srovnatelná s definicí volně žijícího živočicha obsaženou v zákoně o ochraně přírody a krajiny. Rozumí se jím „*zvíře, které patří k druhu, jehož populace se udržuje v přírodě samovolně, a to i v případě, že je drženo v zajetí*“⁹³ Tedy takové zvíře může být předmětem lidské péče – držené v zajetí, nicméně i tehdy, patří-li k ve volné přírodě samovolně přeživšímu druhu, jej bude zákon na ochranu zvířat proti týrání považovat za volně žijící zvíře.

V oblasti úpravy volně žijících zvířat je nutno zmínit ještě pojem **handicapované zvíře**, kterým je dle definice § 3 písm. f) zákona na ochranu zvířat proti týrání „*volně žijící zvíře, které je v důsledku zranění, nemoci nebo jiných okolností dočasně či trvale neschopno přežít ve volné přírodě.*“ Pravidla nakládání s nimi upravuje zákon v § 14b a rozvádí je vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu.

Abychom si to shrnuli, zvířetem v lidské péči, a v jejím rámci především v zájmovém chovu, může být jak domestikovaný druh zvířete, tak zvíře volně žijící. Chov zvířat volně žijících druhů je ale regulován zákonem o ochraně přírody a krajiny, mezinárodní Úmluvou o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) a příslušným zákonem o obchodování s ohroženými druhy.

Může se stát, že se zvíře za normálních okolností v péči člověka, ocitne mimo jeho kontrolu či dohled. Pokud se takové zvíře volně pohybuje mimo své ustájení, výběhové prostory nebo mimo domácnost svého chovatele, označuje jej zákon na ochranu zvířat proti týrání za **zvíře toulavé**. Pokud navíc ze zjištěných skutečností vyplývá, že jej jeho chovatel opustil s úmyslem se jej zbavit nebo ho vyhnal, jedná se dle zákona na ochranu zvířat proti týrání o **opuštěné zvíře**.

Zvířata v lidské péči zákon na ochranu zvířat proti týrání dále rozděluje podle účelu jejich chovu do podkategorií, a to na hospodářská zvířata, zvířata v zájmovém chovu a pokusná zvířata.

---

⁹³ § 3 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání

2.2.1. Hospodářské zvíře

Za hospodářské zvíře se dle definice obsažené v § 3 písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání považuje zvíře chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely. Zákon také připojuje demonstrativní výčet nejčastěji chovaných hospodářských zvířat, jimiž jsou zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, a neopomíjí ani zvířata produkovaná jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací.

Oproti výše uvedenému obsahuje veterinární zákon vlastní úpravu a tedy i vlastní definici, když za hospodářská zvířata považuje „*zvířata využívaná převážně k chovu, výkrmu, práci a jiným hospodářským účelům, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osly a jejich křížence, drůbež, běžce, králíky, kožešinová zvířata, zvěř ve farmovém chovu, ryby a jiné vodní živočichy, včely a včelstva*“⁹⁴ Přidává tedy mezi hospodářská zvířata i včely a vodní živočichy za situace, že jsou využíváni pro hospodářské účely.

V každém případě se jedná o zvířata chovaná k určitému hospodářskému užítku, a to buď přímému (živočišný produkt), jako je mléko, vejce, maso, anebo užítku ze zvířaty vykonávané práce, zejména u tažných zvířat.

2.2.2. Zvíře v zájmovém chovu

Zvířetem v zájmovém chovu je pak zvíře, u kterého naopak hospodářský efekt není hlavním účelem jeho chovu, a to buď chované v prostorách k tomu určených, nebo v domácnosti, a jehož chov slouží především zájmové činnosti člověka, nebo zvíře sloužící člověku jako jeho společník.⁹⁵ Na rozdíl od hospodářských zvířat nejsou tedy tato chována převážně pro jejich živočišný produkt, nýbrž za účelem uspokojování lidských zájmových či společenských potřeb.

---

⁹⁴ § 3 odst. 1 písm. c) veterinárního zákona

⁹⁵ § 3 písm. e) zákona na ochranu zvířat proti týrání

Zájmový chov je u nás značně rozšířen. Zvířaty v zájmovém chovu jsou především tzv. domácí mazlíčci (někdy označovaní jako „domácí zvíře“), tedy psi, kočky, morčata, křečci, želvy, papoušci aj. Můžeme mezi ně ale řadit i zvířata chovaná pro osobní potřebu a spotřebu člověka, u nichž hospodářský efekt, tedy využití za účelem podnikání, není hlavním cílem chovu těchto zvířat – ovce, prasata, kozy, králíci, slepice, husy, koně atd.⁹⁶ Může se jednat i o zvířata chovaná za jinými účely jako např. slepečtí a hlídací psi, poštovní holubi, jezdečtí koně.

Kromě typických psů a koček v posledních letech přibývá i chov exotických zvířat (plazi, ptáci, často i velcí savci). Zvířetem v zájmovém chovu tak může být jak domestikovaný druh zvířete, tak tzv. druh zvířete vyžadující zvláštní péči. Definicí podává zákon na ochranu zvířat proti týrání ve svém § 3 písm. g): „*druh zvířete v zájmovém chovu, který vzhledem ke svým biologickým vlastnostem má zvláštní nároky na zacházení, umístění, krmení, napájení, případně ošetřování*“.

Jaké druhy zvířat se tím myslí, je stanoveno vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči. Její druhý paragraf rozděluje tato zvířata do tří tříd, na plazy, ptáky a savce. Mezi plazy řadí všechny jedovaté druhy a všechny druhy z řádu krokodýlů, mezi ptáky všechny druhy z řádu kasuárů, některé druhy z řádu dravců atd., a mezi savce tato vyhláška zařazuje především všechny druhy z řádu primátů, všechny druhy z řádu šelmy včetně ploutvonožců, s výjimkou domestikovaných druhů psů, koček, fretek a zvířat chovaných jako zvěř v zajetí podle zákona o myslivosti, dále se jedná o všechny druhy chobotnatců, všechny druhy lichokopytníků, a také všechny druhy sudokopytníků.

Jde tedy o původně volně žijící zvířata, jejichž populace se udržuje v přírodě samovolně, ale která jsou chována v zajetí, jemuž se jen velmi těžko přizpůsobují. Vyžadují specifickou péči a odborný způsob zacházení. U části těchto druhů lze dokonce očekávat bezprostřední ohrožení člověka při styku s nimi.

---

⁹⁶ SPURNÁ, J. – DOUSEK, J. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2004, s. 17

2.2.3. Pokusné zvíře

Pokusným zvířetem se dle § 3 písm. j) zákona na ochranu zvířat proti týrání rozumí živý obratlovec, s výjimkou člověka, včetně samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, který je nebo má být použit k pokusům. Za pokusné zvíře se považuje také zvíře, které je v ranějším stadiu vývoje, než je stadium samostatně se živících larválních forem a plodů savců od poslední třetiny jejich běžného vývoje, pokud má být zvířeti umožněno žít nad rámec tohoto stadia vývoje a v důsledku prováděných pokusů je pravděpodobné, že po dosažení tohoto stadia vývoje je postihne bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození. Za pokusné zvíře se považují také živí hlavonožci. Zjednodušeně řečeno je pokusným zvířetem zvíře, které je nebo má být využito k pokusům.

Jak již bylo výše zmíněno, v této úpravě se zákon odchyluje od své vlastní definice zvířete a v důsledku implementace evropské směrnice zahrnuje i některé bezobratlé. Kromě živých hlavonožců přibyly i plody savců, jelikož v obou případech je vědecky prokázáno, že mohou pociťovat bolest.

V ustanovení § 17f zákon na ochranu zvířat proti týrání taxativním výčtem vyjmenovává druhy tzv. zvířat chovaných pro použití k pokusům, jež smějí být používáni k pokusům pouze tehdy, byli-li k tomu předem výslovně chováni. Mezi ně patří například laboratorní myši a potkani, morčata domácí, křečci zlatí, králíci domácí, psi domácí, kočky domácí, subhumánní primáti a další.

Použití subhumánních primátů je stále nezbytné z důvodu genetické podobnosti těchto druhů zvířat s člověkem, nicméně je žádoucí omezit pokusy na nich na nezbytné minimum, a to pouze na ty oblasti biomedicíny, které mají zásadní přínos pro člověka, a u kterých nelze použít žádné alternativní metody. Stejně omezení se týká i dalších ohrožených druhů zvířat. Jejich použití je tedy obecně zakázáno, ale zákon v § 17b a § 17c stanoví z tohoto pravidla výjimky.

Podobně k použití toulavých a opuštěných zvířat nebo zvířat odchycených ve volné přírodě k pokusům musí státní orgán příslušný ke schvalování projektů pokusů udělit předem výjimku ze zákazu.

Definování těchto podkategorií podle účelu chovu zvířat, nikoliv podle jejich druhu, je významné z hlediska zařazení konkrétního zvířete a následných povinností chovatelů od toho se odvíjejících, zejména u těch druhů zvířat, u nichž přichází v úvahu více různých účelů chovu.

2.3. *Welfare zvířat*

Úprava nakládání se zvířaty v lidské péči formou právních norem má sloužit především ke garanci zajištění dobrých životních podmínek a životní pohody zvířat, tedy jejich *welfare*, a zabránit tak týrání zvířat v případě nedodržování těchto minimálních standardů kvality jejich života.

Problematika *welfare* zvířat je v odborných kruzích často diskutovaným tématem, což sebou přináší i značné množství různých definic tohoto pojmu. Podle jedné z nich znamená vytváření podmínek umožňujících zvířeti prožívat život na určité úrovni jeho spokojenosti a komfortu.⁹⁷ Podle jiné zase „*pohoda zvířat (animal welfare) představuje vyvážený stav, kdy zvíře je schopno přirozeně se vyrovnat svými vlastními silami s působením životního prostředí, vyhnout se při tom strádání, zachovat si zdraví a plnou životaschopnost. Představuje ochranu a vytváření podmínek pohody zvířat při zacházení s nimi, zejména z hlediska jejich ošetřování, výživy a napájení, hygieny prostředí, šlechtění, plemenitby a rozmnožování, využívání, přepravy, léčení, zdolávání nákaz a usmrcování zvířat*“.⁹⁸ Péče o zvířata by vždy měla respektovat jejich potřeby, zvyky a chování.

Snahy o definování podmínek životní pohody zvířat odstartovalo v 60. letech 20. století především vydání knihy (1964) Ruth Harrisonové s názvem *Animal Machines* (v překladu *Zvířecí stroje*), která upozornila na tehdy extrémně nevyhovující

---

⁹⁷ VEČEREK, V. *Politika ochrany a welfare zvířat v ČR*. In.: *Ochrana a pohoda hospodářských zvířat*. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, 2000, s. 10

⁹⁸ STEJSKAL, V. – LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. DOUSEK, J., ed. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 44

podmínky továrního způsobu chovu hospodářských zvířat, a tím ve Velké Británii vyvolala bouřlivou diskuzi na téma jejich welfare.

Výsledkem zvýšeného zájmu veřejnosti o toto téma bylo sestavení odborné tzv. Brambellovy komise, jež měla za úkol prošetřit podmínky intenzivního chovu zvířat a jejich dopad na chování a pohodu těchto zvířat. Z Brambellovy závěrečné zprávy pak vyplývá stanovení „*pěti svobod*“ zvířat: „*Zvíře by mělo mít alespoň možnost svobodného pohybu tak, aby se bez obtíží mohlo otočit, pečovat o čistotu těla, vstát, lehnout si a natáhnout končetiny*“.

Požadavek těchto pěti svobod byl dále rozvíjen v odborných diskuzích. Zabýval se jimi zejména John Webster, emeritní profesor chovu hospodářských zvířat na Fakultě veterinárních věd Univerzity v Bristolu. Na základě jeho úvah přijala britská Rada pro welfare hospodářských zvířat⁹⁹ jejich rozšířené znění:

1. **Svoboda od hladu a žízně** nerušeným a bezproblémovým přístupem k čerstvé vodě a krmivu zaručujícím plné zdraví a tělesnou zdatnost.
2. **Svoboda od nepohodlí** poskytnutím odpovídajícího prostředí včetně přístřeší a pohodlného místa k odpočinku.
3. **Svoboda od bolesti, zranění a nemoci** prevencí anebo rychlou diagnózou a léčením.
4. **Svoboda uskutečnit normální chování**, projevit přirozené chování, poskytnutím dostatečného prostoru, vhodného prostředí a společnosti zvířat téhož druhu.
5. **Svoboda od strachu a úzkosti** zajištěním takového prostředí a zacházení, které vylučují psychické strádání.¹⁰⁰

Další významnou událostí v oblasti stanovení podmínek životní pohody zvířat se stalo konání mezinárodní konference o welfare ve filipínské Manile roku 2003, které se účastnilo 21 vládních delegací a přes 300 organizací na ochranu zvířat z 80 zemí světa.

---

⁹⁹ Farm Animal Welfare Council, FAWC

¹⁰⁰ WEBSTER, J. *Welfare – životní pohoda zvířat aneb střizlivé kázání o ráji*, Bleckwell Science Ltd., 1994, překlad Nadace na ochranu zvířat, Praha, 1999, s. 10–11.

Účastníci, včetně České republiky, zde schválili Deklaraci o životní pohodě zvířat vycházející z uvedeného principu pěti svobod.

Předpoklady pro zachování zdraví a životní pohody zvířat tedy spočívají jednak v dobrých chovatelských praktikách, technologických systémech a v prostředí, které odpovídá fyziologickým požadavkům a potřebám souvisejícím se způsobem chování; podmínkou je zajištění odpovídající výživy, pohybu a pohody, přiměřených sociálních kontaktů a ochrany proti nepříznivým klimatickým podmínkám, poranění, nemocím nebo poruchám chování,¹⁰¹ ale i, s ohledem na přesvědčení, „že zvířata mají také svůj duševní život, který se projevuje schopností určité abstrakce, sebeuvědomění a také zřejmé vůle k budoucí činnosti. To je myšleno mimo obranné reflexy nepodmíněné, vrozené, vedoucí k bezprostřednímu zachování života,“¹⁰² v prostředí odpovídajícím duševnímu zdraví zvířat.

„Ideální naplnění pohody požadované zvířetem je možné jen v úrovni teoretické, zatím komplexně a objektivně ani takový stav nemůžeme zjistit. Zvířata vnímají pohodu jinak než lidé. Nejbližším stupněm k tomu je naplnění podmínek pohody zvířat na úrovni morální, která je představována takovými podmínkami, které si člověk představuje, o nichž se domnívá, že zvířeti naplňují pocit spokojenosti.“¹⁰³

---

¹⁰¹ DOUSEK, J. *Ochrana zvířat a pohoda v chovech skotu v ČR*. In.: *Ochrana a pohoda hospodářských zvířat*. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, 2000, s. 34

¹⁰² SAMEK, M. – JÍLEK, F. *Welfare hospodářských zvířat, možnost hodnocení míry deprivace*. Sborník tezí přednášek z mezinárodní konference „Aktuální problémy šlechtění, zdraví, růstu a produkce skotu“. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 1997, s. 124

¹⁰³ STEJSKAL, V. – LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. DOUSEK, J., ed. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 46

3. Nakládání se zvířaty v lidské péči

Zákon na ochranu zvířat proti týrání „navzdory jeho názvu a obsahu (§ 1, kde je vymezen účel zákona), se již po mnoha novelách zdaleka netýká jen ochrany zvířat proti týrání, ale představuje v podstatě základní právní normu pro pravidla nakládání se zvířaty v lidské péči, věnuje se tedy nejen nelegálním (zakázané způsoby nakládání se zvířaty, působící jejich utrpení, tj. týrání zvířat), ale i legálním (nejen pravidla pokusů na zvířatech, ale zejména pravidla chovů či veřejných vystoupení) způsobům nakládání se zvířaty.“¹⁰⁴ Můžeme z něj tedy dovodit jednotlivé způsoby nakládání se zvířaty v lidské péči.

Zákon kromě jiného stanoví podmínky, které je nutno dodržovat při hospodářském a zájmovém chovu zvířat, podmínky chovu a ochrany pokusných zvířat, podmínky ochrany zvířat při veřejném vystoupení a povinnosti pořadatelů těchto akcí, a podmínky ochrany zvířat při přepravě.

„Chovem obecně rozumíme držení živých jedinců mimo jejich přirozené přírodní prostředí, kdy je zvíře (živočich) přímo závislé na bezprostřední lidské péči (nemůže si například samo obstarat potravu). Chovem se rozumí jakékoliv držení živočicha v zajetí¹⁰⁵, tedy jak přímé vlastnictví, tak i dočasné držení.“¹⁰⁶

Plemenářský zákon v ustanovení § 2 odst. 1 písm. e) chápe chov jako skupinu evidovaných zvířat nebo i jednotlivá evidovaná zvířata, držaná jedním chovatelem nebo společně více chovateli za účelem jejich rozmnožování, získávání jejich produktů, produkce jatečných zvířat, anebo za účelem jejich sportovního nebo zájmového využití.

Chovatelem je pak podle § 3 písm. k) zákona na ochranu zvířat proti týrání každý, kdo drží nebo chová zvíře nebo zvířata, trvale nebo dočasně, přemísťuje zvíře, nebo obchoduje se zvířaty, provozuje jatky, útulky, záchrané stanice, hotely a penziony pro zvířata nebo zoologické zahrady, provádí pokusy na zvířeti nebo zvířatech anebo pořádá jejich veřejná vystoupení.

---

¹⁰⁴ STEJSKAL, V. – LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 8

¹⁰⁵ § 3 odst. 1 písm. s) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

¹⁰⁶ STEJSKAL, V. – LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, s. 11

Podobně široké vymezení obsahuje i plemenářský zákon v § 2 odst. 1 písm. d): „chovatelem je každý, kdo zvíře nebo zvířata vlastní, drží, anebo je pověřen se o ně starat, ať již za úplatu nebo bezúplatně, a to i na přechodnou dobu.“ Shodnou definici najdeme i ve veterinárním zákoně.

Široce chápe pojem chovatele i Nejvyšší soud, jež svým rozhodnutím ze dne 25. 10. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1077/2007, označil za chovatele i člena myslivecké stráže, a to chovatele takového, jak jej vymezuje a povinnosti mu ukládá § 40 veterinárního zákona.

Chovatelem zvířete je tak každá osoba (fyzická i právnická), která o zvíře pečuje či se zvířetem nakládá z jakéhokoli jiného důvodu, a to bez ohledu na to, zda je, či není vlastníkem zvířete. Podstatné je, kdo bezprostředně ovlivňuje jeho životní podmínky a nakládá s ním.

„Účelem takto široké definice chovatele je zajistit vhodné (správné, řádné) zacházení se zvířaty ze strany všech subjektů, které je drží, byť jen dočasně, a možnost postihnout za nesprávné zacházení se zvířetem nejen jeho vlastníka nebo chovatele v úzkém smyslu, ale skutečně bezprostředně odpovědného pachatele.“¹⁰⁷

3.1. Chov hospodářských zvířat

Jak je vysvětleno v podkapitole 2.2.1. hospodářským zvířetem se rozumí zvíře chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací, tedy zvíře chované pro užitek.

K zabezpečení příznivých životních podmínek těchto zvířat stanoví zákon na ochranu zvířat proti týrání v části čtvrté jejich chovatelům základní povinnosti a zákazy. Speciální povinnosti jim stanovuje také veterinární zákon ve svém § 5. Jedná se např.

---

¹⁰⁷ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 317

o zabezpečení provádění vyšetření v rámci veterinární kontroly, zajištění čištění, dezinfekce, dezinsekce a deratizace stáji apod.

Hospodářská zvířata musí být chována s ohledem na svůj druh a věkovou kategorii nebo hmotnost a další specifické podmínky nároků na jejich ochranu a pohodu podle tzv. minimálních standardů, které stanovuje vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění pozdějších předpisů.¹⁰⁸

Hlavní zásadou chovu hospodářských zvířat pro zajištění jejich welfare a ochrany před zbytečným utrpením je povinnost chovatele zajistit s ohledem na druh hospodářského zvířete, stupeň jeho vývoje, adaptaci a domestikaci, životní podmínky odpovídající fyziologickým a etologickým potřebám hospodářských zvířat tak, aby jim nebylo působeno utrpení a byla zajištěna jejich pohoda v souladu se získanými zkušenostmi a vědeckými poznatky. Ostatní ustanovení zákona pak blíže konkretizují tuto základní zásadu zajištění pohody hospodářských zvířat. S tím souvisí i požadavek § 12 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání zajistit dostatečně početný a odborně způsobilý personál se znalostmi o konkrétních zvířatech a používaném chovatelském systému, aby byl schopen rozpoznat zjevné příznaky zhoršeného zdravotního stavu zvířat, změny jejich chování či určit, zda je celkové prostředí vhodné k zachování zdraví a pohody hospodářských zvířat. V případě onemocnění nebo zranění zvířete je nutné jeho bezodkladné ošetření veterinárním lékařem, případně izolace ve vhodném ustájení. Chovatel je rovněž povinen mít pohotově k dispozici nástroje a pomůcky k okamžitému poskytnutí první pomoci, pomoci při porodu či náhlém onemocnění a vlastní vyprošťovací náradí odpovídající druhu chovaných zvířat a používané technologii, zařízení k nakládce a vykládce zvířat, jakož i nástroje k okamžitému omrácení a vykvrvení hospodářského zvířete při nutné porážce.

Všechna chovaná hospodářská zvířata musí mít možnost přístupu k vodě, která je nezávadná pro jejich zdraví, a přístupu ke krmivu, odpovídajícímu jejich druhu a stáří. Krmivo musí dostávat ve vhodných časových intervalech a v takovém množství, aby

---

¹⁰⁸ Tato vyhláška upravuje minimální standardy zařízení pro hospodářská zvířata a minimální standardy a další podrobnosti pro chov skotu, prasat, ovcí, koz, koní, kachen, hus, kuřat a krůt, nosnic, běžců ve farmovém chovu, kožešinových zvířat ve farmovém chovu a jelenovitých ve farmovém chovu.

uspokojilo jejich fyziologické potřeby. Chovatel je povinen krmit zvířata pouze krmivem splňujícím požadavky zákona č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů. Krmivo ani nápoj jim nesmí být podáváno způsobem způsobujícím jim zbytečné utrpení. Dále musí být krmení a napájení poskytnuto tak, aby bylo minimalizováno jejich znečišťování a zápasení o ně mezi jednotlivými zvířaty. Tato podmínka je dle mého názoru např. v intenzivním chovu¹⁰⁹ nesplnitelná. V takovém objemu zvířat na malém prostoru, jež je pro intenzivní chov typický, bude vždy za určitých podmínek docházet k bojům o potravu a vodu.

Hospodářská zvířata musí být podle zákona na ochranu zvířat proti týrání chována v prostředí, které jim zaručí takové životní podmínky, při kterých nebudou pociťovat utrpení. Je proto výslovně zakázáno chovat zvíře v izolaci, působí-li mu to utrpení, nebo naopak chovat zvířata v tak velkých nebo tak uspořádaných skupinách či v takových prostorách, ve kterých jim míra nebo četnost vzájemných útoků působí utrpení, které neumožňují přirozený odpočinek či řádnou péči, nebo ve kterých nemohou uspokojit své potřeby příjmu potravy a vody anebo jiné základní potřeby. Dále je zakázáno chovat zvířata trvale ve tmě či naopak ponechat je v trvale osvětleném prostoru, kde nebudou mít příležitost k náležitému odpočinku.

Pokud dojde k utrpení nebo jinému poškození zvířat prokazatelně v důsledku použití nevhodné technologie, popř. její závadou, je chovatel povinen tuto technologii upravit nebo změnit. V intenzivních chovech je chovatel dále povinen zabezpečit nejméně jedenkrát denně prohlídku hospodářských zvířat a technologických zařízení a odstranit v nejkratší možné době každou zjištěnou závadu tak, aby nebylo ohroženo zdraví a život zvířat.

Životní pohoda zvířat je též ovlivněna jejich prostředím k žití, zákon proto stanoví pravidla pro jejich ustájení, kdy zvíře musí mít vždy možnost bez obtíží uléhat, odpočívat, vstávat, pečovat o povrch svého těla a vidět na ostatní zvířata. Prostor pro ležení musí být pohodlný, čistý a s řádným odtokem tekutých odpadů a nesmí působit na zvířata nepříznivě. Chovatel je povinen chovat zvíře v takovém zařízení, které mu

---

¹⁰⁹ Intenzivním chovem rozumí zákon na ochranu zvířat proti týrání chov, při kterém jsou využívány chovatelské metody, při nichž jsou hospodářská zvířata chována v takových počtech nebo hustotě, nebo za takových podmínek, nebo na takové úrovni produkce, že jejich zdraví a životní pohoda závisejí na častém dohledu člověka.

zabraňuje z něj utéci, ale nesmí být omezováno ve volnosti pohybu v takové míře, která by mu působila utrpení. Pokud nejsou zvířata chována v budovách, musí jim chovatel zajistit přiměřenou ochranu před nepříznivými povětrnostními podmínkami, predátory a riziky ohrožujícími jejich zdraví. Pomůcky k přivazování hospodářských zvířat musí být pravidelně kontrolovány, aby nedošlo k poranění nebo udušení zvířete.

Po zkušenostech z praxe užívané v zemích Evropské unie bylo do zákona zakotveno ustanovení, podle něž musí být dovoz hospodářských zvířat do České republiky ze třetích zemí, tzn. zemí, které nejsou členskými státy Evropské unie doprovázen osvědčením vystaveným úředním nebo státem pověřeným veterinárním lékařem země původu, v němž se osvědčuje, že se zvířaty bylo zacházeno způsobem přinejmenším rovnocenným způsobu používanému v České republice a v zemích Evropské unie.

Novelou č. 291/2009 Sb. byla do zákona na ochranu zvířat proti týrání dále zapracována směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. 6. 2007, o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso, která stanoví přípustnou hustotu kuřat druhu Kur domácí (*Gallus gallus*) chovaných na maso v kg/m². Jako maximální hustotu osazení¹¹⁰ kuřat v hospodářství (výrobní provoz s těmito kuřaty), nebo v hale (budova, kde jsou tato kuřata chována), stanovuje směrnice 33 kg/m². Dále musí podle této novely každý chovatel kuřat chovaných na maso předávat pověřené osobě hlášení o chovu těchto kuřat, vést o nich záznamy a uchovávat je po dobu alespoň 3 let a na vyžádání je předložit příslušnému orgánu a poskytovat pověřené osobě stanovené Ministerstvem zemědělství údaje a vzorky stanovené prováděcím předpisem.

Se zvyšujícím se povědomím široké veřejnosti o častých přinejmenším nevhodných praktikách chovatelů a nevyhovujících životních podmínkách zvířat v konvenčním způsobu chovu (především v intenzivním chovu) a s narůstajícím uvědomováním si, že každé zvíře, včetně toho chovaného pro užitek, je živý tvor schopný pociťovat bolest a utrpení, ať už fyzické či psychické, i s ohledem na dopad

---

¹¹⁰ Touto hustotou se rozumí celková živá hmotnost kuřat chovaných na maso, která se ve stejném čase nacházejí v hale, a to na metr čtvereční využitelné plochy, kterou se rozumí plocha se stelivem kdykoliv přístupná chovaným kuřatům.

nevhodných podmínek chovu na kvalitu živočišných produktů, objevuje se a v poslední době nabírá na oblibě institut chovu v ekologickém zemědělství.

Nespokojenost společnosti upozorňuje zejména na týrání zvířat ve velkochovech, špatné podmínky ustájení, transportu a porážky, nadbytečné chovatelské úpravy zvířat (např. kupírování ocasů), znečištění životního prostředí odpady z velkovýkrmů a velkochovů hospodářských zvířat, řízenou reprodukci, používání průmyslových krmných směsí apod.¹¹¹

Přestože převážnou část trhu i dnes pokrývají výrobky ze zvířat chovaných v intenzivních chovech a změna k lepšímu životu hospodářských zvířat postupuje tak jen velmi pomalu, stále více se v posledních letech zvyšuje poptávka po biopotravinách a rozvíjí ekologický způsob zemědělství, jež zajišťuje lepší životní standard zvířatům.

Ekologické zemědělství je moderní formou obhospodařování půdy bez používání chemických vstupů s nepříznivými dopady na životní prostředí, zdraví lidí a zdraví hospodářských zvířat. Kromě produkce biopotravin přispívá ekologické zemědělství k lepším životním podmínkám chovaných zvířat, k ochraně životního prostředí a ke zvýšení biodiverzity prostředí.¹¹²

„Aby bylo možno zaručit, že výrobky označené jako bio skutečně odpovídají metodám a požadavkům ekologické produkce, podléhá ekozemědělství poměrně přísnému právnímu režimu, postavenému na kombinaci:

- 1. stanovení přísných požadavků na provozování ekofarmy (a následně i výroby a zpracování bioproduktů),*
- 2. systému registrací¹¹³ všech subjektů, které se podílejí na ekologické produkci,*
- 3. systému kontrol dodržování požadavků kladených na tento typ hospodaření a*

---

¹¹¹ ŠARAPATKA, B. - URBAN, J. a kol. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 2006, s. 14.

¹¹² *Ekologické zemědělství* [online] [cit. 1. 9. 2015]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>

¹¹³ Každý hospodářský subjekt, který produkuje, připravuje, skladuje nebo dováží z třetí země nebo uvádí na trh ekologické produkty, je povinen mít k tomuto účelu registraci provedenou Ministerstvem zemědělství. Všechny registrované subjekty jsou uveřejněny na portálu Ministerstva zemědělství v Registru ekologických podnikatelů.

4. podmíněnosti využívání loga¹¹⁴ (označování bioproduktů) splněním všech předepsaných požadavků.¹¹⁵

Chov zvířat v ekologickém zemědělství se řídí speciální právní úpravou provedenou zejména přímo aplikovatelným evropským nařízením Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. 6. 2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a jeho prováděcím nařízením Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. 9. 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu, navazujícím zákonem č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství a jeho prováděcí vyhláškou č. 16/2006 Sb.¹¹⁶ Subsidiárně se pak použijí pravidla obecné úpravy chovu zvířat.

V ekologickém zemědělství není možné chovat všechna hospodářská zvířata, ale jen ta, která stanoví vyhláška č. 16/2006 Sb. v ustanovení § 2, tedy skot, ovce, koně, prasata, kozy, králíci, drůbež, ryby a včely. Chovatelské postupy musí splňovat vývojové, fyziologické a etologické potřeby zvířat. Je jim umožněno, aby si žila tak, jak je jim od přírody vrozené. Zvířatům musí být umožněn stálý přístup na otevřená prostranství (a to i v zimě) a je předepsána minimální rozloha pastvin na 1 zvíře. Ekologicky chovaná zvířata mají být chována odděleně od konvenčně chovaných zvířat. Krmena jsou převážně z produkce vlastního ekologického podniku, nákup krmiv je možný pouze z jiných certifikovaných ploch. Krmivo musí odpovídat vývoji a věku zvířat. Kojená mláďata jsou krmena přírodním, nejlépe mateřským mlékem. Při rozmnožování se používají přirozené metody, ale umělé oplodnění není zakázáno. Zakázány jsou naopak genové manipulace, používání hormonů i přenosy embryí. Hlavním principem ekologického zemědělství je biologický koloběh: zdravá půda - zdravé rostliny - zdravá zvířata - zdravé potraviny - zdraví lidé - zdravá krajina.

V současné době je zapojení se do systému činnosti ekofarem dobrovolné, systém tak funguje pouze díky poptávce spotřebitelů. Zde se tedy otevírá prostor pro budoucí možnou změnu právní úpravy, a to vztáhnout podmínky ekologických chovů na chovy

---

¹¹⁴ Ekologičtí zemědělci značí své produkty znakem ekologického zemědělství, kterým je tzv. zelená zebra.

¹¹⁵ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 434.

¹¹⁶ vyhláška Ministerstva zemědělství č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství

hospodářských zvířat obecně, tj. rozšířit je jako povinné na všechny chovatele hospodářských zvířat. Z pohledu welfare a zdraví zvířat a zdraví lidí se postupný vývoj právní úpravy v oblasti chovu hospodářských zvířat až k zavedení povinného ekologického způsobu chovu jeví jako více než vhodný.

Může se to sice zdát především z ekonomického pohledu jako nereálné, když pravidla ekologického chovu vyžadují dostatek prostoru a kvalitní krmivo pro chovaná zvířata, s čímž souvisí nejen zvýšení nákladů na tento chov, ale i snížení produkce, a rozhodně tak nemůže obstát vedle intenzivních chovů, nicméně v době, kdy 1,5 miliardy světové populace trpí nadváhou a každoročně zemře v Evropě na následky kardiovaskulárních onemocnění vzniklých zvýšenou hladinou cholesterolu v důsledku průměry konzumace tučného masa 4 miliony lidí, nemůže být omezení produkce živočišných produktů, jejich dostupnosti, zvýšení tržní ceny, ani s tím související omezení plýtvání s potravinami rozhodně na škodu. Zvláště, když se se zvýšenou kvalitou života hospodářských zvířat zvedne i kvalita těchto výrobků. Navíc již dnes lidé dokazují, že si za zdravé potraviny rádi připlatí.

Zatím však ekologické zemědělství závisí zejména na spotřebiteli, zda je a bude i nadále biovýrobky ochoten podporovat jejich nákupem.

3.2. *Zájmový chov zvířat*

Za zájmové chovy se považují ty chovy (a to buď v prostorách k tomu určených nebo v domácnosti), u kterých hospodářský efekt není hlavním účelem chovu, a které slouží především zájmové činnosti člověka, případně ty, v nichž chované zvíře slouží člověku jako jeho společník.¹¹⁷ Podmínky pro tento chov a obecné povinnosti k zajištění ochrany zvířat v zájmovém chovu upravuje § 13 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Speciální ustanovení jsou pak stanovena vyhláškou č. 21/2013 Sb. pro podmínky chovu psů a koček. Ta upravuje přípustnost reprodukce těchto zvířat a maximální počet vrhů.

Všem chovatelům je stanovena povinnost zabezpečit zvířeti v zájmovém chovu přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho

---

¹¹⁷ § 3 písm. e) zákona na ochranu zvířat proti týrání

biologických potřeb tak, aby nedocházelo k bolesti, utrpení nebo poškození zdraví zvířete, a učinit opatření proti úniku zvířat. V zájmovém chovu nemůže být zvíře chováno, je dána zákonná překážka chovu, jestliže nejsou zabezpečeny přiměřené podmínky pro zachování jeho fyziologických funkcí a zajištění jeho biologických potřeb nebo jestliže se zvíře nemůže adaptovat, přestože tyto podmínky zabezpečeny jsou.

Zároveň musí chovatel učinit opatření proti úniku zvířete. Zákon však nevynezuje, co za únik považuje, ani jaká opatření má chovatel učinit nebo jaká opatření jsou považovaná za vhodná či dostatečná. Jedná se o preventivní povinnost k ochraně zvířat před případným utrpením zapříčiněným únikem, zejména ze strádání při nedostatku potravy, ze stresu z vnějšího prostředí, ze stresu při následném odchytu. Rovněž může dojít k poranění či usmrcení toulavého zvířete.¹¹⁸

Každý, kdo chová zvíře v zájmovém chovu nebo se ujal toulavého, případně opuštěného zvířete, odpovídá za jeho zdraví a dobrý stav. Bude se jednat zejména o odpovědnost za zajištění odpovídající péče o zvíře, včetně péče veterinární.

K zamezení degenerativních změn u zvířat, ke kterým může docházet zejména v některých případech šlechtění, zákon výslovně zakazuje chovat zvířata v zájmových chovech, jestliže chovatel vytvořil takové podmínky chovu, že v dalších generacích budou zvířatům na základě dědičnosti chybět části těla nebo orgány nebo budou-li orgány zvířat funkčně nezpůsobilé anebo znetvořené. Jedná se o tzv. týrání chovem, kdy jsou chovem získáváni jedinci s vlastnostmi, které jim běžný způsob života ztěžují nebo jsou pro něj zcela neuzpůsobení.¹¹⁹

S cílem předejít neuváženému pořizování zvířat, jež mívá často za následek zanedbání péče o tato zvířata či jejich opuštění, je stanovena minimální věková hranice pro prodej nebo darování zvířete v zájmovém chovu na 15 let. Osobě mladší nesmí být zvíře prodáno nebo darováno bez souhlasu jejích rodičů nebo jiné osoby, mající k uvedené osobě mladší 15 let rodičovskou odpovědnost. Stejně tak osobě zbavené pravomocným rozhodnutím soudu způsobilosti k právním úkonům, nebo již byla

---

¹¹⁸ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 330

¹¹⁹ SPURNÁ, J. – DOUSEK, J. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2004, s. 52

pravomocným rozhodnutím soudu tato způsobilost omezena, nelze zvíře v zájmovém chovu prodat či darovat bez souhlasu jejího opatrovníka.

Jak již bylo výše nastíněno, zvířetem v zájmovém chovu se může stát i tzv. zvíře vyžadující zvláštní péči. Tato zvířata vyžadují odborný způsob zacházení a zákon na ochranu zvířat proti týrání proto pro jejich ochranu stanoví přísnější podmínky pro chov.

Chovatelem v takovém případě může být pouze fyzická osoba starší 18 let nebo právnická osoba, která stanoví osobu starší 18 let, již bude péče o zvíře svěřena. Navíc v případě, že se nejedná o chov v zoologických zahradách, záchranných stanicích nebo loveckých dravců držených podle zákona o myslivosti, je k takovému chovu zapotřebí zvláštního povolení příslušné krajské veterinární správy.

Obligatorní náležitosti žádosti o stanovené povolení jsou uvedeny v § 13 odst. 6 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Jsou jimi identifikační údaje žadatele a místo chovu na území České republiky, druh a počet chovaných jedinců, dále stručný popis chovu a jeho vybavení a souhlas odpovědné osoby s prováděním kontroly chovaného jedince nebo skupiny druhů těchto zvířat, míst a zařízení, v němž jsou tato zvířata chována a prostor s chovem spojený, zejména prostor pro skladování krmiv.

Povolení se vydává na dobu tří let s možností prodloužení. Krajská veterinární správa neudělí toto povolení, jestliže nejsou naplněny požadavky k zabezpečení zvířeti přiměřených podmínek jeho fyziologických funkcí a biologických potřeb. Orgán veterinární správy, který povolení vydal, je povinen alespoň jednou za rok provádět dozor nad dodržováním podmínek chovu. Změnit nebo odejmout již vydané povolení může krajská veterinární správa, změní-li se či zaniknou-li podmínky, za jakých bylo uděleno.

3.3. *Zákaz opuštění zvířete*

Opuštění zvířete je zákonem na ochranu zvířat proti týrání výslovně zakázáno, a to jednak ustanovením § 6 zákona: „*nikdo nesmí zvíře opustit s úmyslem se ho zbavit*

nebo je vyhnat,“ a druhá prohlášením takového jednání v § 4 odst. 1 písm. s) za jeden ze způsobů nakládání se zvířaty, který zákon považuje za týrání. Za opuštění zvířete se ale nepovažuje vypuštění zvířete do jeho přirozeného prostředí, pokud je to vhodné z hlediska jeho stavu a podmínek prostředí.¹²⁰

„Zákon stanoví odpovědnostní a institucionální rámec pro to, aby i tato zvířata byla chráněna a aby jim byla poskytnuta řádná péče i v případě, že jejich vlastník jako chovatel selhal.“¹²¹

„Ustanovení § 6 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů se vztahuje na chovatele zvířete, tak jak je vymezen v ustanovení § 3 písm. k). Ten, kdo je tedy vlastníkem nebo držitelem zvířete v právním smyslu, nesmí takové zvíře opustit. Pojmově se zákaz zvíře opustit nemůže vztahovat na jiné osoby, které žádné věcné právo (tedy právo vlastnické nebo právo držby) k věci, tedy v tomto případě ke zvířeti, nemají. Dle našeho názoru nelze podle ustanovení § 6 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, postihnout osobu, která našla opuštěné nebo toulavé zvíře. Zákon ukládá, že péči o taková zvířata zabezpečuje stát a nikdo nemůže nutit nálezce, aby vykonával péči o taková zvířata a tedy aby je musel mít ve své moci. Domníváme se, že zákaz opustit zvíře se nevztahuje na osoby, které se neujaly nalezeného toulavého nebo opuštěného zvířete. Podle § 13 odst. 2 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, pro zvířata v zájmových chovech, nebo podle § 14 odst. 6 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, pro volně žijící zvířata, pokud se ovšem jakákoliv osoba péče o zvíře ujala, je zodpovědná za jeho zdravotní stav a je povinna o ně zajistit péči v souladu se zvláštními právními předpisy.“¹²² Za splnění této povinnosti považuje zákon i oznámení místa nálezu obci nebo předání toulavého, případně opuštěného zvířete do útulku.

¹²⁰ Výjimku z tohoto zákazu učinil rovněž Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 11. 3. 2009, sp. zn. 28 Cdo 3563/2008, v němž přiznal vlastníkovu právo odevzdat psa s účinky dereliktce do péče psiho útulku, před kterým projevil vůli psa opustit.

¹²¹ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 332.

¹²² Stanovisko Ústřední komise pro ochranu zvířat k ustanovení § 6 a 13 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, 9. 11. 2004 [online]. [cit. 24. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1646/Ustanoveni_par6a13.pdf

Opuštěným zvířetem se tak dle ustanovení § 3 písm. i) zákona na ochranu zvířat proti týrání rozumí „*zvíře původně v lidské péči, které není pod přímou kontrolou nebo dohledem fyzické osoby nebo chovatele a ze zjištěných skutečností vyplývá, že ho jeho chovatel opustil s úmyslem se jej zbavit nebo ho vyhnal*“. Chovatel se tedy zvířete v rozporu se zákonným zákazem opuštění zvířete úmyslně zbavil, tj. učinil opatření, která znemožňují majitele identifikovat¹²³. Příkladem mohou být zvířata uvázaná na nějakém místě po delší dobu, zvířata nalezená v popelnicích apod. Je tedy zřejmé, že se nejedná o zvíře, které jen dočasně uteklo svému chovateli.

Od opuštěného zvířete je třeba odlišovat **zvíře toulavé**, které zákon na ochranu zvířat proti týrání chápe jako „*zvíře v lidské péči, které není pod trvalou kontrolou nebo dohledem fyzické osoby nebo chovatele a které se pohybuje volně mimo své ustájení, výběhové prostory nebo mimo domácnost svého chovatele*“¹²⁴. Jedná se tedy především o zvíře, které svému chovateli uteklo, protože nebylo proti úniku dostatečně zabezpečeno, jak jeho chovateli přikazuje ustanovení § 13 odst. 1 zákona, ale i o zvíře, které sice před únikem zabezpečeno být mohlo, ale toto zabezpečení překonalo. Chovatel za této situace nehodlá zvíře opustit, jen v danou chvíli nemá zvíře pod kontrolou, to mu uteklo a toulá se. V praxi se bude nejčastěji jednat o volně pobíhající psy, u nichž je v tomto případě významná jejich evidence a čipování či jiné označování¹²⁵, jež usnadní jejich návrat k majiteli.

Zde je vhodné upozornit na zvláštní úpravu toulavých zvířat provedenou zákonem o myslivosti. Podle ustanovení § 10 odst. 1 tohoto zákona je zakázáno vlastníkům domácích zvířat, včetně zvířat ze zájmových chovů a zvířat z farmových chovů zvěře, nechat je volně pobíhat v honitbě mimo vliv svého majitele nebo vedoucího. V případě porušení této povinnosti má myslivecká stráž právo usmrtit v honitbě toulavého psa, který mimo vliv svého vedoucího ve vzdálenosti větší než 200 m od nejbližší nemovitosti sloužící k bydlení pronásleduje zvěř, usmrtit kočku potulující se v honitbě ve vzdálenosti větší než 200 m od nejbližší nemovitosti sloužící k bydlení, a po

---

¹²³ Stanovisko Ústřední komise pro ochranu zvířat k ustanovení § 6 a 13 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, 9. 11. 2004 [online]. [cit. 24. 6. 2015].

Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1646/Ustanoveni_par6a13.pdf

¹²⁴ § 3 písm. h) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹²⁵ Dle § 13b odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání může obec obecně závaznou vyhláškou stanovit chovatelům povinnost nechat trvale tetováním nebo čipem označit psy, kteří dosud označení nejsou.

předchozím oznámení místně příslušnému obecnímu úřadu usmrtit zdivočelé hospodářské zvíře či volně se pohybující označené zvíře z farmových chovů zvěře ve vzdálenosti větší než 200 m od nehonebního pozemku, na němž je farmový chov provozován.¹²⁶

Toto oprávnění myslivecké stráže se nevztahuje na psy ovčáckých a loveckých plemen, na psy slepecké, zdravotnické, záchranářské a služební. Pokud dojde k usmrcení psa nebo kočky, zdivočelého hospodářského zvířete nebo označeného zvířete z farmového chovu zvěře, je myslivecká stráž povinna o tom neprodleně informovat jeho vlastníka, pokud je známý, a sdělit mu místo usmrcení zvířete, popřípadě jej na toto místo doprovodit.¹²⁷

Při nálezů toulavého či opuštěného zvířete je jeho nálezce povinen postupovat podle ustanovení nového občanského zákoníku, upravujících nález. Nalezené zvíře si nesmí ponechat, je povinen odevzdat jej vlastníkovi. Pokud ten není znám a nálezce o zvíře projeví zájem, postačí bezodkladné oznámení nálezce obci, na jejímž území k nálezů došlo. Zvíře si může ponechat v péči, dokud se jej neujme jeho vlastník.¹²⁸ Je-li nalezeno zvíře zjevně určené k zájmovému chovu a nepřihlásí-li se o ně vlastník, nálezce k němu nabude vlastnické právo po uplynutí 2 měsíců od vyhlášení nálezce. Pokud nálezce o zvíře zájem nemá, předá jej obci. Zvíře následně svěřené do útulku pro zvířata lze převést na nového vlastníka po uplynutí 4 měsíců.¹²⁹

Zákon na ochranu zvířat proti týrání navíc dává nálezceům dvě možnosti zabezpečení péče o toulavá, případně opuštěná zvířata. Záleží tedy jen na konkrétní osobě, jakou možnost zvolí, zda oznámí místo nálezce obci, nebo zvíře předá do útulku. Jedná se o speciální úpravu ve vztahu k novému občanskému zákoníku.

Problematiku toulavých a opuštěných zvířat řeší také veterinární zákon ve svém § 42, který opravňuje k tomu speciálně vyškolenou osobu, jež je držitelem povolení Státní veterinární správy, k odchytu toulavých a opuštěných psů a koček, popřípadě i jiných zvířat. Odchycené zvíře, jehož chovatel není znám, má být nabídnuto

---

¹²⁶ § 14 odst. 1 zákona o myslivosti

¹²⁷ § 14 odst. 2 zákona o myslivosti

¹²⁸ § 1058 nového občanského zákoníku

¹²⁹ § 1059 nového občanského zákoníku

občanskému sdružení, jež se podílí na plnění úkolů ochrany zvířat, anebo umístěno v útulku pro zvířata.

Útulky pro zvířata mohou obce zřizovat, provozovat a rušit na základě § 24 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Ustanovení § 46 písm. c) veterinárního zákona pak umožňuje obci, aby buď sama nebo ve spolupráci s jinou obcí či osobou mohla zřídit a provozovat útulek pro odchycená zvířata. Útulky tak mohou být zřizovány z iniciativy obcí nebo soukromých provozovatelů.

V žádném zákoně nenajdeme výslovné vymezení útulku, nenajdeme však ani ustanovení, podle kterého by za útulek byla považována pouze zařízení, která jsou jako útulek výslovně označena. Útulkem je tedy nutno rozumět všechna zařízení, která poskytují péči toulavým nebo opuštěným zvířatům v lidské péči, bez ohledu na to, zda ve svém názvu uvádí slovo „útulek“.¹³⁰ Provozovatel útulku je pak podle § 3 písm. k) zákona na ochranu zvířat proti týrání považován za chovatele.

„Útulkem v ustanovení § 13 odst. 2 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, je podle našeho názoru míněn útulek zřízený obcí nebo útulek zřízený soukromou osobou, která s obcí spolupracuje při zabezpečení péče o opuštěná a toulavá zvířata, tedy zařízení, které splnilo podmínky veterinárního zákona a pro které podmínky péče o svěřenou nalezenou nebo opuštěnou věc (v daném případě zvíře) stanovila obec v souladu s platnými předpisy (protokol o převzetí nálezu atd.), nikoliv soukromý útulek (případně tzv. azyl), který s obcí nespolečně pracuje při plnění povinností k zabezpečení péče a ztracené a nalezené věci a v rozporu s platnými předpisy tyto cizí věci shromažďuje pod záminkou „péče o ně“. Z uvedeného vyvozujeme, že obec nemůže za útulek považovat jakékoliv chovatelské zařízení, ale jen zařízení, které splnilo uvedené podmínky a bylo k uvedenému užívání schváleno.“¹³¹

Každý útulek či jiné zařízení, které poskytuje péči toulavým a opuštěným zvířatům, musí být provozován v souladu s platnými právními předpisy, zejména se zákonem na ochranu zvířat proti týrání a veterinárním zákonem.

¹³⁰ Za útulek jsou považována i zařízení, která jsou označena např. jako depozitum, azyl, domov, sdružení, společnost, psinec, stanice, centrum, pension, hotel, záchytný kotec, pomoc v nouzi.

¹³¹ Stanovisko Ústřední komise pro ochranu zvířat k ustanovení § 6 a 13 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, 9. 11. 2004 [online]. [cit. 24. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1646/Ustanoveni_par6a13.pdf

Provozovatel útulku nebo záchranné stanice, stejně jako každý jiný chovatel, musí dle ustanovení § 25 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání umožnit zaměstnancům orgánů ochrany zvířat vstup do prostor a míst, kde je útulek provozován, poskytnout k výkonu jejich činnosti potřebné informace, doklady a součinnost a na požádání předvést zvíře na určené místo. Kromě těchto jim zákon v odstavci třetím ukládá další speciální povinnosti, a to mít provozní řád zabezpečující ochranu pohody zvířat a organizaci práce a pracovních postupů, vést seznamy přijatých a vydaných zvířat, s uvedením počtu, druhu, popisu, data a místa nálezu zvířat, včetně uvedení původních a nových chovatelů, evidenci úniků zvířat z útulku a na požádání předložit doklad o odborné způsobilosti.

Pečovat o toulavá a opuštěná zvířata v útulcích pro zvířata mohou pouze osoby, které mají osvědčení o způsobilosti k této činnosti, tedy osoby, které absolvovaly specializovanou odbornou přípravu se zaměřením na tuto činnost organizovanou vysokou školou s veterinárním studijním programem a složily závěrečnou zkoušku¹³²

3.4. Veřejná vystoupení zvířat

Veřejné vystoupení zákon na ochranu zvířat proti týrání chápe jako jednorázové nebo opakované provádění činnosti se zvířetem nebo zvířaty chovatele, které je přístupné veřejnosti, a to i prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků, za účelem výchovy, vzdělávání, reklamy, soutěže nebo za účelem podnikání.¹³³ Dále také činnost, při které vznikne doklad o zvířeti, který je hodnocením jeho vzhledu, výkonu nebo určitých vloh. Jsou to tedy všemožné zvířecí výstavy, soutěže, koňské dostihy, zvířecí show a především toliko diskutabilní cirkusová vystoupení. Za veřejné vystoupení však zákon nepovažuje svod zvířat, definovaný v § 3 veterinárního zákona jako soustředění hospodářských zvířat různých chovatelů na určeném místě a k určenému účelu.

Při takovémto vystupování se zvířata často ocitají ve stresu, náročných podmínkách, neznámém prostředí, je proto více než vhodné dbát všech stanovených

¹³² § 42 odst. 2 veterinárního zákona

¹³³ § 8 zákona na ochranu zvířat proti týrání

požadavků na *welfare* zvířat a zajistit jim náležitý komfort a ochranu. Tak i v tomto případě platí pro chovatele, a nejen pro ně, přísné zákazy týrání, usmrcení zvířat a všechny další obecné povinnosti zakotvené k jejich ochraně před utrpením či poškozením zdraví. Pakliže existuje důvodné podezření, že chovatel či jiný účastník veřejného vystoupení tyto podmínky ochrany zvířat porušil, opravňuje zákon na ochranu zvířat proti týrání samotného pořadatele k zastavení vystoupení, případně k vyloučení dané osoby a vyřazení jejího zvířete, a zároveň mu ukládá povinnost oznámit porušení krajské veterinární správě.

Výše zmíněnému pořadateli, tedy fyzické nebo právnické osobě, která pořádá nebo provádí veřejné vystoupení, zákon na ochranu zvířat proti týrání stanoví řadu povinností k zabezpečení řádného průběhu celého vystoupení. Především je povinen zajistit po celou dobu vystoupení přítomnost vhodné fyzické osoby schopné bezpečně manipulovat s daným druhem zvířat a rozpoznat případné zjevné příznaky jejich zhoršeného zdravotního stavu a změny v jejich chování. Tato osoba také rozhoduje, zda je celkové prostředí způsobilé k zachování zdraví a pohody zvířat, a obecně organizačně zabezpečuje ochranu těchto zvířat v průběhu vystoupení.

Pořadatel vystoupení odpovídá nejen za jeho řádný průběh, ale i přípravu. Minimálně 14 dnů přede dnem konání akce musí krajské veterinární správě a příslušné obci oznámit alespoň místo a datum konání, druh a počet zvířat, která se mají veřejného vystoupení zúčastnit, a identifikační údaje osoby pověřené zabezpečováním jejich ochrany, zároveň s tímto oznámením předložit seznam činností se zvířaty. Je také povinen poučit osoby, které se aktivně zúčastňují těchto akcí, o správné manipulaci se zvířaty, připravovat pomůcky nebo jiné vybavení, seznámit je se zásadami zabezpečení pohody a ochrany zvířat, a průběžně kontrolovat dodržování všech pravidel a zásad ochrany zvířat.

Zákon pořadateli a každému chovateli také ukládá spolupracovat s pracovníky orgánů ochrany zvířat provádějícími dozor a umožnit vstup do objektů a na místa, kde je konáno veřejné vystoupení a poskytnout potřebné informace, doklady, věcnou i osobní pomoc nezbytnou k výkonu jejich činnosti.

„V současné době je tedy situace poněkud neutěšená: konání veřejného vystoupení je sice pořadatel povinen předem oznámit krajské veterinární správě i příslušné obci (§ 8 odst. 3) včetně vymezených detailů, ale tyto orgány nemají právní prostředek k tomu, aby v případě posouzení plánovaného programu jako v rozporu se zákonem na ochranu zvířat proti týrání mohly konání akce předem zamezit či akci zakázat (což dříve mohly učinit neschválením řádu ochrany zvířat při veřejném vystoupení, resp. obec zamítnutím žádosti o souhlas s konáním). Pracovníci orgánů ochrany zvířat mají sice i nadále oprávnění ke vstupu do objektů a na místa, kde se konají veřejná vystoupení zvířat (§ 25 odst. 1 písm. a), a mohou protizákonné aktivity při veřejném vystoupení stíhat jako delikt, avšak možnost zastavit takovou akci není zákonem výslovně upravena a byla by pravděpodobně možná pouze aplikací ustanovení o zvláštním opatření (§ 28a odst. 1 písm. c), případně na místě udělením závazného pokynu (§ 28 odst. 1 písm. l).“¹³⁴

Cirkusová vystoupení mají navíc svou speciální úpravu obsaženou ve veterinárním zákoně v rámci ustanovení upravujících svod zvířat. Dle § 9 odst. 4 tohoto zákona cirkusy registruje Krajská veterinární správa, která rovněž vydává rejstříky zvířat v cirkusu a rejstříky míst konání představení cirkusu a plní další úkoly vyplývající pro úřední veterinární lékaře z předpisů Evropské unie upravujících veterinární požadavky na přesun cirkusových zvířat mezi členskými státy. Ustanovení § 9 odst. 5 pak upravuje vystavování pasů pro cirkusová zvířata.

3.5. Přeprava zvířat

Přepravou rozumí zákon na ochranu zvířat proti týrání v § 3 písm. z) přesun živých zvířat v dopravních prostředcích, a to včetně jejich nakládky, vykládky nebo překládky.

Úprava přepravy zvířat je u nás primárně učiněna přímo aplikovatelným nařízením Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících

---

¹³⁴ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 336

činností, a nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 998/2003/ES o veterinárních podmínkách pro neobchodní přesuny zvířat v zájmovém chovu.

Úprava obsažená v části třetí zákona na ochranu zvířat proti týrání tak navazuje na tato nařízení a v oblasti tzv. komerční přepravy zvířat, tzn. přepravy zvířat uskutečňované v souvislosti s hospodářskou činností, s výjimkou přepravy hospodářských zvířat na krátké vzdálenosti do 50 km, stanoví podrobnosti, v nichž nařízení odkazuje na národní úpravu.

Doba trvání cesty hospodářských zvířat na jatka při vnitrostátní přepravě nesmí překročit 8 hodin.

Všichni zaměstnanci dopravce nebo provozovatele sběrného střediska či shromažďovacího střediska, kteří manipulují se zvířaty, musí absolvovat školení, které upravuje nařízení a podrobnosti stanoví ministerstvo vyhláškou č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, a získat potvrzení o absolvování tohoto školení. Toto školení zajistí dopravce nebo provozovatel sběrného střediska. Stejně tak řidiči nebo průvodci musí absolvovat odborný kurz a získat osvědčení o způsobilosti požadované nařízením. Toto osvědčení vydává ministerstvo, a to i ve formě průkazu. Zkušební řády schvaluje a zkoušky provádí ministerstvo.

V ustanoveních § 8c až § 8f pak zákon doplňuje podobnou úpravu učiněnou nařízením Rady (ES) č. 1/2005 rovněž pro tzv. nekomerční přepravu, tj. přepravu pro jiné než hospodářské účely, při které nevzniká zisk a ani se o něj neusiluje, a přepravu hospodářských zvířat do vzdálenosti nejvýše 50 km nebo v rámci hospodářství.

Nikdo nesmí provádět ani nařídít přepravu zvířat způsobem, který jim může přivodit zranění nebo zbytečné utrpení. Obecnými požadavky stanovenými pro dopravce při přepravě zvířat jsou:

- a) dopravní prostředky a zařízení k nakládce a vykládce, pokud jsou použita, musí být navrženy, konstruovány, udržovány a provozovány tak, aby se předešlo zranění a utrpení zvířat a byla zajištěna jejich bezpečnost,

b) pro zvířata musí být zajištěna dostatečná plocha a výška přiměřená jejich vzrůstu a zamýšlené cestě.

Povinností chovatele je zajistit napojení a nakrmení zvířete v dostatečné kvalitě a množství, poskytnout mu odpočinek ve vhodných intervalech, a zvířeti, které během přepravy onemocnělo nebo bylo zraněno, poskytnout první pomoc, a vyžaduje-li to jeho zdravotní stav, zajistit mu veterinární ošetření.

Dopravní prostředky musí zabezpečit přepravovaná zvířata před zraněním a utrpením, stejně jako před nepříznivým počasím, příliš vysokými či nízkými teplotami a nepříznivými změnami klimatických podmínek, zajistit zvířata před únikem a vypadnutím aj. Uvnitř prostoru musí být dostatek místa a dostatečné proudění vzduchu, když zvíře stojí v přirozeném postoji.

Přepravovat zvířata lze pouze tehdy, jsou-li pro plánovanou cestu způsobilá. Způsobilými nejsou především poraněná zvířata a zvířata s fyziologickými potížemi nebo patologickými stavy, březí zvířata, u nichž již uplynulo 90 % či více očekávané doby březosti, nebo jde o samice, které porodily v předcházejícím týdnu, novorozená zvířata, která ještě nemají úplně zahojený pupek, dosud nepřivykli samostatnému přijímání potravy a tekutin atd. Tato zvířata je přesto povoleno dopravit k veterinárnímu lékaři, popř. je přepravit na jeho pokyn.

Na závěr zákon na ochranu zvířat proti týrání stanoví obecné povinnosti a zakázané postupy při přepravě (zákaz zvířata bít, kopat, zavěšovat, přivazovat za rohy a jiné).

Další podmínky pro přepravu zvířat stanoví také vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, která upravuje požadavky na velikost prostor pro jednotlivé druhy zvířat rozlišené podle váhových kategorií.

3.6. Pokusy na zvířatech

Pokusem se rozumí „*jakékoli invazivní či neinvazivní použití zvířete pro pokusné nebo jiné vědecké účely se známým nebo neznámým výsledkem nebo pro vzdělávací účely, které může zvířeti způsobit bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození nejméně o intenzitě odpovídající vpichu jehly podle běžné veterinární praxe. Pokusem se rozumí rovněž jakýkoli způsob jednání, který má nebo může vést k tomu, že se zvíře narodí nebo vylihne nebo že vznikne a je zachována geneticky modifikovaná linie zvířete v takovém stavu; usmrcení zvířete pouze pro využití jeho orgánů nebo tkání se za pokus nepovažuje*“¹³⁵. Tedy působení bolesti, utrpení, strachu nebo trvalého poškození zvířatům, které by za normálních okolností bylo kvalifikováno jako jejich týrání, je z tohoto pojmu vyňato za situace, že se tak děje při zákrocích či činnostech prováděných podle schváleného projektu pokusů.¹³⁶ „*Tento stav, kdy se vědomě připouští působit zvířatům bolest a utrpení, je výsledkem vzájemného vyvažování zájmů, na jedné straně zájmu na ochraně zvířat před bolestí a utrpením, a na druhé straně zájmu na hlubším vědeckém poznání vedoucím k novým léčebným a jiným metodám, prostředkům či poznatkům použitelným následně jak ve prospěch člověka, tak zvířat.*“¹³⁷

Jsou však stanovena striktní pravidla přípustnosti provádění pokusů a zákon na ochranu zvířat proti týrání ve své části páté určuje kdo, jakým způsobem, za jakých okolností a za jakým účelem může pokusy na zvířatech provádět. Aplikaci stanovených pravidel nevyklučuje ani případné odstranění bolesti, utrpení, strachu nebo trvalého poškození pokusných zvířat pomocí úspěšného použití anestetik, analgetik nebo jiných metod. Vyňaty jsou nicméně případy, kdy jsou pokusná zvířata použita pro nepokusné úkony prováděné v zemědělství, nepokusné klinické veterinární úkony, veterinární klinická hodnocení požadovaná při registraci veterinárního léčivého přípravku apod.¹³⁸

Pokusným zvířetem je, jak již bylo výše popsáno¹³⁹, každý živý obratlovec, s výjimkou člověka, který má být použit k pokusům. Přípustnost použití určitých druhů zvířat, konkrétně toulavých a opuštěných zvířat domestikovaných druhů, zvířat

¹³⁵ § 3 písm. t) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹³⁶ § 4 odst. 2 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹³⁷ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 364

¹³⁸ § 15 odst. 3 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹³⁹ V podkapitole 2.2.3.

odchycených ve volné přírodě, volně žijících zvířat, ohrožených druhů zvířat a subhumánních primátů, je však omezena, a to především formou relativního zákazu, tedy s možností zákonných výjimek.

Přípustné účely provádění pokusů upravuje zákon taxativním výčtem v § 18 odst. 1 a řadí mezi ně základní výzkum, translační nebo aplikovaný výzkum s vymezenými cíly (např. zabránit a předejít onemocnění, špatnému zdravotnímu stavu nebo jiným anomáliím nebo jejich následkům u lidí, zvířat nebo rostlin a diagnostikovat je nebo léčit, nebo zlepšit životní podmínky a podmínky produkce zvířat chovaných k zemědělským účelům), dále vývoj, výrobu nebo zkoušení kvality, účinnosti a nezávadnosti léčiv, potravin, krmiv, ochranu přírodního prostředí, výzkum zaměřený na zachování druhů, vyšší vzdělávání nebo odbornou přípravu a trestní a jiné soudní řízení. Výslovně zakázanými účely pokusů jsou pak vývoj nebo zkoušení zbraní, bojových látek nebo munice a k nim příslušných zařízení.

Ačkoli vývoj v této oblasti směřuje k postupnému nahrazování využívání živých zvířat alternativními metodami, stále jsou pokusy na zvířatech v některých oblastech zejména lékařských a biologických věd nenahraditelné. Zákon na ochranu zvířat proti týrání proto za účelem zajištění nezbytné míry ochrany pokusných zvířat před zbytečným trápením alespoň zakotvuje v § 18a jako další podmínku přípustnosti tzv. zásadu subsidiarity. Pokus lze povolit a následně provést pouze, pokud při současném stavu vědy nelze získat potřebné poznatky či dosáhnout žádaného výsledku jinými dostupnými metodami nebo postupy, které nevyžadují použití živého pokusného zvířete a které jsou uznány podle předpisů Evropské unie. Při výběru konkrétních metod je nutné preferovat takové, u nichž je největší pravděpodobnost, že bude dosaženo uspokojivých výsledků, a které zároveň v co nejvyšší možné míře používají nejnižší počet pokusných zvířat, používají zvířata s nejnižší schopností cítit bolest, nebo které působí nejmenší bolest, utrpení, strach nebo trvalé poškození, a dále takové, u nichž je doba trvání a intenzita utrpení snížena na možné minimum a jejichž výsledkem je smrt co nejnižšího počtu pokusných zvířat.

Nadto provádí zákon klasifikaci závažnosti pokusů a upravuje tzv. horní hranici bolesti.¹⁴⁰ Dle § 18c odst. 2 musí být každý pokus klasifikován podle kategorie jeho závažnosti, jež se určuje podle míry bolesti, utrpení, strachu nebo trvalého poškození, které jednotlivé pokusné zvíře v průběhu pokusu pravděpodobně pocítí, a to buď jako pokus, při němž již pokusné zvíře nenabude vědomí¹⁴¹, mírný pokus¹⁴², střední pokus¹⁴³ a pokus závažný¹⁴⁴. Je zakázáno provádět pokusy, jejichž součástí je způsobení značné bolesti, utrpení nebo strachu, u nichž je pravděpodobné, že budou dlouhodobé a nezmírnitelné, ledaže státní orgán příslušný ke schvalování projektů pokusů takový pokus povolí za podmínek uvedených v ustanovení § 18c odst. 4.

Chovat, dodávat a používat pokusná zvířata smí pouze osoba, která je držitelem příslušného oprávnění, uděleného jí Ministerstvem zemědělství po posouzení její žádosti dvěma posuzovateli a při splnění zákonných požadavků. Stejně tak samotné pokusy mohou být prováděny pouze ve schválených zařízeních.

Každý chovatel¹⁴⁵, dodavatel¹⁴⁶ a uživatel¹⁴⁷ pokusných zvířat je povinen mít k zajištění řádné péče o zvířata dostatečný počet zaměstnanců a z nich určit jednu nebo více osob odpovědných za péči o pokusná zvířata, které provádějí dohled nad jejich životními podmínkami. Nadto musí zajistit veterinárního lékaře k poskytování

---

¹⁴⁰ Viz. MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 371

¹⁴¹ Tím zákon na ochranu zvířat proti týrání rozumí pokus, který se provádí v celkové anestézii, po jehož provedení již pokusné zvíře nenabude vědomí.

¹⁴² Tím zákon na ochranu zvířat proti týrání rozumí pokus prováděný na pokusných zvířatech, v jehož důsledku pokusná zvířata pravděpodobně pocítí krátkodobou mírnou bolest, utrpení či strach, jakož i pokus, který výrazně nezhoršuje dobré životní podmínky nebo celkový stav pokusných zvířat.

¹⁴³ Tím zákon na ochranu zvířat proti týrání rozumí pokus prováděný na pokusných zvířatech, v jehož důsledku pokusná zvířata pravděpodobně pocítí krátkodobou středně intenzivní bolest, utrpení či strach, nebo dlouhodobou mírnou bolest, utrpení či strach, jakož i pokus, který pravděpodobně způsobí středně závažné zhoršení dobrých životních podmínek nebo celkového stavu pokusných zvířat.

¹⁴⁴ Tím zákon na ochranu zvířat proti týrání rozumí pokus prováděný na pokusných zvířatech, v jehož důsledku pokusná zvířata pravděpodobně pocítí značnou bolest, utrpení či strach, nebo dlouhodobou středně intenzivní bolest, utrpení či strach, jakož i pokus, který pravděpodobně způsobí značné zhoršení dobrých životních podmínek nebo celkového stavu pokusných zvířat.

¹⁴⁵ Chovatelem pokusných zvířat se pro účely zákona na ochranu zvířat proti týrání rozumí fyzická nebo právnická osoba, která chová zvířata uvedená v § 17f odst. 1 pro následné použití k pokusům nebo proto, aby jejich tkáně nebo orgány byly použity pro vědecké účely, nebo která chová jiná zvířata především pro tyto účely, ať již v zájmu dosažení zisku či nikoli.

¹⁴⁶ Dodavatelem pokusných zvířat se pro účely zákona na ochranu zvířat proti týrání rozumí fyzická nebo právnická osoba jiná než chovatel pokusných zvířat, která dodává pokusná zvířata pro použití k pokusům nebo proto, aby jejich tkáně a orgány byly použity pro vědecké účely, ať již v zájmu dosažení zisku či nikoli.

¹⁴⁷ Uživatelem pokusných zvířat se pro účely zákona na ochranu zvířat proti týrání rozumí fyzická nebo právnická osoba, která používá pokusná zvířata k pokusům, ať již v zájmu dosažení zisku či nikoli.

poradenství v oblasti dobrých životních podmínek zvířat a zacházení s nimi, zřídit odbornou komisi pro zajišťování dobrých životních podmínek pokusných zvířat a zajistit podmínky pro řádné plnění jejich úkolů. Uživatel pokusných zvířat pak ještě musí určit tzv. vedoucího projektu pokusů, který odpovídá za celkové provedení pokusů v souladu se schváleným projektem pokusů. Všechny tyto a další osoby zacházející s pokusnými zvířaty musí splňovat zákonem předepsanou podmínku odborné způsobilosti.

Samotné provádění pokusu je možné jen na základě předem příslušným státním orgánem schváleného projektu pokusů a v rámci takto schváleného projektu.

K zabezpečení dobrých životních podmínek chovaných pokusných zvířat stanovuje zákon na ochranu zvířat proti týrání jejich chovatelům, dodavatelům a uživatelům řadu povinností péče o ně, požadavků na jejich umístění a pravidel jejich ochrany při přemísťování. Mezi ty základní můžeme řadit především povinnost chovatelů, dodavatelů a uživatelů pokusných zvířat zajistit, aby všechna pokusná zvířata byla umístěna způsobem odpovídajícím jejich zdravotnímu stavu a pohodě za vhodných podmínek prostředí, jež mají být denně kontrolovány, a aby se jim dostávalo náležité péče, krmiva a vody. Zároveň musí být přijata opatření, která zajistí co nejrychlejší odstranění jakýchkoli zjištěných nedostatků nebo jiné než nezbytné bolesti, utrpení, strachu nebo trvalého poškození.

Po ukončení testování zvířete, může být toto vypuštěno zpět do volné přírody nebo umístěno do zájmového chovu, pokud je jeho zdravotní stav vyhovující, nebude tím ohroženo veřejné zdraví, zdraví zvířat ani životní prostředí, a zároveň byla přijata vhodná opatření, na základě kterých budou pokusnému zvířeti zajištěny dobré životní podmínky.

K provedení příslušných ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání přijalo Ministerstvo zemědělství prováděcí vyhlášku č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat, která určuje detailní požadavky na prostory a vybavení zařízení, požadavky na prostředí a jeho kontrolu, rozvádí požadavky týkající se péče a umístění pokusných zvířat a stanoví metody jejich usmrcování, jakož i kritéria přiřazování pokusů do jednotlivých kategorií závažnosti. Nechybí rovněž ani vzory formulářů žádosti o udělení

oprávnění k používání pokusných zvířat, žádosti o udělení oprávnění k chovu pokusných zvířat či žádosti o schválení projektu pokusů.

3.7. Usmrcování zvířat

Úprava usmrcování zvířat obsažená v zákoně na ochranu zvířat proti týrání zahrnuje jednak všeobecný zákaz bezdůvodného usmrcení zvířete, vymezení legálních důvodů usmrcení a ochranu zvířat při usmrcování samotném, a jednak požadavky na porážení hospodářských zvířat a úpravu rituálních porážek.

Usmrcení zvířete zákon chápe jako jakýkoliv zákrok nebo jednání, které způsobí smrt zvířete¹⁴⁸. Základním všeobecným pravidlem je pak zákaz usmrcení zvířete bez zákonného důvodu zakotvený v § 5 odst. 1 „*Je vyjádřením uznání, že živí tvorové mají hodnotu bez ohledu na svůj užitek pro člověka a že je člověk nesmí svévolně zabíjet.*“¹⁴⁹

Taxativní výčet důvodů, za kterých je usmrcení přípustné, tedy legální, obsahuje odstavec druhý. Jsou jimi: (i) využití produktů hospodářského zvířete (chovaného nebo drženého pro produkci potravin, vlny, kůže, kožešin atd.), (ii) slabost, nevléčitelná nemoc, těžké poranění, genetická nebo vrozená vada, celkové vyčerpání nebo stáří zvířete, jsou-li pro další přežívání spojeny s trvalým utrpením (vydat takové zvíře k jinému účelu než neodkladnému a bezbolestnému usmrcení, je považováno za týrání zvířat)¹⁵⁰, (iii) bezprostřední ohrožení člověka zvířetem, (iv) výkon práva myslivosti a rybářství (lov zvěře k obhospodařování jejich stavů), (v) nařízené mimořádné veterinární nebo hygienické opatření při ochraně před nákazami (nařízení porážky nemocných zvířat v případě výskytu nebezpečné nákazy nebo nebezpečí jejího šíření), (vi) ukončení pokusu na pokusném zvířeti, není-li v projektu pokusů stanoveno jinak (za situace, že není možné jeho navrácení do volné přírody či umístění v zájmovém chovu), (vii) regulování populace zvířat v lidské péči a volně žijících zvířat (regulováním populace zvířat se rozumí soubor soustavně prováděných preventivních opatření, která mají přispět k udržení populace v určité zdravotní a genetické kvalitě,

¹⁴⁸ § 3 písm. o) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁴⁹ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 322

¹⁵⁰ § 4 odst. 1 písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání

zejména omezením nepřírozené nabídky potravních zdrojů a možností rozmnožování populace, a jejichž cílem je omezit rizika, která mohou vzniknout nárůstem populace v jejím teritoriu nebo rizika ohrožení populací volně žijících zvířat, a zabránit vzniku utrpení zvířat a nadměrných škod, zejména šíření nález nebo jiných nežádoucích vlivů), (viii) deratizace a opatření v boji proti škodlivým organismům (k ochraně zdraví osob před původci a přenašeči infekčních onemocnění), (ix) uložené zvláštní opatření v případě nemožnosti identifikovat zvíře podle zvláštních právních předpisů a (x) depopulace. V ustanovení § 28a odst. 1 písm. b) nicméně zákon na ochranu zvířat proti týrání připojuje další ze zákonných důvodů usmrcení zvířete, a to usmrcení za účelem provedení zvláštního opatření nařízení snížit počet zvířat.

Jak již bylo uvedeno, zákon na ochranu zvířat proti týrání považuje za týrání zvířat také usmrcení zvířete způsobem působícím mu nepřiměřenou bolest nebo utrpení.¹⁵¹ Usmrcení tedy musí proběhnout co možná nejrychleji, bezbolestně a některou z vhodných metod. Zakázanými metodami usmrcování jsou utopení a jiné metody udušení včetně použití farmak typu myorelaxantů, použití takových látek a přípravků, jejichž dávkování neuvede zvíře do hlubokého celkového znecitlivění a bezpečně nezpůsobí následnou smrt. Dále ubití, ubodání nebo jiné metody, které zvířeti způsobí nepřiměřenou bolest nebo utrpení, použití elektrického proudu, pokud nenastane okamžitá ztráta vědomí a použití lepů a jiných podobných prostředků, které dlouhodobě omezují pohyb zvířete tak, že k usmrcení zvířete dochází v důsledku nedostatku potravy nebo tekutin anebo v důsledku jiných metabolických poruch. Kromě toho je zakázána výroba, dovoz a prodej čelistových a lepících pastí.

Vyjmenované metody jsou zvláště krutými způsoby usmrcení, při kterých zvířata umírají příliš dlouho nebo velmi bolestivě a naplňují tak znaky utýrání, kterým se rozumí *„přivození smrti zvířete v důsledku bolestivého anebo jinou trýzeň zvířeti působícího jednání člověka, které zvíře přežije, ale které má za následek nutnost jeho utracení pro následky z utrpení, anebo usmrcení zvířete zakázanými metodami“*.¹⁵²

K ochraně zvířat při samotném usmrcování slouží mimojiné úprava utracení zvířete. To je definováno jako *„usmrcení zvířete, pokud možno bezbolestně,*

¹⁵¹ § 4 odst. 1 písm. o) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁵² § 3 písm. r) zákona na ochranu zvířat proti týrání

*stanovenými veterinárními prostředky a vybavením, provedené veterinárním lékařem, nebo osobou pod jeho kontrolou, nebo provedené v rámci schváleného projektu pokusů osobou odborně způsobilou k navrhování pokusů nebo projektů pokusů anebo osobou odborně způsobilou k provádění pokusů na pokusných zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat“.*¹⁵³ Smí je tedy provádět pouze veterinární lékař nebo zletilá osoba, tato však pouze pod odborným dohledem veterinárního lékaře, či osoba odborně způsobilá k navrhování pokusů nebo provádění pokusů na pokusných zvířatech, péči o pokusná zvířata a usmrcování pokusných zvířat.

Osoby provádějící usmrcení zvířete jsou dále povinny přesvědčit se, že zvíře je podle prokazatelných příznaků mrtvé.

Zvláštní úpravu usmrcování obsahuje zákon pro porážku hospodářských zvířat. Tou je dle § 3 písm. o) „*usmrcení jatečného zvířete za účelem využití jeho produktů*“. Definici jatečného zvířete podává veterinární zákon v § 3 odst. 1 písm. d): „*hospodářské zvíře, jež je určeno k porážce a jatečnému zpracování a jehož maso je určeno k výživě lidí*“.

Provádět porážku jatečných zvířat mohou pouze osoby s náležitou odbornou způsobilostí, tedy osoby, které získaly středoškolské vzdělání s výučním listem v oboru řezník, středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou v oboru technologie potravin, středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou v oboru veterinářství nebo vyšší odborné vzdělání v oboru veterinářství, nebo vysokoškolské vzdělání na vysoké škole, která uskutečňuje studijní programy v oblasti veterinárního lékařství a hygieny nebo v oblasti zemědělství se zaměřením na veterinární oblast.

Pokud je přežívání nemocného, vyčerpaného nebo zraněného zvířete spojeno s jeho nepřiměřeným utrpením, provede se dle ustanovení § 5b jeho porážka nebo utracení na místě, kde k nemoci, vyčerpaní nebo zranění zvířete došlo. Přepravovat taková zvířata k porážce na jatkách je možné jen po předchozím vyšetření a zhodnocení jejich stavu veterinárním lékařem, který způsobilost zvířete pro přepravu posoudí. Před započítím přepravy je chovatel povinen se přesvědčit, že zvíře bude na jatkách přijato,

---

¹⁵³ § 3 písm. p) zákona na ochranu zvířat proti týrání

a provést opatření, aby zvíře bylo přepravováno šetrně, nejkratší cestou a na nejbližší jatky. Délka cesty nesmí překročit 100 km.

Zákon na ochranu zvířat proti týrání dále stanoví požadavky na uspořádání, vybavení a konstrukci jatek, stejně jako na omračování zvířat před jejich usmrcením. Nákresy a popis stanovených míst na hlavě vybraných druhů zvířat pro vedení omračovacího úderu a umístění mechanického omračovacího nástroje stanoví prováděcí vyhláška č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování.

V ustanovení § 5f zákon na ochranu zvířat proti týrání upravuje také specifika porážení zvířat pro potřeby církví a náboženských společností, jejichž náboženské obřady stanoví zvláštní metody porážky zvířat, tzv. rituální porážky. Každá taková porážka, při níž jsou použity zvláštní metody musí být předem oznámena Ministerstvu zemědělství a zájemce (náboženská společnost) musí požádat o její povolení.

4. Deliktní odpovědnost

Právní zakotvení základních pravidel a povinností při nakládání se zvířaty dost dobře nemůže stačit bez stanovení adekvátní odpovědnosti a sankcí v případě jejich porušení. Má-li totiž mít právní úprava, jejímž účelem je ochrana určitých hodnot či zájmů (v našem případě zájem na ochraně zvířat) nějaký význam, je nepochybně nezbytné stanovit také to, co nastane, nechovají-li se subjekty práva v souladu s povinnostmi, které jim právní předpisy ukládají. Porušení právní normy, tedy právní povinnosti, ať již se jedná o protiprávní jednání nebo opomenutí, má obvykle za následek vznik právní odpovědnosti.

Odpovědnost deliktní, která má sloužit především k potrestání nežádoucího protiprávního jednání a k jakési prevenci dalšího podobného jednání v budoucnosti, můžeme podle závažnosti protiprávního jednání dělit na odpovědnost správněprávní nebo trestněprávní. To znamená, že určitým chováním může být spáchán přestupek nebo správní delikt (odpovědnost správněprávní), nebo se již v důsledku závažnosti takového jednání a jeho vyšší společenské nebezpečnosti může jednat o trestný čin (odpovědnost trestněprávní).

4.1. Správněprávní odpovědnost

Správněprávní odpovědnost je obecně odpovědností za tzv. správní delikty v širším slova smyslu neboli taková protiprávní jednání, za která je možné uložit správněprávní sankci. Správní delikty se projednávají ve správním řízení a sankce za ně ukládají správní orgány. Správního deliktu v širším slova smyslu se mohou dopustit jak fyzické osoby, tak osoby právnické. Pokud se správního deliktu v širším slova smyslu svým jednáním dopustí fyzická osoba, nazýváme takové jednání přestupkem. Pokud se správního deliktu v širším slova smyslu dopustí právnická osoba nebo fyzická osoba oprávněná k podnikání (v souvislosti s tímto podnikáním), mluvíme o správním deliktu v užším slova smyslu. Obecnou právní úpravu týkající se přestupků, včetně procesního postupu jejich projednávání, obsahuje zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Speciální skutkové podstaty přestupků pak najdeme ve velkém množství speciálních zákonů.

Správní delikty na rozdíl od přestupků nejsou kodifikovány v jednom zákoně, právní úpravu tak obsahují jednotlivé zákony, ve kterých jsou dané správní delikty obsaženy.¹⁵⁴

Speciální úpravu přestupků fyzických osob a správních deliktů právnických osob (či fyzických osob podnikatelů) nalezneme i na úseku právní úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči.

Stěžejní úpravu správněprávní odpovědnosti při zacházení se zvířaty obsahuje zákon na ochranu zvířat proti týrání ve své části sedmé Správní delikty. V ustanovení § 27 tento zákon stanoví, že se fyzická osoba dopustí přestupku např. tím, že propaguje týrání zvířat, týrá zvíře nebo utýrá zvíře, usmrtí zvíře, aniž by byl naplněn důvod uvedený v § 5 odst. 2, poruší zákaz odchyty podle § 14 odst. 7, či provede nebo přikáže provést pokus bez předchozího schválení státním orgánem. Specifické skutkové podstaty pak v dalších odstavcích upravuje pro chovatele odlišně dle jejich typu. Fyzická osoba se jako chovatel dopustí přestupku tím, že mimojiné poruší povinnost týkající se podmínek chovu psa nebo kočky stanovenou v § 7a odst. 1, prodá nebo daruje zvíře v zájmovém chovu osobě mladší 15 let nebo omezené na svéprávnosti, či neučiní opatření proti úniku zvířat podle § 13 odst. 1. Chovatel hospodářských zvířat se pak dopustí přestupku tím, že nevyžádá vyšetření a zhodnocení stavu zvířete veterinárním lékařem podle § 5b odst. 2, nezajistí provádění prohlídky hospodářských zvířat podle § 11 odst. 1, neučiní opatření nezbytná pro zabránění úniku hospodářských zvířat nebo nemá k dispozici nástroje a pomůcky uvedené v § 11 odst. 2, nebo nedodrží minimální standardy pro chov hospodářských zvířat podle § 12c odst. 3 atd. Ve všech případech přestupků se odpovědnost uplatní pouze tehdy, pokud se jedná o zaviněné jednání, ve formě úmyslu nebo nedbalosti (obecně postačuje zavinění z nedbalosti, v některých výjimečných případech může zákon stanovit, že je třeba úmysl). Jedná se tedy o subjektivní odpovědnost.

Objektivně odpovědné, tedy bez ohledu na zavinění, jsou právnické osoby a podnikající fyzické osoby za správní delikty vyjmenované v § 27a zákona na ochranu zvířat proti týrání.

---

¹⁵⁴ Právní poradna Franka Bolda. *Správněprávní, trestní a civilní odpovědnost - kterou zvolit?* [online]. [cit. 1. 9. 2015]. Dostupné z: <http://frankbold.org/poradna/kategorie/odpovednost/rada/spravnepravni-trestni-a-civilni-odpovednost-kerou-zvolit>

Skutkové podstaty těchto deliktů se převážně shodují s přestupky fyzických osob vymezených v § 27. Pro zmírnění jsou zde dány liberační důvody. Dle ustanovení § 28 odst. 1 „Právní osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.“

Příslušné správní řízení vede v prvním stupni obecní úřad obce s rozšířenou působností s výjimkou případů porušení obecně závazné vyhlášky obce, kde bude v prvním stupni příslušná obec.¹⁵⁵ „Jejich povinností je vyžádat si v řízení o správním deliktu odborné vyjádření krajské veterinární správy, které je pro toto řízení závazné (§ 24a odst. 5) To znamená, že orgán obce nemůže sám posuzovat odborné otázky související se spácháním deliktu (např. zda jednání pachatele naplnilo znaky týrání ve smyslu § 4), zde se striktně aplikuje zásada odbornosti. Všechny ostatní aspekty vedení řízení však zajišťuje orgán obce, a to se znalostí místních podmínek.“¹⁵⁶ K tomu se srovnatelně vyjádřil též Krajský soud v Hradci Králové ve svém rozhodnutí ze dne 16. 8. 2011, č. j. 51 A 21/2010 – 49: „O tom, zda byl spáchán přestupek týrání zvířat ve smyslu § 4 odst. 1 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, rozhoduje příslušný správní orgán v přestupkovém řízení, nikoli orgán veterinární správy. Ten totiž v takovýchto případech pouze vydává závazné stanovisko ve smyslu § 149 správního řádu z roku 2004, které není samostatným rozhodnutím ve správním řízení. Účelem závazného stanoviska je toliko podat odborné závěry k projednávané věci, v daném případě to, zda se jednalo o týrání zvířat, či nikoliv. Právní hodnocení přestupkové věci do něj však nepatří, a proto obsahuje-li je, jako by nebylo.“

Správněprávní sankce, jež lze za uvedené přestupky a správní delikty dle zákona na ochranu zvířat proti týrání uložit, mají převážně formu pokuty, jejíž výše závisí na správním uvážení příslušného orgánu. Mimo to se výše pokuty stupňuje též dle závažnosti spáchaného přestupku, a to s horními hranicemi do 50.000,- Kč, do 200.000,- Kč a do 500.000,- Kč¹⁵⁷. Vedle peněžní sankce může správní orgán v případě těch nejzávažnějších porušení uložit i zákaz činnosti, propadnutí zvířete či zákaz chovu zvířat až na pět let.¹⁵⁸

¹⁵⁵ § 28 odst. 6 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁵⁶ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 381

¹⁵⁷ § 27 odst. 12, § 27a odst. 20 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁵⁸ § 27 odst. 13, § 27a odst. 21 zákona na ochranu zvířat proti týrání

Paralelně se správní sankcí může správní orgán uložit i tzv. preventivní a nápravná opatření, zvláštní opatření, jež ukládají faktické konání nebo zdržení se něčeho. Jsou jimi dle ustanovení § 28a odst 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání:

- umístění zvířete do náhradní péče,
- nařízení zajistit opatření ke snížení počtu zvířat,
- nařízení pozastavení činnosti,
- nařízení utracení zvířete odborně, pokud je dán důvod k usmrcení zvířete podle § 5 odst. 2 písm. b),
- nařízení chovateli umožnit provádění péče o zvíře jinou osobou na pozemku, ve stájích nebo v jiných objektech chovatele, kde se zvíře nachází.

Relativní novinkou na tomto poli je oprávnění správního orgánu uložit i tzv. předběžnou náhradní péči o zvíře. Přibyla i další zvláštní opatření zařazená mimo výše uvedený výčet. Jedná se o již zmíněný zákaz chovu zvířat (§ 27b odst. 1), propadnutí týraného zvířete (§ 27b odst. 2) nebo zabrání týraného zvířete (§ 27c), a závazný pokyn k odstranění zjištěných nedostatků (§ 22 odst. 1 písm. l; v dispozici krajské veterinární správy). Propadnutí, či zabrání zvířete se liší od náhradní péče o zvíře tím, že pachatel přestává být vlastníkem zvířete a nehradí ani náklady spojené s další péčí o ně. Vlastnictví propadlého či zabraného zvířete přechází na stát, který jej může převést na vhodnějšího chovatele. „Umístění týraných zvířat do náhradní péče má za následek pouze omezení vlastnického práva (vlastník ztrácí možnost, aby sám toto zvíře choval) za účelem naplnění smyslu zákona na ochranu zvířat vyjádřeného v jeho § 1 odst. 1 (srov. též poslední výrok rozhodnutí o zvláštním opatření: „Zvířata budou vrácena chovateli, pomínou-li důvody k umístění do náhradní péče a zajistí-li chovatel potřebné podmínky tak, aby byl schopen plnit povinnosti dané zákonem“).”

Rozhodnutí o těchto zvláštních opatřeních vydává obecní úřad obce s rozšířenou působností na návrh krajské veterinární správy.¹⁵⁹ Náklady spojené s umístěním týraného zvířete do náhradní péče a s následnou péčí o něj ponese osoba, již bylo zvíře

---

¹⁵⁹ § 28a odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

odebráno.¹⁶⁰ „Jde tudíž o náklady, které by v případě řádné péče z titulu vlastnického práva vynakládal vlastník skotu, resp. jeho chovatel.“¹⁶¹ Obdobně hradí náklady na léčení zvířete, které bylo týráno a poškozeno tak na svém zdraví, osoba, jež tento stav způsobila, i když přesahují hodnotu zvířete.¹⁶² Náklady spojené se snížením počtu zvířat nebo s utracením zvířat hradí chovatel.¹⁶³

Speciální úpravu správněprávní odpovědnosti při nakládání se zvířaty obsahuje ve svých ustanoveních mimojiné i veterinární zákon.

Ve smyslu veterinárního zákona se přestupku dopustí zejména fyzická osoba, jež při zacházení se zvířaty nesplní nebo poruší své povinnosti chovatele stanovené v § 4 a § 5 odst. 1 písm. a) až d) tohoto zákona, tedy např. nechová zvířata způsobem, v prostředí a podmínkách, které vyžadují jejich biologické potřeby, fyziologické funkce a zdravotní stav a nepředchází poškození jejich zdraví, nezabezpečí provádění vyšetření, zdravotních zkoušek a povinných preventivních a diagnostických úkonů v rámci veterinární kontroly zdraví, k napájení či krmení zvířat nepoužívá vodu, která neohrožuje zdravotní stav zvířat a zdravotní nezávadnost jejich produktů, či jen zdravotně nezávadná krmiva; nebo jež nesplní nebo poruší povinnosti stanovené k ochraně před nákazami a nemocemi přenosnými ze zvířat na člověka.¹⁶⁴

Úprava správních deliktů právnických osob či podnikajících fyzických osob vesměs kopíruje výše uvedenou úpravu přestupků. Za zmínku jistě také stojí odpovědnost pořadatele svodu zvířat nebo provozovatele cirkusu nebo jiného veřejného vystoupení se zvířaty za nesplnění či porušení povinnosti požádat obec o povolení konání svodu zvířat.¹⁶⁵

Správněprávní trestání je ve veterinárním zákoně řešeno taktéž formou peněžních pokut, jejichž výše se odvíjí od stupně závažnosti správního deliktu. Za přestupek lze fyzické osobě uložit pokutu do 5.000,- Kč v blokovém řízení, do 10.000,- Kč, do 20.000,- Kč, a do 50.000,- Kč. Za správní delikt uloží správní orgán pokutu ve vyšší

---

¹⁶⁰ § 28a odst. 3 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁶¹ rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 8. 2011, č. j. 51 A 21/2010 – 49

¹⁶² § 28a odst. 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁶³ § 28a odst. 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁶⁴ § 71 odst. 1 veterinárního zákona

¹⁶⁵ § 72 odst. 1 veterinárního zákona

sazbě, do 50.000,- Kč, do 300.000,- Kč, do 500.000,- Kč, do 1.000.000,- Kč, a až do 2.000.000,- Kč za nesplnění nebo porušení povinnosti vyplývající z mimořádných veterinárních opatření

Správní delikty podle tohoto zákona v prvním stupni projednává krajská veterinární správa, v jejímž obvodu ke spáchání správního deliktu došlo, s výjimkou vyjmenovaných správních deliktů, jež v prvním stupni projednává Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv či celní úřad.

4.2. Trestněprávní odpovědnost

V případech porušení právních povinností, k jejichž potrestání se jeví použití prostředků správněprávní odpovědnosti jako nedostatečné, přichází na řadu odpovědnost trestněprávní, jež je odpovědností za trestné činy neboli taková protiprávní jednání, za která je možné uložit trestněprávní sankci.

Jednou z obecných zásad našeho právního řádu je zásada přiměřenosti, dále rozvinutá trestněprávní zásadou subsidiarity trestní represe. Na jejím základě je trestní právo chápáno jako krajní, poslední řešení, tzv. ultima ratio, které má zákonem chráněným zájmům poskytovat podpůrnou ochranu a uplatnit se jen v případech, kdy nepostačuje mimotrestní řešení (např. uplatnění správněprávní odpovědnosti a správního potrestání). Trestní odpovědnost se proto zásadně uplatňuje u těch protiprávních jednání, které jsou nadány větší mírou společenské škodlivosti.¹⁶⁶

Trestní odpovědnost se uplatní pouze tehdy, pokud se jedná o zaviněné jednání, ve formě úmyslu nebo nedbalosti (obecně platí, že je třeba úmysl, v některých výjimečných případech může zákon výslovně stanovit, že postačuje zavinění z nedbalosti). Jedná se tedy o odpovědnost subjektivní.

Obecnou právní úpravu týkající se trestných činů obsahuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Ve vztahu k ochraně životního prostředí trestní zákoník upravuje

---

¹⁶⁶ Právní poradna Franka Bolda. *Správněprávní, trestní a civilní odpovědnost - kterou zvolit?* [online]. [cit. 1. 9. 2015]. Dostupné z: <http://frankbold.org/poradna/kategorie/odpovednost/rada/spravnepravni-trestni-a-civilni-odpovednost-kerou-zvolit>

několik relevantních skutkových podstat v samostatné hlavě VIII. v § 293 – § 308. Jednak jsou zde zakotveny obecné skutkové podstaty pro postižení trestných činů proti životnímu prostředí a dále zvláštní skutkové podstaty k ochraně životního prostředí, mezi nimiž nalezneme i úpravu trestných činů na poli ochrany zvířat při nakládání s nimi, a to konkrétně v § 302 trestný čin týrání zvířat a v § 303 trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti.

Trestného činu týrání zvířat podle § 302 odst. 1 trestního zákoníku se dopustí ten, kdo týrá zvíře buď zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, nebo surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném. Pachateli za takové jednání hrozí trest odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci. V odstavci druhém trestní zákoník stanoví tzv. kvalifikovanou skutkovou podstatu postiženou vyšší trestní sazbou. Přísněji tak bude potrestán ten, kdo se dopustí týrání zvířat a za tento trestný čin již byl v posledních třech letech odsouzen či potrestán, anebo způsobí-li týranému zvířeti trvalé následky na zdraví či smrt.¹⁶⁷ Nejprísněji trestný bude ten, kdo spáchá týrání zvířat na větším počtu zvířat.¹⁶⁸

Zde je vhodné upozornit na několik skutečností. Předně, trestní zákoník pro své potřeby nedefinuje pojem zvíře. „*Je zřejmé, že vzhledem k povaze trestního zákoníku a jeho ustanovením s blanketní dispozicí se pro účely trestní odpovědnosti použije výklad pojmu „zvíře“ podle právních předpisů z oblasti zvláštní části systému práva životního prostředí, konkrétně zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání.*“¹⁶⁹ Dále trestní zákoník neobsahuje ani definici toho, co se rozumí týráním zvířete. Odbornou literaturou na úseku trestního práva je tento pojem vykládán jako „*určitý způsob zlého nakládání s živým tvorem, které mu působí nějaké útrapy a příkoří.*“¹⁷⁰ V této souvislosti opět platí výše uvedené. Pro legální výklad obsahu pojmu týrání zvířete je nutno odkázat na definici uvedenou v § 4 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

---

¹⁶⁷ Dle § 302 odst. 2 trestního zákoníku takovému pachateli hrozí trest odnětí svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákaz činnosti.

¹⁶⁸ Dle § 302 odst. 3 trestního zákoníku takovému pachateli hrozí trest odnětí svobody na jeden rok až pět let.

¹⁶⁹ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 398.

¹⁷⁰ MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 404 poznámka pod čarou č. 912.

Další skutečností, kterou je třeba zdůraznit, je fakt, že k naplnění objektivní stránky trestného činu týrání zvířat tak, jak jej vymezuje trestní zákoník, nepostačuje samotné týrání zvířete, nýbrž je k němu třeba připojit alespoň jeden z trestním zákoníkem alternativně vyžadovaných způsobů týrání, a to buď zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo surovým či trýznivým způsobem, k němuž došlo veřejně nebo na místě veřejně přístupném. Výkladu pojmu „týrání zvířat na místě veřejně přístupném“ se věnuje Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011, jež mimo jiné uvedl, že „*Trestný čin týrání zvířat byl spáchán na místě veřejnosti přístupném ve smyslu § 302 odst. 1 písm. b) TrZ i tehdy, jestliže se ho pachatel dopustil sice v soukromém prostoru, do něhož není volný přístup, pokud ovšem veřejnost mohla negativně vnímat projevy týrání z jiného veřejně přístupného místa, např. ze sousedního pozemku, který nebyl dostatečně oddělen ani oplocením.*“

Kromě toho se soud v tomto rozhodnutí vyjádřil také k pojmu „větší počet zvířat“. Zde dospěl k závěru, že minimálním počtem zvířat k naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby u trestného činu týrání zvířat, je sedm zvířat.¹⁷¹ S tímto názorem se však nemohu ztotožnit. Počet sedm mi jako odůvodnění použití vyšší trestní sazby přijde příliš vysoký. Znamená to totiž, že obzvláště krutý pachatel, který se dopustí bolestivého, zraňujícího jednání „pouze“ např. na šesti zvířatech, bude postižen jen poloviční sazbou, protože mu k přísnějšímu trestu chybí jedno trpící zvíře. Přikláněla bych se tedy k zavedení právní úpravy, kdy by vyšší trestní sazbou byl ohrožen pachatel, jež se dopustí trestného činu týrání zvířat již na třech a více zvířatech.

Vhodnější úpravu bych dále navrhovala provést ohledně subjektu tohoto trestného činu. Současný trestní zákoník totiž neklade žádné požadavky na vlastnosti pachatele trestného činu týrání zvířat. To je nepochybně žádoucí, neboť pachatelem tohoto činu může být kterákoliv fyzická osoba, a to bez ohledu na to, zda disponuje vlastnickým právem ke zvířeti, či nikoliv. Méně vhodná je však už absence přísnějšího postihu právě vlastníků zvířat, osob majících k nim vztah, či osob za ně odpovědných, jež těchto okolností zneužijí a dopustí se týrání zvířat.

Přinejmenším nešťastným mi také přijde fakt, že uvedená úprava trestného činu týrání zvířat požaduje dle § 302 odst. 2 trestního zákoníku k odůvodnění použití vyšší

---

¹⁷¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

trestní sazby recidivu pachatele tohoto trestného činu, ale už nikoliv recidivu v případě pachatele přestupku či jiného správního deliktu na úseku týrání zvířat podle zákona na ochranu zvířat proti týrání. V praxi tak jistě dochází k tomu, že protiprávní jednání širokou veřejností vnímaná jako recidiva, nejsou recidivou z formálního hlediska tak, jak je vymezeno v § 302 odst. 2 trestního zákoníku, a nejsou tudíž podle tohoto ustanovení postihována.

Jednání, jež odpovídá skutkové podstatě trestného činu týrání zvířat, lze v jednočinném souběhu postihnout i dle ustanovení § 228 trestního zákoníku upravujícího trestný čin poškození cizí věci, neboť, jak je pojednáno v podkapitole 2.1.4. o občanskoprávní povaze zvířete, ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze. Takový postup je pochopitelně možné zvolit pouze za situace, kdy pachatel není zároveň vlastníkem předmětného zvířete.

Vedle úpravy postihu úmyslného týrání zvířat, obsahuje trestní zákoník ve svém § 303 rovněž úpravu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti. Trestem odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci bude potrestán ten, kdo z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt. Přísněji trestný (odnětím svobody až na dvě léta) bude ten, kdo takovým činem způsobí smrt nebo trvalé následky na zdraví většímu počtu zvířat.

Pachatel tohoto trestného činu je zde již oproti úpravě trestného činu týrání zvířat vymezen úžeji. Bude jím pouze fyzická osoba, jež má povinnost pečovat o zvíře, které má ve své dispozici. „*Pro trestnost jednání je podstatné, aby zvíře bylo ve vlastnictví pachatele, nebo aby pachatel byl povinen se o zvíře z nějakého důvodu starat (na základě pronájmu, výpůjčky, kdy držitel chce zvíře po přechodnou dohodnutou dobu sám užívat, chovat, atd., ale i prosté přenechání zvířete vlastníkem někomu jinému, aby se o zvíře postaral v době jeho nepřítomnosti z důvodu čerpání dovolené či pracovní cesty, víkendové rekreace apod.)*.“¹⁷²

Jednání pachatele tohoto trestného činu vyžaduje nedbalost v podobě hrubé nedbalosti. Podle ustanovení § 16 odst. 2 trestního zákoníku je trestný čin spáchán

---

¹⁷² MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 407.

z hrubé nedbalosti, jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákoníkem.

K posouzení trestní odpovědnosti je dále určující vymezení toho, co se rozumí „zanedbáním potřebné péče“. Trestní zákoník výklad nepodává. Půjde tedy především o zanedbání welfare zvířat, příznivých životních podmínek, jak je vymezuje zákon na ochranu zvířat proti týrání. „*V praxi se tak bude jednat např. o neposkytování krmiva a vody, ponechání zvířete na místech s negativním působením povětrnostních vlivů (vysokých teplot, intenzivního slunečního záření, nebo naopak velkých mrazů, silného studeného větru apod.), umístění většího počtu zvířat do stísněných prostorů, zanedbání hygienických podmínek, zanedbání úklidu místa ustájení zvířat atd.*“¹⁷³

Jako další trestné činy upravené k ochraně zvířat můžeme jmenovat v § 304 upravený trestný čin pytláctví, v § 305 upravený trestný čin neoprávněné výroby, držení a jiného nakládání s léčivy a jinými látkami ovlivňujícími užitek hospodářských zvířat, a v § 306 upravený trestný čin šíření nakažlivé nemoci zvířat.

Úpravě trestněprávní odpovědnosti v oblasti nakládání se zvířaty je v neposlední řadě nutno vytknout nedostatečnou úpravu trestní odpovědnosti právnických osob. Jak je stanoveno v § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, právnické osoby jsou trestně odpovědné za zde vymezené trestné činy. Mezi těmito však nenalezneme žádný týkající se ochrany zvířat v lidské péči. Přitom není výjimkou, že se právnické osoby (např. zemědělská družstva) dopouštějí týrání zvířat či neposkytnutí odpovídající péče. Dostačující rovněž není vyvozovat trestní odpovědnost fyzických osob jednajících jménem, na pokyn, či v souladu s pravidly a standardy stanovenými danou právnickou osobou.

---

¹⁷³ ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník komentář II*. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 2750.

5. Institucionální zajištění ochrany zvířat v lidské péči

Stejně jako nelze účinně regulovat nakládání se zvířaty v lidské péči bez současného upravení případné odpovědnosti a sankcí za porušení zákonných povinností, nelze rovněž účinně vynucovat dodržování zákonných ustanovení bez zakotvení příslušného institucionálního zajištění orgány, jež zajistí výkon státní správy v dané oblasti a jež budou kontrolovat a dozorovat dodržování stanovených pravidel, případně vyvozovat důsledky.

Státní správa v oblasti úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči je specifická širokým okruhem orgánů, které jsou stanoveny jak v hlavních právních předpisech, jako je zákon na ochranu zvířat proti týrání a veterinární zákon, tak v právních předpisech vedlejších neboli doplňkových (zákon o krmivech, zákon o myslivosti atd.), které rovněž mají stanoveny správní orgány s působností ve svěřené oblasti ochrany zvířat.

Výčet orgánů a jejich působnost na poli ochrany zvířat proti týrání nalezneme v části šesté zákona na ochranu zvířat proti týrání, konkrétně v ustanovení § 19. Jsou jimi Ministerstvo zemědělství zahrnující Ústřední komisi pro ochranu zvířat, Státní veterinární správa, státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů, Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany v rámci jejich působnosti, obecní úřady obcí s rozšířenou působností, a ve vymezeném rozsahu též obce.

Jednotlivé správní orgány na úseku veterinární péče jsou pak specifikovány ve veterinárním zákoně v ustanovení § 43. Státní správu ve věcech veterinární péče vykonávají Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo obrany a Ministerstvo vnitra, obce, orgány veterinární správy.

5.1. Ministerstvo zemědělství

Ústředním orgánem státní správy pro oblast zemědělství¹⁷⁴, vodního hospodářství¹⁷⁵ a pro potravinářský průmysl je dle ustanovení § 15 tzv. kompetenčního

---

¹⁷⁴ s výjimkou ochrany zemědělského půdního fondu

¹⁷⁵ s výjimkou ochrany přirozené akumulace vod

zákona¹⁷⁶ Ministerstvo zemědělství. To je rovněž ústředním orgánem státní správy myslivosti a rybářství a do jeho gesce náleží výslovně, mimo jiné, i veterinární péče a péče o ochranu zvířat proti týrání. Ministerstvo zemědělství dále řídí řadu orgánů státní správy např. Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci, Státní veterinární správu České republiky, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský a Českou plemenářskou inspekci.

Zákon na ochranu zvířat proti týrání v ustanovení § 20 svěřuje do působnosti Ministerstva zemědělství zejména tyto činnosti, jež je třeba zajišťovat na celostátní úrovni:

- projednávat, koordinovat a kontrolovat plnění úkolů ochrany hospodářských zvířat, pokusných zvířat, zvířat v zájmových chovech, včetně zvířat v zoologických zahradách, a předkládat příslušným státním orgánům návrhy na nezbytná opatření,
- spolupracovat s ostatními ústředními orgány státní správy, Akademií věd České republiky, vysokými školami a právníckými osobami zabývajícími se ochranou nebo chovem zvířat, které se podílejí na plnění úkolů ochrany zvířat,
- schvalovat statut a jednací řád Ústřední komise pro ochranu zvířat a výboru pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely,
- rozhodovat o udělení, změně nebo odnětí povolení k porážce zvířat pro potřeby církví a náboženských společností, jejichž náboženské obřady stanoví zvláštní metody porážky zvířat,
- rozhodovat o udělení, změně, pozastavení nebo odnětí oprávnění k chovu, dodávce a používání pokusných zvířat.

Ministerstvo zemědělství dále uděluje povolení a akreditaci školícím pracovištím k pořádání vzdělávacích kurzů na úseku ochrany zvířat proti týrání, ve spolupráci se

---

¹⁷⁶ Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky

Státní veterinární správou provádí zkoušky pro získání odborné způsobilosti v těchto kurzech, a vydává osvědčení o úspěšném složení zkoušky.

Veterinární zákon ustanovením § 44 ukládá Ministerstvu zemědělství stanovit hlavní směry rozvoje a úkoly veterinární péče a kontrolovat jejich plnění. Jako ústřední orgán Ministerstvo zemědělství také řídí výkon státní správy ve věcech veterinární péče a rozhoduje o opravných prostředcích proti rozhodnutím Ústřední veterinární správy. Jeho úkolem je rovněž schvalovat programy ozdravování zvířat a zásady pro vypracování pohotovostních plánů, a též sledovat nákazové situace. V oblasti nálezů zřizuje Ministerstvo zemědělství jako svůj trvalý poradní orgán Ústřední nálezovou komisi.

K plnění úkolů stanovených § 20 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání zřídil ministr zemědělství jako svůj odborný poradní orgán na úseku ochrany zvířat **Ústřední komisi pro ochranu zvířat (ÚKOZ)**. Ta tedy působí v rámci Ministerstva zemědělství, je organizačně začleněna do jeho struktury, je jeho součástí, ministerstvo organizuje a zabezpečuje její řádné fungování. Ministr zemědělství po dohodě s ministrem životního prostředí jmenuje a odvolává její členy včetně předsedy, a to z odborníků navržených příslušnými státními orgány a právníckými osobami zabývajícími se ochranou nebo chovem zvířat, které se podílejí na plnění úkolů ochrany zvířat. Činnost Ústřední komise se odehrává celkem ve čtyřech výborech:

- a) výbor pro ochranu hospodářských zvířat,
- b) výbor pro ochranu zvířat v zájmových chovech,
- c) výbor pro ochranu volně žijících zvířat,
- d) výbor pro ochranu pokusných zvířat.

Předsedové těchto výborů spolu s předsedou komise, jež stojí v jejím čele, tvoří radu Ústřední komise. Ta řídí činnost Ústřední komise mezi jejími zasedáními a koordinuje činnost výborů. Další podrobnosti o složení a způsobu rozhodování Ústřední komise stanoví statut a jednací řád Ústřední komise.¹⁷⁷ Komise se formou právně nezávazných

---

¹⁷⁷ § 21 zákona na ochranu zvířat proti týrání

stanovisek, vyjádření, výzev či upozornění vyjadřuje k aktuálním tématům na poli ochrany zvířat.¹⁷⁸

K ochraně zvířat používaných pro vědecké účely Ministerstvo zemědělství zřídilo **výbor pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely**. Tento výbor poskytuje státním orgánům příslušným ke schvalování projektů pokusů poradenství, pokud jde o získání, chov a umístění pokusných zvířat, péči o ně a používání pokusných zvířat k pokusům, a zaručuje, že jsou sdíleny osvědčené postupy. V souladu s právními předpisy Evropské unie za účelem zamezení opakování pokusů přijímá údaje o pokusech provedených v ostatních členských státech a o jejich výsledcích. Předsedu a členy výboru jmenuje a odvolává ministr zemědělství. Další podrobnosti o složení a způsobu činnosti výboru pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely stanoví statut a jednací řád výboru pro ochranu zvířat používaných pro vědecké účely.¹⁷⁹

5.2. Státní veterinární správa

Podle ustanovení § 47 veterinárního zákona je Státní veterinární správa orgánem veterinární správy a správním úřadem s celostátní působností podřízeným Ministerstvu zemědělství. Je organizační složkou státu. Svou působnost vykonává Ústřední veterinární správou a krajskými veterinárními správami, jež vykonávají svou působnost ve věcech veterinární péče na území, které je shodné s územím krajů, a Městskou veterinární správou v Praze, která vykonává působnost krajské veterinární správy na území hlavního města Prahy. Mezi její základní úkoly patří kromě péče o zdraví zvířat a jejich ochranu před nákazami dle veterinárního zákona, také ochrana pohody zvířat a ochrana před jejich týráním podle zákona na ochranu zvířat proti týráním.

Krajské veterinární správy plní v souladu s ustanovením § 22 odst. 1 zejména tyto úkoly:

- a) plní úkoly vyplývající pro ně z přímo použitelných předpisů Evropské unie

---

¹⁷⁸ Stanoviska a názory Ústřední komise pro ochranu zvířat jsou dostupná [online] na adrese: <http://eagri.cz/public/web/mze/ochrana-zvirat/ustredni-komise-pro-ochranu-zvirat/stanoviska-a-nazory/>

¹⁷⁹ § 20b zákona na ochranu zvířat proti týráním

- b) vydávají, mění nebo odnímají rozhodnutí o povolení chovu druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči,
- c) stanoví veterinární podmínky pro provádění pokusů na zvířatech a pro provádění porážky pro potřeby církví a náboženských společností,
- d) plní úkoly spojené s depopulací,
- e) a jiné.

Jejich hlavní činností je však výkon státního veterinárního dozoru¹⁸⁰ podle veterinárního zákona a dozoru nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám zákonem na ochranu zvířat proti týrání.¹⁸¹

Pověřen výkonem dozoru může být pouze odborný pracovník s vysokoškolským vzděláním v oblasti veterinárního lékařství a hygieny, který získal osvědčení o způsobilosti po úspěšném složení zkoušek podle zkušebního řádu¹⁸² a prokázal v rámci zkoušky znalost právních předpisů vztahujících se k činnosti jím vykonávané.¹⁸³

Pracovníkům orgánů ochrany zvířat pověřeným výkonem dozoru jsou v ustanovení § 25 zákona na ochranu zvířat proti týrání stanovena oprávnění k výkonu jejich činnosti – např. vstupovat do zařízení chovatele pokusných zvířat, do objektů a na místa, kde se konají veřejná vystoupení anebo kde jsou provozovány útulky pro zvířata, do objektů chovatelů, v nichž jsou chována zvířata, a do objektů, v nichž jsou zvířata usmrcována, vyžadovat od chovatelů potřebné doklady, informace, věcnou, osobní a jinou pomoc atd. Chovatelům jsou pak v souvislosti s tím stanoveny povinnosti již dříve zmíněné (např. umožnit vstup do prostor, poskytnout potřebné informace, doklady, věcnou a osobní pomoc, předvést na požádání zvíře nebo zvířata na místo určené pracovníkem provádějícím dozor atd.)

Na základě provedené kontroly a zhodnocení konkrétního stavu zvířete mohou krajské veterinární správy vydávat v případě porušení právních předpisů na úseku

¹⁸⁰ § 49 odst. 1 písm. g) veterinárního zákona

¹⁸¹ § 22 odst. 1 písm. a) zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁸² Zkušební řády schvaluje a zkoušky provádí ministerstvo.

¹⁸³ § 26 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

ochrany zvířat proti týrání rozhodnutí o závazném pokynu k odstranění zjištěných nedostatků, případně dát podnět Policii České republiky k zahájení trestního stíhání či obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností k projednání přestupku a nebo správního deliktu.¹⁸⁴

Činnost jednotlivých krajských veterinárních správ zastřešuje Ústřední veterinární správa, do jejíž pravomoci dle § 22 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání náleží:

- a) zpracovávat a realizovat program ochrany zvířat¹⁸⁵,
- b) vykonávat dozor v případech, kdy si to vyhradí,
- c) plnit úkoly vyplývající pro ni z přímo použitelných předpisů Evropské unie,
- d) spolupracovat na úseku dozoru nad ochranou zvířat s orgány ochrany zvířat Rady Evropy, Evropské unie a třetích zemí a na vyžádání jim poskytovat příslušné informace,
- e) organizovat odbornou přípravu a celoživotní vzdělávání úředních veterinárních lékařů,
- f) zakázat přepravu zvířat určitým dopravcem nebo určitým dopravním prostředkem,
- g) a jiné.

---

¹⁸⁴ Podle informací Státní veterinární správy provedli v roce 2014 inspektoři KVS při kontrole všech činností se zvířaty celkem 7972 kontrol. Úřadům obcí s rozšířenou působností bylo celkem předáno 375 podnětů, mimo to byly ve 140 případech uděleny blokové pokuty a peněžité plnění proběhlo ve 424 případech. V zájmových chovech bylo provedeno 3388 kontrol, závady byly zjištěny při 495 akcích a týkaly se 6909 zvířat, při tom bylo podáno 217 podnětů ORP. Při dozoru nad činností s volně žijícími zvířaty, z celkového počtu 262 kontrol byly závady zjištěny při 22 akcích (drezúra a ostaní činnosti), což bylo řešeno podněty ORP. V kategorii laboratorních zvířat z celkového počtu 103 akcí nebyly zjištěny závady.

¹⁸⁵ Tento program je každoročně vydáván ve formě informačního bulletinu jako celoroční hodnocení činnosti na úseku ochrany zvířat a péče o jejich pohodu obsahující informace o ochraně zvířat v České republice. Zjištěné informace jsou každoročně porovnávány s informacemi zjištěnými v prvním roce jeho vydání, tedy v roce 1993. Program ochrany zvířat je dostupný [online] na adrese: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/dokumenty-a-publikace/prehled-podle-temat/program-ochrany-zvirat/>

5.3. Státní orgány příslušné ke schvalování projektů pokusů

Projekty pokusů schvalují ústřední orgány státní správy věcně příslušné podle předmětu činnosti uživatele pokusných zvířat (ministerstva) a Akademie věd České republiky.¹⁸⁶ Pro tyto orgány je v případě projektů pokusů na jedincích druhů volně žijících zvířat závazné vyjádření místně příslušného orgánu ochrany přírody podle místa, kde má být proveden pokus na těchto zvířatech.¹⁸⁷

5.4. Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany v rámci své působnosti

Tyto ústřední orgány státní správy se podílí na veterinární péči a péči o ochranu zvířat Ministerstva zemědělství v oblasti jejich působnosti, zejména organizují provádění mimořádných veterinárních opatření nařízených jinými orgány, provádí ve spolupráci se Státní veterinární správou povinná preventivní a veterinární opatření, vykonávají státní veterinární dozor a činí opatření k odstranění zjištěných nedostatků (v této oblasti supluje činnost Státní veterinární správy v zařízeních spadajících do jejich působnosti), a poskytují Státní veterinární správě informace důležité z hlediska předcházení vzniku a šíření nebezpečných nákaz.¹⁸⁸

5.5. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností vedou správní řízení o deliktech na úseku ochrany¹⁸⁹ zvířat, rozhodují o zvláštním opatření podle § 28a¹⁹⁰ a § 28b

---

¹⁸⁶ § 23 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁸⁷ § 23a odst. 3 zákona na ochranu zvířat

¹⁸⁸ § 45 veterinárního zákona

¹⁸⁹ S výjimkou porušení obecně závazných vyhlášek obcí, které projednávají samy obce, jež vyhlášky vydaly.

¹⁹⁰ Zvláštními opatřeními dle § 28a zákona na ochranu zvířat proti týrání jsou:

- a) nařídit a zajistit umístění týraného zvířete do náhradní péče, vyžaduje-li to jeho zdravotní stav, nebo pokud je opakovaně týráno,
- b) nařídit chovateli zajistit opatření ke snížení počtu zvířat včetně jejich usmrcení, dochází-li k jejich týrání,
- c) nařídit chovateli pozastavení činnosti, při které dochází k týrání zvířat, a to do doby odstranění závad,
- d) nařídit vlastníkovvi zvířete zajistit utracení zvířete odborně způsobilou osobou, pokud je dán důvod k usmrcení zvířete podle,

a o předběžné náhradní péči podle § 28c zákona na ochranu zvířat proti týrání, a zároveň subsidiárně plní další úkoly v otázce ochrany zvířat, není-li k nim příslušný žádný jiný orgán ochrany zvířat.¹⁹¹ Tyto orgány jsou tedy orgány sankčními a vykonávacími.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností zahájí řízení o přestupku či jiném správním deliktu z vlastní iniciativy nebo na základě podnětu fyzické osoby, právnické osoby, či krajské veterinární správy. Následně je povinen do jednoho měsíce od podání podnětu písemně vyrozumět příslušnou krajskou veterinární správu o učiněných opatřeních a po vydání rozhodnutí jej bezodkladně zaslat příslušné krajské veterinární správě.¹⁹² To platí i v případech, kdy nebylo správní řízení zahájeno na základě podnětu příslušné krajské veterinární správy.¹⁹³

Obecní úřad obce s rozšířenou působností je podle ustanovení § 24a odst. 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání povinen vyžádat si v řízení o správním deliktu odborné vyjádření krajské veterinární správy, které je pro toto řízení závazné. Je-li řízení zahájeno z podnětu krajské veterinární správy a součástí podnětu je i odborné vyjádření, další odborné vyjádření se nevyžaduje.¹⁹⁴

5.6. Obec

Na úseku ochrany zvířat vykonávají též ve vymezeném rozsahu působnost obce.

Veterinární zákon jim v ustanovení § 46 přiznává působnost schvalovat místa, na nichž lze konat trhy určené k prodeji zvířat, a po určení veterinárních podmínek místa, na nichž lze konat svody zvířat, a povolovat konání těchto trhů a svodů, dále vydávat na návrh krajské veterinární správy nařízení obce o nařízení mimořádných veterinárních opatření, dozírat na jejich plnění a tato opatření také ukončovat.

---

e) nařídí chovateli umožnit provádění péče o zvíře jinou osobou na pozemku, ve stájích nebo v jiných objektech chovatele, kde se zvíře nachází.

¹⁹¹ § 24a odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁹² § 24a odst. 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁹³ S výjimkou řízení o správním deliktu spočívajícím v porušení povinnosti učinit opatření proti úniku zvířete.

¹⁹⁴ Odborné vyjádření se rovněž nevyžaduje v řízení o správním deliktu spočívajícím v porušení povinnosti učinit opatření proti úniku zvířete.

Obec může obecně závaznou vyhláškou upravit pravidla pro pohyb psů na veřejném prostranství a vymezit prostory pro volné pobíhání psů.¹⁹⁵ K tomu Ústřední komise pro ochranu zvířat vydala své stanovisko, které dopisem z června roku 2002 adresovala starostům a zastupitelstvům obcí s několika doporučeními ohledně regulace volného pohybu psů obecně závaznými vyhláškami.

„Nedoporučujeme kategorizovat psy podle váhy, kohoutkové výšky nebo plemene. Důvodem je obtížná situace kontrolních orgánů v terénu, kde lze jen těžko vážit nebo měřit psa. V souvislosti s váhovým omezením by mohlo dojít i k týrání zvířat omezováním potravy. Existence značného množství kříženců, u kterých mnohdy nelze zjistit plemenný původ, je důvodem, proč není účelné dělit psy ani podle plemen.“¹⁹⁶

„Omezení pohybu psů povinným používáním vodítka na veřejných prostranstvích považujeme zejména ve velkých městech za užitečné, nejen z hlediska nechovatelské veřejnosti, ale i z hlediska psů. Ubude autoúrazů, zmenší se počet zaběhnutých psů, o které se musí postarat útulky, ubude vzájemných konfliktů mezi zvířaty, které končí zraněním, a sníží se počet nechtěně nakrytých fen.“¹⁹⁷

„V návaznosti na předchozí bod je třeba uvažovat o vyčlenění ploch určených pro volný pohyb psů. Tyto plochy by měly být zřetelně označené, aby např. rekreační běžci nebo cyklisté byli o možnosti setkání s volně pobíhajícím psem včas informováni.“¹⁹⁸

„Povinné používání náhubků na veřejných prostranstvích je asi nejkontroverznějším problémem. Samozřejmostí je, že náhubek nesmí nadměrně omezovat fyziologické potřeby psa (dýchání a termoregulace). Pokud by bylo používání náhubků striktně nařízeno, je třeba si uvědomit, že mnozí městští psi, a to nejen ve vlastních centrech velkých měst, budou bez něj pouze doma v obývacím pokoji. O nasazení náhubku by nejspíš měl rozhodnout chovatel, který nejlépe posoudí

---

¹⁹⁵ § 24 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání

¹⁹⁶ Dopis Ústřední komise pro ochranu zvířat obecním úřadům – tvorba obecně závazných vyhlášek o chovu a pohybu psů po veřejných prostranstvích z pohledu zákona č. 246/1992 Sb. [online] [cit. 1.9.2015] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1619/Obecni_vyhl_ver_prostr.pdf

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ Tamtéž.

případnou agresivitu svého psa, pravděpodobnost napadení lidí nebo zvířat, a nese za svého psa vždy plnou odpovědnost. ¹⁹⁹

Některé další pravomoci obce jsou upraveny v souvislosti s ochranou toulavých a opuštěných zvířat v ustanovení § 13b zákona na ochranu zvířat proti týrání. Obce jsou oprávněny zřizovat, provozovat a rušit útulky pro zvířata. K problematice ochrany toulavých a opuštěných zvířat více viz kapitola 3.3. výše.

---

¹⁹⁹ Tamtéž.

Závěr

V této diplomové práci jsem se pokusila podat přehledný a ucelený obraz právní úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči a s tím související úpravou jejich ochrany na úrovni legislativy České republiky. Tato úprava je na všech úrovních legislativy natolik nepřehledná, roztržena do značného množství právních norem, že perfektní orientace v jejích pramenech a četných novelizacích je takřka nemožná. To vše je navíc umocněno tím, že ani na úrovni mezinárodního práva, ani v rámci Evropské unie není právní úprava nakládání se zvířaty provedena komplexně a je tak nezbytné, aby zde vedle sebe působily vzájemně se doplňující předpisy všech zmíněných legislativ. Současně se právní úprava ochrany zvířat v posledních letech velmi rychle a dynamicky rozvíjí.

Obsah celé problematiky je natolik rozsáhlý, že zcela překračuje možnosti rozsahu diplomové práce (jež již byl i tak značně překročen), a proto jsem nucena podat tuto problematiku relativně zhuštěnou formou, která si s sebou nese nebezpečí určitého zjednodušení.

Hned v úvodu práce jsem si tedy dala za cíl zmapovat co nejširší okruh pramenů právní úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči. Tato úprava je zajišťována na třech úrovních, a to na úrovni Rady Evropy, na úrovni Evropské unie a na úrovni národní. Zatímco úmluvy Rady Evropy stanoví spíše jen obecně formulované zásady a postrádají mechanismy jejich vynutitelnosti, Evropská unie zejména v posledních letech přispívá k ochraně zvířat značnou měrou. Revolučním bylo v souvislosti s ratifikací Lisabonské smlouvy zakotvení ochrany zvířat do samotné Smlouvy o fungování Evropské unie jako pramene primárního práva. Ovšem fakt, že ani zde zatím neexistuje jednotná úprava a tuzemští adresáti norem jsou tak nuceni znát jak předpisy své země, tak ty unijní, a právní úprava problematiky je tím ještě více nepřehledná, vrhá na tento zcela nepochybně pokrokový vývoj špatné světlo.

Na úrovni legislativy Evropské unie se tak de lege ferenda nabízí otázka přijetí ucelené kodifikace právní úpravy nakládání se zvířaty, přímo aplikovatelné ve všech členských státech, a současně zavedení jakéhosi integrovaného systému institucionálního zajištění ochrany zvířat.

I na národní úrovni je problematika zacházení se zvířaty obsažena v příliš velkém množství právních předpisů. Jen pro představu, Státní veterinární správa již tradičně rozděluje tyto předpisy na předpisy přímé úpravy ochrany zvířat a předpisy nepřímé ochrany zvířat, kdy podle posledního čísla Informačního bulletinu č. 4/2015 o situaci programu ochrany zvířat v roce 2014 je v České republice takových předpisů přímé úpravy celkem 11 a předpisů nepřímé úpravy dokonce až 70! Nepochybně by tak bylo více než vhodné sjednotit i tuto národní úpravu, ať už za účelem zlepšení orientace nebo zkvalitnění právní úpravy.

Z vnitrostátní úpravy se v kapitole první věnuji převážně rozboru zákona na ochranu zvířat proti týrání, jež lze i přes některé drobné nedostatky způsobené převážně opět značným množstvím novelizací, hodnotit především kladně. Z nedokonalostí bych zmínila např. zdvojenou úpravu zákazu opustit zvíře, kdy ten je upraven jak obecně ve výčtu jednání, jež se považují za týrání zvířat dle § 4 odst. 1 zákona, tak v samostatné úpravě provedené ustanovením § 6 zákona. Jediným jednáním tak dojde v podstatě k porušení hned dvou ustanovení zákona.

V rámci druhé kapitoly se snažím vymezit jednotlivé pojmy, jež v sobě výraz „zvíře“ zahrnuje, a jeho odlišné užívání různými předpisy právní úpravy nakládání se zvířaty. Právě nejednotné a opět zcela nepřehledné pojmosloví je zásadním nedostatkem právní úpravy v této oblasti. Každý z jednotlivých předpisů uvádí pro své účely vlastní legální definice, které tak de facto podávají odlišné závazné výklady stejných pojmů. Proto i přes existenci výslovných definic jednotlivých kategorií zvířat zůstává u některých zvířat stále nejasné, pod kterou z nich vlastně dané zvíře podřadit. Návrhem de lege ferenda tak zcela jistě bude nalézt takové definice pojmů, jež budou použitelné pro účely všech příslušných právních předpisů.

Současně je třeba kritizovat vztažení úpravy ochrany zvířat tak, jak je vymezena zákonem na ochranu zvířat proti týrání, pouze na obratlovce (vyjma hlavonožců zahrnutých mezi zvířata právní úpravou pokusů) s výjimkou plodů. To je v době, kdy již bylo vědeckými poznatky dokázáno, že na určitém stupni dokáže pociťovat utrpení každý živý tvor, včetně plodů savců, poněkud zaostalé.

Kladně a jako krok kupředu hodnotím úpravu zvířete v současném občanském zákoníku, jež se vymanil z nazírání na zvíře jako na věc v právním slova smyslu. Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný tvor, není věcí a ustanovení o věcech se na něj použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.

Stěžejní částí mé práce je kapitola třetí, jež si klade za cíl popsat a přiblížit jednotlivé způsoby nakládání se zvířaty v lidské péči a v souvislosti s tím shrnout hlavní pravidla a povinnosti spojené s každým způsobem. Základním právním předpisem v této oblasti se stal, ačkoliv původně přijatý za účelem ochrany zvířat, po četných novelizacích a harmonizačních změnách, zákon na ochranu zvířat proti týrání. Tento zákon tak představuje v podstatě základní právní normu pro pravidla nakládání se zvířaty v lidské péči. Možných způsobů zacházení se zvířaty je jistě nespočet, a proto jsem pro účely této diplomové práce jejich okruh zúžila na hospodářský chov, zájmový chov, pokusy na zvířatech, přepravu zvířat, veřejná vystoupení se zvířaty, usmrcování zvířat a v neposlední řadě též možnost, resp. zákaz opuštění zvířete.

V oblasti hospodářského chovu se i přes veškerý důraz kladený na welfare chovných zvířat děje nejvíce utrpení zvířat. Velkochovy mezi sebou v podstatě soutěží a používané metody mají především snížit ztráty a zvýšit produkci. Budoucí úpravu bych tak směřovala k výraznému zkvalitnění životních podmínek těchto zvířat s důrazem na zvětšení jejich životního prostoru a omezení stresových vlivů. Jak jsem již zmínila, *de lege ferenda* bych navrhovala pozvolný vývoj úpravy k všeobecnému povinnému ekologickému zemědělství.

V úpravě zájmového chovu spatřuji nedostatek zejména v možnosti chovat exotičtější typ zvířete prakticky bez potřeby jakýchkoliv znalostí daného druhu a podmínek jeho chovu, když prodejcem těchto zvířat je stanovena pouze povinnost připojit ke každému takovému zvířeti písemný návod s informacemi o jeho správném chovu. To je dle mého názoru nedostatečné a potvrzují to i časté úhyny těchto zvířat, napadení jejich majitele těmito zvířaty a rovněž jejich časté úniky. Vhodnější by jistě bylo zakotvit úpravu, která by vyžadovala preventivní kontrolu podmínek chovu těchto zvířat.

Ohledně právní úpravy pokusů mohu kritizovat snad jen stále příliš četné využívání zvířat k pokusům. Nahrazení zvířat alternativními metodami není vždy možné, přesto je nutné trvat na důsledném prosazování aplikace „principu tří R“. Stát by měl vyčlenit větší množství peněz na výzkum a zkvalitnění alternativních metod a častěji a důsledněji kontrolovat omezování počtu pokusných zvířat.

Za nešťastné a jistý krok zpět dále považuji zmírnění regulace veřejných vystoupení zvířat, k němuž došlo v souvislosti se zrušením státním orgánem před konáním vystoupení schvalovaných řádů ochrany zvířat.

V předposlední kapitole této práce jsem neopomněla zmínit úpravu deliktů odpovědnosti, a to jak odpovědnosti správněprávní, tak trestněprávní. Na úseku správního trestání bych chtěla především vyzdvihnout zavedení zvláštních opatření zákazu chovu zvířat, propadnutí týraného zvířete či zabránění týraného zvířete.

Úprava trestní odpovědnosti provedená trestním zákoníkem již ovšem tak zdařilá není. Problematické je např. ustanovení podmiňující použití vyšší trestní sazby za trestný čin týrání zvířat recidivou pachatele tohoto trestného činu, ale už nikoliv recidivou v případě pachatele přestupku či jiného správního deliktu na úseku týrání zvířat podle zákona na ochranu zvířat proti týrání. V praxi tak jistě dochází k tomu, že protiprávní jednání širokou veřejností vnímaná jako recidiva, nejsou recidivou z formálního hlediska a nejsou tudíž podle tohoto ustanovení postihována. Nedostatečná je také úprava trestní odpovědnosti právnických osob na úseku ochrany zvířat proti týrání. Přitom není výjimkou, že se právnické osoby (např. zemědělská družstva) dopouštějí týrání zvířat či neposkytnutí odpovídající péče.

Co se týče institucionálního zajištění ochrany zvířat, je to právě kompetence orgánů ochrany zvířat a kvalita a odbornost jejich personálního aparátu, na čem závisí důsledné prosazování a vynucování pravidel ochrany zvířat. Za situace, kdy je ke státní správě na úseku ochrany zvířat příslušný příliš velký počet orgánů a každý z nich má upravenou jinou působnost, dochází k nežádoucím časovým prodlevám, jež mohou vést v případě projednávání přestupků až k nebezpečí uplynutí promlčecí lhůty. Bylo by tak prospěšné zlepšit spolupráci a komunikaci mezi jednotlivými správními orgány na úseku ochrany zvířat.

Přes všechny zmíněné výtky a náměty se mi jeví, že úprava nakládání se zvířaty v lidské péči nepotřebuje další návrhy de lege ferenda, nýbrž spíše zvýšit informovanost široké veřejnosti a zlepšit její právní povědomí, neboť je nutné si uvědomit, že přestože „neznalost zákona neomlouvá“, i sebepropracovanější právní úprava ochrany zvířat jim tuto ochranu nezajistí, pokud její pravidla zůstanou jen na papíře bez možnosti lidí se s nimi seznámit.

Seznam použitých zkratek

Zákon na ochranu zvířat proti týrání	Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů
Veterinární zákon	Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Plemenářský zákon	Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o myslivosti	Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o zoologických zahradách	Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o rybářství	Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o ochraně přírody a krajiny	Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů
Zákon o obchodování s ohroženými druhy	Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně

	některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Nový občanský zákoník	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Listina základní práv a svobod	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Učebnice, monografie a články

DAMOHOŘSKÝ, M. a kolektiv. *Právo životního prostředí*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2010, 680 s.

DOUSEK, J. *Ochrana zvířat a pohoda v chovech skotu v ČR*. In.: *Ochrana a pohoda hospodářských zvířat*. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, 2000

DVOŘÁK, J. – ŠVESTKA, J.: *Občanské právo hmotné díl první: obecná část*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 430 s.

CHAPOUTHIER, G. *Zvířecí práva*. Presses Universitaires de France, 1992, překlad Olga Smolová, Praha: Stanislav Juhaňák - TRITON, 2013. 110 s.

CHMELÍK, J. a kol. *Ekologická kriminalita a možnosti jejího řešení*. Praha: Linde, 2005

KOHÁK, E. *Zelená svatozář*. 2. přepracované vydání. Praha: Slon, 2000.

MÜLLEROVÁ, H. – STEJSKAL, V. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, 492 s.

PAVLÍČEK, V. - HŘEBEJK, J. *Ústava a ústavní řád České republiky, Komentář*, 1. Díl Ústavní systém. 2. doplněné a podstatně rozšířené vydání, Praha: Linde, 1998

PRCHALOVÁ, J. *Právní ochrana zvířat*. Praha: Linde, 2009. 327 s.

RYDVAL, T. *Ochrana zvířat proti týrání jako součást právní ochrany zvířat v České republice*. Aplikované právo. 2006, roč. 4, č. 2, Dostupné z:

<http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/48.pdf>

SAMEK, M. – JÍLEK, F. Welfare hospodářských zvířat, možnost hodnocení míry deprivace. Sborník tezí přednášek z mezinárodní konference „Aktuální problémy šlechtění, zdraví, růstu a produkce skotu“. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, 1997, s. 124

SPURNÁ, J. – DOUSEK, J. *Zájmové chovy a ochrana zvířat*. Praha: LexisNexis CZ s.r.o., 2004. 94 s.

STEJSKAL, V. *Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost*. Praha: Linde, 2006, 591 s.

STEJSKAL, V. – LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010, 118 s.

STEJSKAL, V. – LESKOVJAN, M. *Člověk a zvíře – v zajetí či péči? Aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. DOUSEK, J., ed. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2010

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník komentář II*. Praha : C.H. Beck, 2009. s. 2750.

ŠARAPATKA, B. - URBAN, J. a kol. *Ekologické zemědělství v praxi*. Šumperk: PRO-BIO, 2006

VEČEREK, V. *Politika ochrany a welfare zvířat v ČR*. In.: *Ochrana a pohoda hospodářských zvířat*. Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, 2000

WEBSTER, J. *Welfare – životní pohoda zvířat aneb střízlivé kázání o ráji*, Bleckwell Science Ltd., 1994, překlad Nadace na ochranu zvířat, Praha, 1999

ZÁSTĚROVÁ, J. *Nazrál čas k přijetí 3. všeobecné deklarace práv zvířat?* In: České právo životního prostředí č. 4/2004 (14)

Právní předpisy a důvodové zprávy

Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1821/Tr_193_1_.pdf

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 20/2000 Sb.m.s. [online]. [cit. 2. 6. 2015]. <http://www.sagit.cz/pages/sbirkatxt.asp?zdroj=ss00020&cd=77&typ=r>

Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1434/HZ_087_1_.pdf

Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1785/Por_102_1_.pdf

Doporučení č. R (91) 7 Výboru ministrů členských států o porážení zvířat [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1741/Por_Dop_porazeni_1_.pdf

Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1801/ZCH_Usn_chovVZZ_1_.pdf

Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu [online]. [cit. 2. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1795/ZCH_125_1_.pdf

Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin, tzv. CITES

Smlouva o fungování Evropské unie

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2010/63/EU, o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32010L0063>

Nářízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1223/2009, o kosmetických přípravcích [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32009R1223>

Nářízení Rady (ES) č. 1099/2009 o ochraně zvířat při usmrcování [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32009R1099>

Směrnice Rady č. 98/58/ES, o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely [online]. [cit. 10. 6. 2015] Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:31998L0058>

Nářízení Rady (ES) č. 1/2005, o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností [online]. [cit. 10. 6. 2015] Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32005R0001:CS:HTML>

Nářízení Rady č. 1255/97, o kritériích Společenství pro kontrolní stanoviště [online]. [cit. 10. 6. 2015] Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:31997R1255>

Nářízení Evropského parlamentu a Rady č. 998/2003/ES o veterinárních podmínkách pro neobchodní přesuny zvířat v zájmovém chovu a o změně směrnice Rady č. 92/65/EHS [online]. [cit. 10. 6. 2015] Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32003R0998>

Nářízení Rady (ES) č. 338/97, ze dne 9. 12. 1996, o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi

Směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. 6. 2007, o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso, která stanoví přípustnou hustotu kuřat druhu Kur domácí (Gallus gallus) chovaných na maso v kg/m²

Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. 6. 2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů

Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. 9. 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů

Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti

Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů

Zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství

Vyhláška č. 342/2012, o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností

Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

Vyhláška č. 346/2006 Sb., o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat

Vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě

Vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu

Vyhláška č. 418/2012 Sb., o ochraně zvířat při usmrcování

Vyhláška č. 419/2012 Sb., o ochraně pokusných zvířat

Vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči

Vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství

Vyhláška č. 21/2013 Sb. pro podmínky chovu psů a koček

Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012, občanský zákoník, s. 119-120, [online]. [cit. 20. 6. 2015]. Dostupná z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

Důvodová zpráva k zákonu č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2007, sp. zn. 28 Cdo 1077/2007

Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 16. 8. 2011, sp. zn. 51 A 21/2010

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 5. 2010, sp. zn. 57 A 23/2010

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 2011, sp. zn. 8 Tdo 657/2011

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2009, sp. zn. 28 Cdo 3563/2008

Internetové zdroje

24. Prohlášení o ochraně zvířat k závěrečnému aktu Maastrichtské smlouvy o Evropské unii [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z: http://www.euroskop.cz/gallery/2/758-smlouva_o_eu_puvodni_verze.pdf

Akční plán pro dobré životní podmínky zvířat 2006–2010 [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/food_safety/animal_welfare/f82003_cs.htm

Ekologické zemědělství [online] [cit. 1. 9. 2015]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/>

PRÁVNÍ PORADNA FRANKA BOLDA. *Správněprávní, trestní a civilní odpovědnost - kterou zvolit?* [online]. [cit. 1. 9. 2015]. Dostupné z: <http://frankbold.org/poradna/kategorie/odpovednost/rada/spravnepravni-trestni-a-civilni-odpovednost-kterou-zvolit>

Protokol o ochraně a dobrých životních podmínkách zvířat [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/2/764-amsterdam.pdf>

Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě A Evropskému Hospodářskému a sociálnímu výboru o strategii Evropské unie v oblasti ochrany a dobrých životních podmínek zvířat pro období 2012–2015 ze dne 15. 2. 2012 [online]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/food/animal/welfare/actionplan/docs/aw_strategy_19012012_cs.pdf

STÁTNÍ VETERINÁRNÍ SPRÁVA. *Informace o programu ochrany zvířat. Situace v roce 2014.* Informační bulletin č. 4/2015. [online] Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/dokumenty-a-publikace/prehled-podle-temat/program-ochrany-zvirat/>

Usnesení ze dne 5. 5. 2010, písm. F (P7_TA(2010)0130, (2009/2202(INI), (2011/C 81 E/05)) [online]. [cit. 10. 6. 2015]. Dostupné z:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:081E:0025:0032:CS:PDF>

ÚSTŘEDNÍ KOMISE PRO OCHRANU ZVÍŘAT. *Stanovisko Ústřední komise pro ochranu zvířat k ustanovení § 6 a 13 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů*, 9. 11. 2004 [online]. [cit. 24. 6. 2015]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1646/Ustanoveni_par6a13.pdf

ÚSTŘEDNÍ KOMISE PRO OCHRANU ZVÍŘAT. *Dopis Ústřední komise pro ochranu zvířat obecním úřadům – tvorba obecně závazných vyhlášek o chovu a pohybu psů po veřejných prostranstvích z pohledu zákona č. 246/1992 Sb.* [online] [cit. 1.9.2015] Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1619/Obecni_vyhl_ver_prostr.pdf

Příloha

STRUČNÝ PŘEHLED PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ VE VZTAHU K OCHRANĚ ZVÍŘAT

(STAV KE DNI 1. 1. 2015)

Ochrana zvířat je v současnosti více či méně podrobně zakotvena v řadě právních předpisů. Tento soubor právních předpisů je tak rozsáhlý, že je účelné jej členit na dvě oblasti. Je tedy možné, a v oblasti ochrany zvířat je všeobecně přijímáno, rozdělení na tzv. přímou a nepřímou ochranu zvířat proti týrání. Přímá ochrana zvířat proti týrání zahrnuje ochranu zvířat vymezenou právními předpisy, které vymezují, zakazují a postihují činnosti považované za týrání zvířat. Nepřímá ochrana zvířat proti týrání zahrnuje ochranu zvířat, kterou vymezují předpisy upravující zacházení se zvířaty a ochranu jejich pohody a zdraví. Jedná se o předpisy, jejichž hlavním cílem není ochrana zvířat proti týrání, ale které svým obsahem přesto k ochraně zvířat přispívají.

Přímá ochrana zvířat proti týrání je obsažena v těchto právních předpisech:

- Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb., zákona č. 193/1994 Sb., zákona č. 243/1997 Sb., nálezů Ústavního soudu č. 30/1998 Sb., zákona č. 77/2004 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 77/2006 Sb., zákona č. 312/2008 Sb., zákona č. 291/2009 Sb., zákona č. 308/2011 Sb. a zákona č. 359/2012 Sb.,
- Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb., vyhlášky č. 464/2009 Sb., vyhlášky č. 78/2012 Sb. a vyhlášky č. 22/2013 Sb.,
- Vyhláška č. 346/2006 Sb. o stanovení bližších podmínek chovu a drezúry zvířat,
- Vyhláška č. 411/2008 Sb., o stanovení druhů zvířat vyžadujících zvláštní péči, ve znění vyhlášky č. 205/2011 Sb.,
- Vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, ve znění vyhlášky č. 22/2013 Sb.,
- Vyhláška č. 114/2010 Sb., o ochraně handicapovaných zvířat při chovu, ve znění vyhlášky č. 22/2013 Sb.,
- Vyhláška č. 418/2012 Sb. o ochraně zvířat při usmrcování, ve znění vyhlášky č. 34/2013 Sb.,
- Vyhláška č. 419/2012 Sb. o ochraně pokusných zvířat, ve znění vyhlášky č. 299/2014 Sb.,
- Vyhláška č. 21/2013 Sb. o stanovení podmínek při chovu psů a koček,
- Vyhláška č. 22/2013 Sb. o vzdělávání na úseku ochrany zvířat proti týrání, ve znění vyhlášky č. 372/2013 Sb.,

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Vzhledem k tomu, že je Česká republika členem Evropské Unie, je v rámci ochrany zvířat nutno dodržovat také nařízení EU a postupovat dle rozhodnutí Komise:

- Nařízení Rady (ES) č. 1255/97 ze dne 25. června 1997 o kritériích Společenství pro místa zastávek a o měně plánu cesty uvedeného v příloze směrnice 91/628/EHS,
- Nařízení Rady (ES) č. 1040/2003 ze dne 11. června 2003, kterým se mění nařízení (ES) č. 1255/97, pokud jde o použití míst zastávek,
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 882/2004 ze dne 29. dubna 2004 o úředních kontrolách za účelem ověření dodržování právních předpisů týkajících se krmiv a potravin a pravidel o zdraví zvířat a dobrých životních podmínkách zvířat,
- Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97,
- Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 ze dne 24. září 2009 o ochraně zvířat při usmrcování,
- Rozhodnutí komise, o minimálních požadavcích na sběr informací při inspekcích míst produkce, v nichž se chovají některá zvířata pro hospodářské účely (2006/778/ES),
- Prováděcí rozhodnutí Komise, kterým se zavádí společný formát pro předkládání informací podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely (2012/707/EU),
- Prováděcí rozhodnutí komise, o výročních zprávách o nediskriminačních inspekcích provedených podle nařízení Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení (ES) č. 1255/97 (2013/188/EU)
- Prováděcí rozhodnutí komise, kterým se opravuje příloha II prováděcího rozhodnutí 2012/707/EU, kterým se zavádí společný formát pro předkládání informací podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/63/EU o ochraně zvířat používaných pro vědecké účely (2014/11/EU).

Nepřímá ochrana zvířat je obsažena především v následujících právních předpisech:

Zdraví zvířat – veterinární péče:

- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění zákona č. 29/2000 Sb., zákona č. 154/2000 Sb., zákona č. 102/2001 Sb., zákona č. 76/2002 Sb., zákona č. 120/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., zákona č. 131/2003 Sb., zákona č. 316/2004 Sb., zákona

č. 444/2005 Sb., zákona č. 48/2006 Sb., zákona č. 186/2006 Sb., zákona č. 124/2008 Sb., zákona č. 182/2008 Sb., zákona č. 298/2009 Sb., zákona č. 291/2009 Sb., zákona č. 223/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 308/2011 Sb., zákona č. 18/2012 Sb., zákona č. 359/2012 Sb., zákona č. 279/2013 Sb., zákona č. 64/2014 Sb., zákona č. 264/2014 Sb., zákona č. 139/2014 Sb., a zákona č. 250/2014 Sb.,

- vyhláška č. 291/2003 Sb., o zákazu podávání některých látek zvířatům, jejichž produkty jsou určeny k výživě lidí, a o sledování (monitoringu) přítomnosti nepovolených látek, reziduí a látek kontaminujících, pro něž by živočišné produkty mohly být škodlivé pro zdraví lidí, u zvířat a v jejich produktech, ve znění vyhlášky č. 232/2005 Sb., vyhlášky č. 375/2006 Sb., vyhlášky 129/2009 Sb. a vyhlášky č. 51/2012 Sb.,
- vyhláška č. 372/2003 Sb., o veterinárních kontrolách při obchodování se zvířaty, ve znění vyhlášky č. 164/2005 Sb.,
- vyhláška č. 377/2003 Sb., o veterinárních kontrolách dovozu a tranzitu zvířat ze třetích zemí, ve znění vyhlášky č. 259/2005 Sb. a vyhlášky č. 133/2014 Sb.,
- vyhláška č. 382/2003 Sb., o veterinárních požadavcích na obchodování se zvířaty a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí, ve znění vyhlášky č. 260/2005 Sb., vyhlášky č. 156/2006 Sb., vyhlášky č. 416/2012 Sb. a vyhlášky č. 286/2014 Sb.,
- vyhláška č. 202/2004 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání afrického moru prasat,
- vyhláška č. 356/2004 Sb., o sledování (monitoringu) zoonóz a původců zoonóz a o změně vyhlášky č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nálezů a nemocí přenosných ze zvířat na člověka,
- vyhláška č. 389/2004 Sb., o opatřeních pro tlumení slintavky a kulhavky a k jejímu předcházení a o změně vyhlášky č. 299/2003 Sb., o opatřeních pro předcházení a zdolávání nálezů a nemocí přenosných ze zvířat na člověka, ve znění vyhlášky č. 356/2004 Sb.,
- vyhláška č. 128/2009 Sb., o přizpůsobení veterinárních a hygienických požadavků pro některé potravinářské podniky, v nichž se zachází se živočišnými produkty, ve znění vyhlášky č. 191/2013 Sb.,
- vyhláška č. 342/2012 Sb., o zdraví zvířat a jeho ochraně, o přemísťování a přepravě zvířat a o oprávnění a odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činnostech, ve znění vyhlášky č. 429/2013 Sb. a vyhlášky č. 313/2014 Sb.,
- vyhláška č. 313/2014 Sb., o označování a pasech psů, koček a frettek v zájmovém chovu při jejich neobchodních přesunech,

- zákon č. 381/1991 Sb., o Komoře veterinárních lékařů České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Chov zvířat:

- zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 447/2006 Sb., o genetických zdrojích zvířat,
- vyhláška č. 448/2006 Sb., o provedení některých ustanovení plemenářského zákona, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 370/2006 Sb., o odborných kurzech k výkonu některých odborných činností v oblasti šlechtění a plemenitby hospodářských zvířat,
- zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, a o změně zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat.

Krmiva:

- zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 356/2008 Sb., kterou se provádí zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 415/2009 Sb., o stanovení požadavků na odběr vzorků a způsobu zveřejnění metod laboratorního zkoušení produktů ke krmení,
- zákon č. 147/2002 Sb., o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském), ve znění pozdějších předpisů.

Rostlinolékařská péče:

- zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 32/2012 Sb., o přípravcích a dalších prostředcích na ochranu rostlin, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 327/2012 Sb., o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin.

Ochrana přírody a krajiny:

- zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 152/2006 Sb., o odchylném postupu při ochraně ptáků a výjimce ze základních ochranných podmínek zvláště chráněných druhů ptáků pro jejich značení,
- vyhláška č. 294/2006 Sb., o odchylném postupu pro usmrcování špačka obecného,
- vyhláška č. 316/2009 Sb., o držení živočichů dočasně nebo trvale neschopných přežít ve volné přírodě a o péči o tyto živočichy v záchranných stanicích (vyhláška o handicapovaných živočiších),
- zákon č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 360/2000 Sb., o stanovení způsobů výpočtu výše náhrady škody způsobené vybranými zvláště chráněnými živočichy na vymezených domestikovaných zvířatech, psech sloužících k jejich hlídání, rybách, včelstvech, včelařském zařízení, nesklizených polních plodinách a na lesních porostech,
- zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy), ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 210/2010 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o obchodování s ohroženými druhy.

Ochrana životního prostředí:

- zákon č. 282/1991 Sb., o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa, ve znění pozdějších předpisů,

- zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 78/2004 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 209/2004 Sb., o bližších podmínkách nakládání s geneticky modifikovanými organismy a genetickými produkty, ve znění pozdějších předpisů.

Myslivost:

- zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 244/2002 Sb., kterou se provádí některá ustanovení zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 245/2002 Sb., o době lovu jednotlivých druhů zvěře a bližších podmínkách provádění lovu, ve znění pozdějších předpisů.

Rybářství:

- zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 197/2004 Sb., k provedení zákona č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů.

Zoologické zahrady:

- zákon č. 162/2003 Sb., o podmínkách provozování zoologických zahrad a o změně některých zákonů (zákon o zoologických zahradách), ve znění pozdějších předpisů.

Podnikání - obchod se zvířaty a jejich drezúra:

- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů.

Ochrana veřejného zdraví:

- zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Léčiva a chemické látky:

- zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 54/2008 Sb., o způsobu předepisování léčivých přípravků, údajích uváděných na lékařském předpisu a o pravidlech používání lékařských předpisů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 84/2008 Sb., o správné lékařské praxi, bližších podmínkách zacházení s léčivy v lékárnách, zdravotnických zařízeních a u dalších provozovatelů a zařízení vydávajících léčivé přípravky, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 86/2008 Sb., o stanovení zásad správné laboratorní praxe v oblasti léčiv,
- vyhláška č. 226/2008 Sb., o správné klinické praxi a bližších podmínkách klinického hodnocení léčivých přípravků,
- vyhláška č. 228/2008 Sb., o registraci léčivých přípravků, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 229/2008 Sb., o výrobě a distribuci léčiv,
- vyhláška č. 344/2008 Sb., o používání, předepisování a výdeji léčivých přípravků při poskytování veterinární péče, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 120/2002 Sb., o podmínkách uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů (chemický zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Ostatní právní předpisy:

- zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů,

- vyhláška č. 213/2004 Sb., kterou se stanoví seznam teoretických a praktických oblastí, které tvoří obsah vzdělání a přípravy vyžadovaný v České republice pro výkon regulované činnosti v rámci působnosti Ministerstva zemědělství,
- zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií),
- zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- nařízení vlády č. 453/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za nakažlivé lidské nemoci, nakažlivé nemoci zvířat, nakažlivé nemoci rostlin a škůdce užitkových rostlin
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Česká republika je smluvní stranou následujících dohod Rady Evropy a smluv:

- Protokol týkající se sanitárních a fytosanitárních opatření a opatření na ochranu zvířat ve vztahu k obchodu k Evropské dohodě zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé, č. 200/1998 Sb.,
- Evropská dohoda o ochraně zvířat v zájmovém chovu, č. 19/2000 Sb. m. s.,
- Evropská dohoda o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě, č. 20/2000 Sb. m. s.,
- Evropská dohoda o ochraně zvířat chovaných pro hospodářské účely, č. 21/2000 Sb. m. s.,
- Evropská dohoda o ochraně jatečných zvířat, č. 114/2003 Sb. m. s.,
- Evropská dohoda o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely, č. 116/2003 Sb. m. s.,
- Protokol o změně Evropské dohody o ochraně obratlovců používaných pro pokusné a jiné vědecké účely, č. 118/2006 Sb. m. s.

Zdroj: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/dokumenty-a-publikace/prehled-podle-temat/program-ochrany-zvirat/animal-welfare-2014.html>

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá právní úpravou nakládání se zvířaty v lidské péči. Podává ucelený přehled úpravy mezinárodní, Evropské unie i České republiky. Na mezinárodní úrovni popisuje pět dohod Rady Evropy. Na úrovni Evropské unie nevynechává primární předpisy, sekundární předpisy ani koncepční nástroje. Na úrovni vnitrostátní se snaží přiblížit hlavní předpisy právní úpravy nakládání se zvířaty v lidské péči. Dále se práce věnuje definici pojmu zvíře, živočich a zvěř a kategorizaci zvířat. Přibližuje i soukromoprávní status zvířete. Jako stěžejní právní předpis v České republice upravující hlavní způsoby nakládání se zvířaty v lidské péči popisuje zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání. Po vymezení možných způsobů nakládání nezapomíná ani na seznámení s případnými sankcemi za porušení ustanovení k ochraně zvířat, včetně zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. V závěru práce krátce popisuje správní orgány, jež se zabývají ochranou zvířat.

Abstract

This diploma thesis deals with legal regulation of the treatment of animals under human care. It provides a comprehensive overview of international legislation, European legislation and also Czech laws. On the international level it describes fundamental conventions of the Council of Europe. On the level of European Union this thesis does not omit primary law of the European Union, secondary legislation as well as conceptual tools. On the national level it tries to outline the key regulations governing the treatment of animals. Next it deals with definition of an animal, creature and wildlife, and categorizations of animals. It also includes a civil nature of the animal. The major Czech law governing the main ways of dealing with animals in captivity this thesis describes the act no. 246/1992 Coll., On Protection of Animals against Cruelty. After defining possible ways of the treatment it does not forget to acquaint with the possible torts for breach of the requirements for the protection of animals, including act no. 40/2009 Coll., The Criminal Code. In conclusion, it briefly describes the status of bodies whose activities relate to the protection of animals.

Summary

The theme of this thesis is Legal Regulation of the Treatment of Animals under Human Care. The aim of this thesis is not only to approach the issue, but also to give a comprehensive overview of the current legislation regulating dealing with animals and their protection and to improve orientation in a considerable number of standards governing this area. As a knowledge base served knowledge gained by studying the legislation, judicial decisions and literature in the form of university textbooks, thematic monographs and specialized journals.

The diploma thesis is composed of five main chapters, further divided for clarity into subsections.

The first chapter is devoted to clarification of the legislation in this area, not only national but also international and European legislation. It describes five fundamental conventions of the Council of Europe, dynamic adjustments of the primary law of the European Union, secondary legislation as well as conceptual tools and outlines the key regulations governing the treatment of animals in the Czech Republic with a focus on the act no. 246/1992 Coll., On Protection of Animals against Cruelty.

The second chapter summarizes and defines the basic terms of this issue as an animal, creature and wildlife, and their categorization. It also includes a civil nature of the animal and the treatise on animal welfare.

The core of the thesis is the chapter three, which analyses in detail the different ways of dealing with animals in captivity and their conditions, rules and obligations stipulated by the law on protection of animals against cruelty.

The fourth chapter is focused on the torts for breach of the requirements for the protection of animals, both responsibility for the administrative offenses and criminal liability.

The fifth chapter addresses the status of bodies whose activities relate to the protection of animals. It comprehensively analyses the scope and powers of these bodies.

The conclusion summarizes the findings of the preceding chapters, own partial conclusions, observations and reservations regarding the current legislation.

Název v angličtině

Legal Regulation of the Treatment of Animals under Human Care

Klíčová slova

Zvíře

Nakládání se zvířaty

Ochrana zvířat

Keywords

Animal

Treatment of animals

Protection of animals